

Kultur- og Fritidsudvalget og Børne- og Ungdomsudvalget i København afholder en intern høring om modeller for musiktilbud til børn

Det foregår onsdag den 24. april 2019 kl. 17.00 - 19.30 på Københavns Rådhus, Hovedkassen, stuen, vær. 103
Høringen skal bruges til at kvalificere forslag til en styrkelse af musiktilbud for børn i København.

Program:

- 17.00 - 17.10:** Velkomst og introduktion til dagen ved Kultur- og Fritidsborgmester Franciska Rosenkilde og Børne- og Ungdomsborgmester Jesper Christensen
- 17.10 - 17.30:** Oplæg ved Finn Holst, DPU, der har stået for evalueringen af Mere Musik til Byens Børn inkl. film på 1 ½ min. Han vil tale om pointer fra Nordisk Netværk for Kulturskolerelateret forskning. Der vil være tid til spørgsmål.
- 17.30 - 17.45:** Oplæg ved Eva Fock, musikanthropolog og konsulent i Artana, der bl.a. har stået for evalueringen af kulturpakkemodellen. Hun vil tale om styrker og svagheder ved en central model.
- 17.45 - 18.00:** Oplæg ved Claus Jørgensen (SF), formand for Kultur og Fritid i Lejre Kommune og Sonja Mie Eliassen, leder af Lejre Kommunes kulturindsats. De vil tale om hvordan byrådet har vedtaget en indsats med et særligt "kulturforløb for alle årgange" i Lejre Kommune.
- 18.00 -18.15:** Oplæg ved Alma Larsen, direktør i Guldborgsund Kommune. Hun vil tale om dannelsesindsats og obligatoriske kulturtilbud til alle børn i Guldborgsund Kommune.
- 18.15 - 18.30:** Oplæg ved Christine Skou, sanger og skuespiller samt B&U Projektudvikler hos Danmarks Underholdningsorkester. Hun vil fortælle om projekterne Musik-Stafetten og Mozart i Midten, hvor hele årgange introduceres til klassisk musik sammen med Danmarks Underholdningsorkester. Der vises en videofilm på 1:40 min.
- 18.30 - 18.45:** Oplæg ved Jeanette Frederiksen, underviser/leder af den Cyklende Musikskole. Hun vil tale om Den Cyklende Musikskole som en del af Mere Musik til Byens Børn, inkl. film på 3 min. og casefortælling om forløbet Skolesang.
- 18.45 - 19.00:** Oplæg ved Henrik Vesterløkke, lærer på Skolen på Amagerbro, der har en bred vifte af erfaringer med musikundervisning, Den Cyklende Musikskole og har været en stor del af Mere Musik til Byens Børn. Hvad betyder det for Skolen på Amagerbro at have Den Cyklende Musikskole som et tilbud - og hvilke udfordringer er der ved at undervise denne målgruppe af børn?
- 19.00 - 19.25:** Spørgsmål og diskussion
- 19.25 - 19.30:** Afrunding ved Børne- og Ungdomsborgmester Jesper Christensen

Tilmelding bedes ske til Mathias Sandgaard Belli på ds3h@kk.dk senest onsdag den 17. april 2019.

Vi håber I kan deltage.

Med venlig hilsen

Kultur- og Fritidsudvalget og Børne- og Ungdomsudvalget

KØBENHAVNS KOMMUNE

Kultur- og Fritidsforvaltningen

Borgmesteren

Borgmester Jesper Christensen
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Borgmester@buf.kk.dk

12. marts 2019

Sagsnr.
2019-0064583

Dokumentnr.
2019-0064583-1

Kære Jesper

Kultur- og Fritidsudvalget har den 27. februar 2019 behandlet et medlemsforslag, som jeg – sammen med Kim Hjerrild og Maria Frej – har stillet om modeller for musiktilbud til børn.

Vi foreslog endvidere, at Kultur- og Fritidsudvalget tager initiativ til høringen, og inviterer Børne- og Ungdomsudvalget med som afsender på og i tilrettelæggelsen af høringen.

Kultur- og Fritidsudvalget godkendte forslaget, idet udvalget tilkendegav, at høringen skal kvalificere et kommende budgetnotat, og at høringen kan foregå i april 2019.

På den baggrund vil Kultur- og Fritidsudvalget gerne invitere Børne- og Ungdomsudvalget til at være afsender på og deltage i tilrettelæggelsen af den interne høring.

Jeg vil foreslå tirsdag den 24. april 2019 kl. 17.00 i Hovedkassen på Københavns Rådhus.

Konkret lød forslaget: Det foreslås, at Kultur- og Fritidsudvalget afholder en intern høring om modeller for musiktilbud til børn.

Relevante oplægsholdere skal inviteres til høringen, og formatet skal give plads til spørgsmål. Høringen skal munde ud i et kort referat/en kort hvidbog over de beskrevne modeller og muligheder.

Det er idéen, at høringen skal være intern for medlemmer af Musikudvalget, Kultur- og Fritidsudvalget, Børne- og Ungdomsudvalget og relevante aktører på skole- og kultur-/musikområdet.

Høringen skal have til formål at bibringe viden om eksisterende og mulige modeller for at sikre møder mellem børn og musik og inspirere det videre politiske arbejde med området.

Rådhuset

1599 København V

E-mail
borgmesteren@kff.kk.dk

www.kk.dk

Høringen skal rumme gæsteoplæg fra eksempelvis Fyns Kulturens Laboratorium, Kulturpakker.dk, Levende Musik i Skolen, Det Kgl. Teaters partnerskabs-ordning, DRs Musikariat og andre ordninger, der kan tjene som eksempler på, hvordan børn kan modtage musiktilbud som supplement til den almindelige musikundervisning i folkeskolerne, f.eks. i form af skolekoncerter, workshop/undervisningsforløb m.m.

Kultur- og Fritidsudvalget tager initiativ til høringen, og inviterer Børne- og Ungdomsudvalget med som afsender på og i tilrettelæggelsen af høringen.

Hvis Børne- og Ungdomsudvalget – hvad jeg meget håber - ønsker at være medafsender på invitationen, må du meget gerne vende tilbage hurtigst muligt.

Hvis Børne- og Ungdomsforvaltningen ønsker at deltage i tilrettelæggelsen af den interne høring, skal forvaltningen kontakte Nanna Bugge på nbugge@kk.dk. Alternativt arbejder Kultur- og Fritidsforvaltningen videre med programmet og Børne- og Ungdomsudvalget vil blive inviteret.

Med venlig hilsen

Franciska Rosenkilde

MERE MUSIK TIL BYENS BØRN

Projektrapport

Finn Holst 2018

Børne- og Ungdomsforvaltningen

Københavns Kommune

Forord

Projektet Mere Musik til Byens Børn (MMtBB) har været gennemført med henblik på at sikre, at mange flere børn i København fremadrettet får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning i forskellige former. Aktiviteterne skal kunne tiltrække væsentligt flere børn, som ellers ikke ville deltage i frivillig musikundervisning. Der er tale om et udviklingsprojekt, og det har været centralt at udvikle praksisser, strategier og tilgange rettet mod at fremme, at alle børn i hele byen, herunder at børn fra mindre ressourcestærke hjem, kan deltage i tilbud om frivillig musikundervisning.

Det er lykkedes at udvikle succesfulde strategier for at tilbyde mange flere børn mulighed for deltagelse i frivillig musik. Med projektet har man i andet projektår nået en stor børnegruppe med et omfang på ca. 900 børn og unge og i tredje projektår med ca. 1400 børn og unge i kortere og længere forløb. MMtBB har udviklet strategier og praksisser til at nå og tilbyde mange flere børn og unge frivillig musikundervisning. Dette er en succes af banebrydende karakter. Måske er den særlig store udfordring i Københavns Kommune afsættet for at det netop er lykkedes her.

Musikken som en meningsfuld og betydningsfuld måde at udtrykke sig på, har særlig stor betydning for børn, som ellers ikke har mulighed for at deltage i frivillig musik sådan som projektet giver. Projektet har vi set, at børnene oplever stor betydning og værdi af at deltage aktivt i musik på den måde, som det fremgår af Midtvejsrapporten fra 2017 i en lang række rørende udsagn.

Børnenes udsagn i de forskellige delprojekter har efterfølgende dannet grundlag for en systematisk og bred undersøgelse af børnenes oplevede betydning og værdi af at deltage i musik i projektet, og de særdeles positive resultater heraf udgør en væsentlig dokumentation af projektet.

MMtBB's intention om at tilbyde frivillig musikundervisning for mange flere børn og unge i København, må forstås i rammen af at skabe muligheder for alle for at deltage i frivillig musikundervisning, dvs. på et inkluderende grundlag.

Heri ligger også projektets udfordring, som det bliver en opgave fremadrettet at møde.

Resultaterne her leverer et solidt grundlag for at gøre dette.

Finn Holst

December 2018

Indholdsfortegnelse

1.1 Projektgrundlag	1
1.2. Udviklingsprojekt	1
1 Projektet MMtBB	1
1.3 Sammenfatning af resultater	4
2 Indsatser og aktiviteter	7
2.1 Indsatser i de tre projektperioder - overblik	7
2.2 Case-eksempler	9
3.1 Tværinstitutionelt samarbejde	26
3.2 Relation og dialog	26
3 Centrale temaer	26
3.3 Musikalske fællesskaber	27
3.4 Musiceren som tilgang	27
Referencer:	30
4 Børnenes stemme	
- undersøgelse af oplevet værdi og betydning	31
4.1 Dimensionerne	32
4.2 Analyse	34
5.1 Videndelingmøder	38
5.2 Læringsfællesskab.	38
5 Videndeling og læringsfællesskab.	38
5.3 Relationer og samarbejdsformer	40
6.1 Om at nå målgruppen	41
6 Målgruppe og deltagelse	41
6.2 Om deltagelse	44
7.1 Den frivillige musikundervisning	47
7 Opgave og koncept - en undersøgelse	47
7.2 De tre opgaver	50
7.3 Hvad er MMtBB	52
7.4 Koncept	53
7.5 Konklusion om koncept	55

1 Projektet MMtBB

Projektet Mere Musik til Byens Børn har til hensigt, at mange flere børn i København fremadrettet får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning i forskellige former.

Projektet drives i et samarbejde på tværs af Børne- og Ungdomsforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen med stor inddragelse af lokale musikudbydere.

Der er nedsat et Advisory Board, som består af musikfaglige eksperter fra Musikskolen, Musikudvalget, Sønderbro Skole, Børne- og Ungdomsforvaltningen og Kultur og Fritidsforvaltningen. Advisory Board følger pilotprojektet i hele perioden og har en rådgivende funktion i forhold til de konkrete aktiviteter, der igangsættes, og er således en aktiv medspiller i udviklingen. Der er en tovholder for hvert af BUF-områderne: Amager, Indre By/Østerbro, Valby/Vesterbro/Kgs. Enghave (VVK), Nørrebro/Bispebjerg samt Vanløse/Brønshøj/Husum (VBH)

Der indgår følgeforskning (ph.d. Finn Holst) i den treårige periode for at indsamle og udvikle viden om de musikpædagogiske indsatser i projektet og betydningen heraf for de deltagende børn, samt i forhold til i hvilket omfang den konkrete målgruppe nås. Arbejdet er grundlag for førsteårsrapporten som udkom i 2016, midtvejsrapporten i 2017 og slutrapporten i 2018, som foreligger her.

1.1 Projektgrundlag

I foråret 2014 gennemførte Kultur- og Fritidsforvaltningen i samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen en analyse af den frivillige musikundervisning, der viste, at København dels ligger under de øvrige 6-byer i omfang for den frivillige musikundervisning, dels har en omfattende venteliste for kommunens musikskole. Samtidig er der en geografisk og social skævhed i hvilke børn, der benytter Musikskolen. Den 5. november 2014 vedtog BUU følgende (i uddrag):

“For at fremme den frivillige musikundervisning i København vil der over de næste tre år blive gennemført et pilotprojekt med lokal implementering.

I projektet skal der gennemføres konkrete frivillige musikundervisningsaktiviteter i hvert af kommunens 5 administrative områder. Aktiviteterne tager afsæt i de eksisterende potentialer i hvert område og udmøntes i tæt samarbejde mellem KFF [Kultur og Fritids Forvaltningen], BUF [Børne og Unge Forvaltningen] og lokaludvalg.”

Indsatsen gennemføres med henblik på at sikre, at mange flere børn i København fremadrettet får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning i forskellige former. Særligt fokuseres der på at fremme, at alle børn i hele byen, herunder at børn fra mindre ressourcestærke hjem, deltager i tilbud om frivillig musikundervisning.

Kriterier for igangsættelse af aktiviteter: Aktiviteterne skal kunne tiltrække væsentligt flere børn, som ellers ikke ville deltage i frivillig musikundervisning, herunder særligt:

- børn fra mindre velstillede eller ressourcestærke hjem
- børn fra geografiske områder af byen, hvor der i dag ikke er tilbud om frivillig musikundervisning

Aktiviteterne rettes primært mod børn i skolealderen.”

1.2. Udviklingsprojekt

Projektet skal udvikle strategier med henblik på at sikre, at mange flere børn får mulighed for at deltage i forskellige former for frivillig

musikundervisning.

Hermed indskrives projektet sig implicit i rettighedsdeklarationen fra The International Music Council (UNESCO) - som formulerer følgende rettigheder for alle børn og unge:

1. *The right to express themselves musically in all freedom.*

2. *The right to learn musical languages and skills.*

3. *The right to have access to musical involvement through participation, listening, creation and information.*

Mulighederne for at opretholde og skabe en fremtidig musikkultur hænger i høj grad sammen med hvad vi gør for at give muligheder for alle børn og unge for aktiv livslang deltagelse i musik.

Projektet indskrives sig i at alle børn og unge bør have mulighed for at engagere sig i musik netop *gennem deltagelse i musik* på en lang række forskellige måder.

At skabe muligheder for deltagelse i frivillig musikundervisning har en lang tradition i Danmark. Musikloven fra 1976 etablerede statsligt tilskud betinget af kommunale tilskud til den frivillige musikundervisning musikskoler, hvilket ledte til en generel udbredt kommunal støtte af musikskoler.

Med revisionen af musikloven i 2005 bliver det *en forpligtelse* for kommunalbestyrelserne at drive en musikskole, enten som en kommunal institution eller som en selvejende institution med kommunalt tilskud. Hermed er den kommunale musikskoleopgave gået fra en kan-opgave til en skal-opgave.

Projektet kan ses på baggrunden af at musikskolen i Københavns har den entydigt laveste dækning i forhold til målgruppen i landet. Det er derfor relevant at udvikle strategier for at nå flere børn med fokus på forskellige grupper af børn, som ikke normalt er dem, der kommer i musikskolen.

Der anlægges således en inkluderende tilgang, hvor der åbnes for at give mulighed for alle børn - herunder også børn fra mindre

ressourcestærke hjem - for at deltage i frivillig musik.

Projektet har karakter af et udviklingsprojekt - i overensstemmelse med formålet om at udvikle strategier for at mange flere børn kan deltage i frivillig musik - og har således en tydeligt bottom-up karakter, rammesat af projektformulering, projektledelse og fordeling på lokalområderne med lokale tovholdere.

Projektets første fase (første projektår) har været kendetegnet ved åben udvikling.

I hvert af Københavns administrative områder (Amager, Nørrebro, Vesterbro-Valby, Vanløse-Brønshøj, og Østerbro-Indre By) er der i projektets første fase etableret en række meget forskellige lokalprojekter, som omfatter klassisk musik, band, elektro-pop, sangskrivning, rap, stomp, børnemusical og meget mere, iværksat af en række meget forskellige aktører.

Det er interessant, hvordan der er tale om aktører i de meget forskelligartede delprojekter, der kan noget særligt, og meget forskelligt. Der er unikke værdier i hvert af de mange forskelligartede lokalprojekter. Der er gennemgående tale om en række aktører i lokalprojekterne med et omfattende erfarings- og kompetence-grundlag.

Den store diversitet fremstår som en tydelig styrke ved projektets første fase. Der er gennemført observation og interviews i de forskellige delprojekter, for at indsamle viden om de særlige værdier i de forskellige aktiviteter, der skyder op.

Den store variation i lokalprojekter har omfattet en række aspekter, herunder længden af projekter (fra meget korte til længere). Dette har såvel betydning for børnenes udbytte, som for muligheder for forankring og bæredygtighed.

Der er kommet en mangfoldighed / divergens af muligheder på banen i den første fase, som grundlag for, i anden fase, at arbejde med at skabe længerevarende, bæredygtige

forløb i projektet

I projektets anden fase (andet projektår) udvikles indsatserne gradvist med fokus på længerevarende, bæredygtige forløb og værdiskabelse gennem videndeling og udvikling af det bærende koncept.

I andet projektår, som inddrager 900 børn og unge, tydeliggør der sig en skelnen mellem hhv. potentielle indsatser - mulige projekter i udvikling, og etablerede indsatser - etablerede projekter, der konsolideres som længerevarende, bæredygtige forløb, som programmer. Samlet set udkrystalliserer der sig således fungerende programmer, som begynder at tegne et koncept for at mange flere børn, herunder børn fra mindre ressourcerstærke hjem, i København fremadrettet får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning i forskellige former. Der er tiltagende opmærksomhed på at etablere længere, kontinuerlige og bæredygtige forløb.

I projektets tredje fase (tredje projektår), som inddrager 1400 børn, fortsætter udviklingen såvel af aktiviteter som inddrager mange børn og unge i kortere forløb, som aktiviteter der har fokus på længere forløb. Der udvikles til stadighed nye muligheder for at møde flere børn og unge (fx bemandende legepladser) og nye tilbud.

Der gennemføres undervisning med orkesterinstrumenter, elektronisk musik, rap

og sangskrivning, kor- og instrumentalundervisning osv. Platformene er både kulturhuse, fritidsinstitutioner og foreninger.

Institutionelt samarbejdes på tværs - fx ved at møde børnene og skabe interesse i skolen som grundlag for frivillige aktiviteter som udføres i samarbejde med en fritidsinstitution. De forskellige aktører indgår i samarbejds-relationer med skole og fritidsinstitutioner.

Vidensdeling har fået tiltagende betydning i projektet gennem årlige vidensdelingsmøder med aktørerne og ikke mindst etablering af et læringsfællesskab for undervisere. I rammen af læringsfællesskabet arbejdes desuden med planlægning af fælles koncerter.

Projektet videreføres i fjerde projektår som en tilføjelse til den oprindelige treårige projektplan, med udgangspunkt i aktiviteterne fra tredje projektår. Der er i fjerde projektår gennemført en undersøgelse af børn og unges oplevede betydning af deltagelse i frivillig musik i projektet, som viser at det i projektet generelt lykkes at skabe betydning og værdi for de deltagende børn og unge, og dermed et motivationsgrundlag for fremtidig deltagelse i musik og musikundervisning.

1.3 Sammenfatning af resultater

Der er i projektet udviklet succesfulde strategier for at tilbyde mange flere børn mulighed for deltagelse i frivillig musik.

Med projektet har man i andet projektår nået en stor børnegruppe med et omfang på ca. 900 børn og unge og i tredje projektår med ca. 1400 børn og unge i kortere og længere forløb.

Der er en stor mangfoldighed i tilbud, som omfatter orkesterklasser/orkesterklub, kor, SDS, songwriting, elektro-pop, stomp, rap & hiphop,... mm. (se afsnit 2)

Gennem processen har der udskilt sig en række centrale værdier, som i høj grad konstituerer sammenhængen og en tværgående forståelse og praksis i de mange delprojekter og forskelligartede aktiviteter. Det handler om:

- Musikalske fællesskaber
- Musiceren som tilgang
- En dialogisk/anerkendende tilgang, hvor børnene er aktive medspillere.
- Relationsbygning til såvel børn som voksne (se afsnit 3)

Det er en vigtig pointe, at projektet er rettet mod børnene, og at dette legitimerer såvel aktiviteter og koncepter og dermed muliggør de tværinstitutionelle samarbejder.

Musikken som en meningsfuld og betydningsfuld måde at udtrykke sig har særlig stor betydning for børn, som ellers ikke har mulighed for at deltage i musik sådan som projektets aktiviteter giver.

Her nogle citater:

"...man får også sommerfugle i maven og jeg bliver helt glad af det". "...jeg får lyst til at danse".

"Sådan hver mandag, så glæder jeg mig rigtig meget til musik. Jeg synes det er rigtig sjovt at synge og jeg bliver rigtig glad hver gang vi skal herved."

"Det har været godt. For det er også meget sjovt, og vi laver nogle sange og det er dejligt og vi får lov til at spille og det er også rigtig

dejligt. Så lærer man noget nyt".

"Det er også rigtig dejligt at høre begge to sammen, nærmest som en blanding som... ligesom når man bager en kage så blander man mel og nogle andre ting, og så laver man en dejlig lækker kage. Det er ligesom violin og bas"

"På en måde man får den der fornemmelse af den [musikken] vil fortælle et eller andet. Altså altid når vi spiller en sang der måske kommer fra en historie eller et eller andet, eller bare en almindelig sang, så får jeg altid billeder inde i hovedet, som giver mig en historie. Så på den måde fortæller den en lydhistorie".

" Først så var det svært men så lærte jeg det bare og så blev det helt nemt."

"Det er bare når man spiller så føler man sig rigtig god til at spille....jeg bliver glad"

"Det føles som om mit hjerte er lavet af blomster".

Børnenes udsagn i de forskellige delprojekter har dannet grundlag for en bredere undersøgelse af børnenes oplevede betydning og værdi af at deltage i musik i projektet (se afsnit 4). Undersøgelsen viser at det er lykkedes at skabe stor betydning og værdi for de deltagende børn og unge med hovedvægt på glæde, fællesskab, aktiv deltagelse og læring, og dermed et motivationsgrundlag for fremtidig deltagelse i musik og musikundervisning. Dette er en afgørende faktor for målgruppen, som ofte ikke har de sociokulturelle forudsætninger og værdier som børn, der sædvanligvis deltager i frivillig musikundervisning.

De forskellige område- og delprojekter indeholder hver for sig unikke værdier - de er hver for sig værdifulde "Hot-Spots". Disse styrker er meget forskelligartede, og der er tale om særlige og forskellige kompetencer hos aktørerne. Nogle aktører har en bred musikpædagogisk erfaringsbaggrund og hos andre er det meget specifikke kompetencer, hvilket også fremgår af de ovenstående aktiviteter. Derfor er videns- og praksisdeling af central betydning for at opfylde

intentionerne med indsatsen.

Der er på den ene side behov for 1) vidensdeling mellem projekterne på et overordnet plan, og på den anden side behov for 2) vidensdeling mellem underviserne på praksisniveauet. (se afsnit 5)

Begge er vigtige tiltag for at skabe en sammenhæng i projektet, som kunne have en risiko for at blive opløst til en "pulje" man kan søge midler til for eksisterende institutionelle praksisser, der kunne bruge ekstra midler.

Det er en generel pointe, at det, der skaber (og har skabt) projektet i høj grad er *relationer* - såvel administrative, organisatoriske, praktiske og undervisningsmæssige - og både mellem undervisere og mellem underviser og børn og unge. Horisontalt og vertikalt.

Bestemte aktiviteter er i et lokalområde - andre aktiviteter i et andet. Det kan ikke være op til børnene at skulle opsøge en ønsketaktivitet i en anden ende af byen, og derfor bliver det fremtidigt en opgave, at sprede lokale aktiviteter fra et område til de andre, gennem praksis- og videndeling.

Overordnet er tallene for de tre perioder hhv. ca 600 i første periode, ca. 900 i anden periode og ca. 1400 i tredje periode. Den socioøkonomiske fordeling er undersøgt, således at det ud over det faktum at MMtBB har nået 'mange flere', også er muligt at sige hvorvidt den ønskede målgruppe er nået. Det kunne konstateres at være tilfældet i undersøgelsen, som blev gennemført i anden periode og kan ligeledes bekræftes i tredje periode.

(se afsnit 6.1)

De forskellige meget specifikke tilbud er overvejende begrænsede til at være tilgængelige lokalt. Der ligger et vigtigt potentiale i at udbrede de forskellige tilbud.

Det er et vigtigt punkt at muligheden for deltagelse i MMtBB handler om afgrænsede forløb. (se afsnit 6.2)

MMtBB har udviklet *strategier og praksisser til at nå og tilbyde mange flere* børn og unge frivillig musikundervisning, herunder børn fra mindre ressourcestærke hjem. *Dette er en succes af banebrydende karakter.*

Den længerevarende, bæredygtige deltagelse der reelt muliggøres er imidlertid afgrænset, og giver imidlertid i praksis kun mulighed for fortsættelse for de få. Der bliver dermed ikke i praksis givet mulighed for reel deltagelse ud over de afgrænsede forløb for de mange.

Spørgsmålet bliver herefter hvordan - det på grundlag af disse med stor succes udviklede strategier og praksisser - vil være muligt at omsætte projektets intension som en inkluderende praksis. (se afsnit 7)

Det konkluderes, at MMtBB's intention om at tilbyde frivillig musikundervisning for mange flere børn og unge i København, må forstås i rammen af at skabe *muligheder for alle (mange ikke få)* for at deltage i frivillig musikundervisning, dvs. med en inkluderende grundforståelse, og dermed ikke primært rettet mod en specialiseret musik-undervisning for få.

På grundlag af en præcisering af den inkluderende tilgang i MMtBB foreslås et generelt koncept for MMtBB, som frivillig almen musikundervisning (for de mange) i samspil med den obligatoriske undervisning i grundskolen (hvor alle nås) og den specialiserede frivillige musikundervisning (for de særligt motiverede).

Det anbefales, at de kortere og længere forløb i MMtBB udvides til længerevarende bæredygtige forløb baseret på de succesfulde tilgange udviklet i MMtBB med fokus på fælles musiceren. Man kunne her overveje at de videre forløb kunne være baseret på en lav brugerbetaling, som det kendes fra modellen i JeKiS (NRW, Tyskland).

Hermed kunne der opbygges en helhedsmodel for frivillig musikundervisning, som ikke forfaldt til en ekskluderende praksis, som i høj grad er tilfældet i dag. Og det er vel den bærende vision bag MMtBB.

2 Indsatser og aktiviteter

2.1 Indsatser i de tre projektperioder - overblik

Der er gennemført projekter i de tre projektperioder med stor genrebredde:

Sammenspil (rytmisk), band, kor, orkesterklub (klassisk), stomp, songwriting, RAP, komposition, elektronisk musik, computermusik, performance, musikfestival m.m.

I første projektår er der gennemført 21 projekter, i andet projektår udvides dette til 37 projekter, og i tredje projektår, hvor der efterlyses flere længervarende projekter, er der 28 projekter. For en del af disse projekters vedkommende omfatter hvert projekt flere aktiviteter, som ikke er talt med her. Antallet af aktiviteter er altså højere end de her angivne tal.

Aktiviteter i første projektår (21)

Amager (7)

A-I: Den Cyklende Musikskole (DCM).
Projektet kører på to skoler på Amager samt fritidshjem.

Indre By/Østerbro (4)

Ø-I: Christianshavn skole og tilhørende fritidshjem
Stomp med Rune Thorsteinsson.
Ø-II: Langelinieskolens SFO,
Frivillig Musikundervisning, Caro Musikskole
Ø-III: Kennedygården Fritidshjem
Sammenspil
Ø-IV: Kildevæld Fritidshjem/Klub
Musikcafé

Valby/Vesterbro/Kg. Enghave (5)

W-I: Kultur Valby, forløb på tre skoler,
Musikkarrusel.
W-II: Street Musikskole Ellebjerg skole
W-III: Livsbanen, Rap projekter
W-IV Vesterbro Ungdomsgårds musikaktiviteter
W-V: Musikfestival, Hoffmanns Minde Fritidsklub

Nørrebro/Bispebjerg (2)

N-I: Musikfestival 2200Kultur
N-II: Zebra ZeZe, børnemusical

Vanløse/Brønshøj (3)

V-I: Euphrosyne, Spil med - klassiske
instrumenter (Musikalliancen)
V-II: Kulturstationen Vanløse, Cyklende
Musikskole concept
V-III: Livsbanen (RAP)

Aktiviteter i andet projektår (37)

Amager (9)

A-I: DCM - Den Cyklende Musikskole, Kulturhus
Amager
A-I.1: Forløb på Dyveke Skole
A-I.2: Forløb på to tilknyttede fritidshjem
A-I.3: Fritidshjemmet Brydes Alle
A-II: Sommerkurser
A-II.1: Intro til indskolingsbørn Jakob Holms
Minde
A-II.2: Sommerforløb på Fritidshjemmet Brydes
Alle

A-II.3: Forløb i forbindelse med FerieCamp i
Urbanplanen

A-III: Sønderbro

A-III.1: Forløb med to 1. klasser og én 4. klasse
på Sønderbro Skole

A-III.2 To forløb med et fritidshjem og en klub
tilknyttet Sønderbro Skole

A-III.3 Forløb for udskolingsbørn, som "hænger
ud" på Sønderbro skole

Indre By/Østerbro (9):

Ø-I. Fritidscenter indre by og Christianshavn

Ø-I.1: Jam med instrumenter

Ø-I.2: Koncert på tværs af byen

Ø-II: Kennedygården Fritidscenter.

Ø-II.1: Introduktion til musikken

Ø-II.2: Det første "spadestik" ind i musikken

Ø-II.3: Nej det er ikke X-faktor- men vores første
koncert

Ø-III. Mere Musik i Klubben TPH)

Ø-III.1: Workshops i rap/hiphop sangskrivning,
sammenspil og indspilning

Ø-III.2: Stomp for alle

Ø-III.3: Musikshow, opsætning og

sceneworkshops

Valby/Vesterbro/Kg. Enghave (6):

W-I Livsbanen - RAP

W-II Musik i Folehaven (klub)

W-III Street Værk på Ellebjerg Skole:

W-III.1: Street Spirekor

W-III.2: Komposition og elektronisk musik

W-III.3: Sang og elektronisk musik

W-III.4: Indie, rock/pop og computerspilmusik

Nørrebro (6)

N-I. Musiclife og Fritidscenter Bispebjerg

N-I.1: Workshops og undervisning i retorik og
musisk performance.

N-I.2: Sang og vokaltræning

N-I.3: Undervisning i lydproduktion

N-II. Mere Musik på Nørrebro

N-II.1: Kor på Blågård Skole,

N-II.2: Kor som optakt til 2200 Børn & Musik,

N-II.3: Tromme og sammenspil i Osramhuset

Vanløse/Brønshøj (7)

- V-I. DCM Vanløse (Anja Toft og Kulturstation Vanløse)
- V-II. Børneorkester - Alle børn spiller sammen Musikalliancen, Korsager Skole og Frithuset.
- V-III. Orkesterklubben (Forår og efterår)
- Børneorkester Korsager skole - Musikalliancen
- V-IV. Sangstjerner og guitarstjerner i Husum Den boligsociale helhedsplan Husum for Alle
- V-V. Sangskriverworkshop
- Musik- og litteraturfestivalen En sommerdag på Bellahøj
- V-VI. RAP-Workshop
- V-VII. Sangskriver Camp

Aktiviteter i tredje projektår (28)

Amager (6)

- A-I. DCM - Den cyklende Musikskole -
- A-I.1. Appetitvækker og Frit. Urbanplanen, Birketinget
- A-I.2. Bemandet legeplads. Tilbud for institutionsløse børn
- A-I.3. Fritidshjem Fabrikken.
- A-I.4. Skolen på Amagerbro. Frivilligt kor.
- A-I.5. Skolen på Amagerbro. Teaser-forløb, 1-3 årgang.
- A-II: Musikskolen
- A-II.1 El Sistema Orkester. Skolen på Amagerbro

Østerbro / Indre By (5)

- IØ-I: Fritidscenter Indre By og Christianshavn
- IØ-I.1: Jam med instrumenter, juniorklubben
- IØ-I.2: Koncert på tværs af byen,
- IØ-I.3: FK/JK Christianshavn
- IØ II. Kennedygården Band / musikstudio
- IØ III. Mere Musik i Klubben TPH

Valby/Vesterbro/Kg. Enghave (6)

- W-I: Street Musikskole, Ellebjerg.
- W-I.1. Street Musikskole, Sydhavn, spirekor
- W-I.2. Street Musikskole, Sydhavn, Rock/elektronisk
- W-I.3. Street Musikskole, Sydhavn, Sang og elektropop
- W-I.4. Street Musikskole, Sydhavn, Guitar og elektronisk verden
- W-I.5. Street Musikskole, Sydhavn, Beat'z og Game
- W-II: Musikkarrusel

Nørrebro/ Bispebjerg (5)

- N-I: Music Life
- N-I.1. Music Life. Trace of Talent. 12 til 16-årige
- N-I.2. Music Life. Sang og vokaltræning. 12 til 16-årige
- N-I.3. Music Life. Retorik og performance. 12 til 16-årige
- N-II: Goldschmidts Musikakademi - Korforløb
- N-III: Musik-Musik, Osramhuset - Instrument og sammenspil.

Vanløse-Brønshøj-Husum (6)

- V-I. Musikalliancen. Korsager Skole. Orkesterklub med klassiske instrumenter.
- V-II. DCM Vanløse:
- V-II.1 Sangskrivercamp. Anja Toft & Benjamin Aggerbæk. Børn fra 8-12 og 12-16.
- V-II.2 Kulturstation Vanløse, Anja Toft. To korforløb og koncert. Bellahøj.
- V-III. Musikforeningen En Sommerdag. Videreført. Sangskrivning og kor.
- V-IV: Fritidsinstitutionen Brønshøj. Musikdramatisk værksted.

2.2 Case-eksempler

Der ligger i det samlede projekts "natur" en dobbelt opgave i på den ene side at konsolidere bæredygtige lokalprojekter og skabe sammenhæng og på den anden side at sikre udvikling af nye tilgange til at nå projektets målgruppe.

Det har være hensigten at indsatserne gradvist etableres som del af et sammenhængende koncept med henblik på stabilisering af konceptet, men det er samtidig vigtigt at videreføre den åbne udvikling, som var kendetegnet for første fase. Nogle projekter forankres og stabiliseres mens nye (uprøvede) kommer til. En del af udviklingen er desuden at afprøvede koncepter udbredes fx Den Cyklende Musikskole og Orkesterprojekt.

I løbet af projektet er der en række delprojekter/aktiviteter der bevæger sig fra at have udviklingskarakter til forankring og bæredygtighed. Nogle projekter er gennemført i både første, andet projektår og tredje projektår, andre er først igangsat i andet- og planlagt for tredje projektår, og endnu andre er først påbegyndt i tredje projektår.

Der er udvalgt fire case-eksempler med forskellige aktiviteter.

1. Den Cyklens Musikskole, Amager Kulturhus.

Projektet har udviklet koblingen mellem at møde børnene i skolen som afsæt for frivillige tilbud i fritidsinstitutioner med fokus på indskolingsalderen. Karakteren af de musikalske læringsmiljøer der er udviklet her diskuteres i rapportens generelle del om koncepter og centrale begreber. Konceptet og tilgangen i DCM Amager har været inspiration og grundlag for DCM Vanløse.

2. Orkesterinstrument-projekt, Foreningen Musikalliancen.

Projektet er udviklet i en kobling til amatørorkestret Euphrosyne. Der er opbygget en række tilbud og muligheder for at sikre en høj grad af kontinuitet - en udvikling der stadig foregår. Der er også her tale om et særligt musikalsk læringsmiljø, her med afsæt i orkesterinstrumenter og orkestermusik.

3. Street Musikskole, Sydhavnen.

Dette projekt kobler et bredt tilbud med forskellige måder at lave musik på med elektronisk og digital teknologi, og er særligt

ved at nå børn på alle klassetrin fra nulte til syvende klasse.

4. Mere Musik på Nørrebro. Osramhuset.

Området fik en langsom start i første projektår, men har udviklet sig stærkt i andet og tredje projektår. Projektet Mere Musik på Nørrebro, Osramhuset er en flerstrengt strategi for at nå målgruppen.

Der ligger et dilemma og en ledelsesmæssig udfordring i projektet som udviklingsprojekt, hvor man på den ene side må anlægge en åbenhed og på den anden side ønsker sammenhæng i rammen af det overordnede projekt Mere Musik til Byens Børn som spænder over et flerinstitutionel felt.

Det er netop i det tvær-institutionelle "in-between" at udviklingsmulighederne er set og realiserede. Projektet har netop i kraft af det åbne udviklingsfelt mellem institutioner, muligheder som i den almindelige institutionelle praksis med dertilhørende indgroede strukturer, kunne være svære at realisere.

Således ville det være svært at forestille sig at det ville have været realistisk at opnå de resultater der allerede er opnået her i projektet, hvis arbejdet havde være lokaliseret internt enten i skolen, i

fritidsinstitutioner eller i musikskole. Omvendt vil resultaterne af projektet i det tvær-institutionelle udviklingsrum kunne bidrage til den institutionelle praksis i skolen, i fritidsinstitutioner og i musikskolen.

Uddelegeringen til lokalområderne og dermed forbundne lange administrationsveje: fra projektledelse over lokalområde-administration (tovholder) til aktør (fx Kulturhus) til undervisere har været en premis og en nødvendighed for at opnå geografisk spredning og for at sikre det nødvendige lokalkendskab til at igangsætte tiltag som er rettet mod projektets målgruppe.

I evalueringsarbejdet er det imidlertid blevet tydeligt (se også Midtvejsrapporten) at forbindelsen 'fra den ene ende til den anden' er blevet brudt.

Sammenhængen er imidlertid blevet styrket gennem Videndelmøder og Læringsfællesskaber, som giver tilhørighed og samhørighed omkring Mere Musik til Byens Børn som et samlet tiltag med fælles ejerskab.

Det nødvendige mod til åbenhed i projektets første fase, som projektledelsen har udvist, har ledt til muligheder for sammenhæng og forankring i de efterfølgende faser. Det er en central faktor forankret i en kompetent og visionær projektledelse, som har ledt til den succes med projektet, der nu kan dokumenteres.

2.2.1 Første eksempel: Den Cyklende Musikskole Amager

Konceptet er baseret på Børnekulturhusets eksisterende frivillige musiktilbud: Den Cyklende Musikskole (DCM) - en "rullende" professionel musikunderviser, som kommer ud på fritidshjem og skole. Den lokale aktør er Amager Kulturpunkt/ Børnekulturhus Amager. Konceptet er baseret på Børnekulturhusets eksisterende frivillige musiktilbud,

Idéen bag at skabe en mobil musikskole tager afsæt i, at langt fra alle børn har adgang til musikundervisning. Idéen med Den Cyklende Musikskole er derfor, at bringe musikundervisningen ud til børnene dér, hvor de i forvejen er, og dermed tilbyde alle børn muligheden for musikundervisning.

Forløbene i DCM har taget udgangspunkt i børnenes interesser og behov sammen med stedets og personalets muligheder og ressourcer. Der er sammenhæng mellem skoleindsats og indsats på fritidshjem. Interesse og motivation for frivillig musik skabes i skolens ramme som leder til frivillige tilbud på fritidshjem.

Undervisning i skoletiden har været fordelt på delvis klasseundervisning - delvis undervisning i mindre hold i sammenspil og sangskrivning.

Forløbene er forankret hos lokale ressourcepersoner - i skolen hos klassens lærere, som forpligter sig til at deltage i undervisningen og sparre med musikunderviseren.

Undervisning på fritidshjem har været i hold af ca. 12 og vekslet mellem sammenspil, rytmik, sangskrivning. Her udvælger pædagogen børnene ud fra en kombination af interesse og af nogle børn, som skal "prikkes" fordi de ikke selv melder sig, men som skal have muligheden alligevel.

Legepladshold (opsøgende aktivitet på bemandet legeplads) er gennemført som instrumentalundervisning i ukulele i mindre hold med en ankerperson hos legepladsens faste personale.

Der skabes muligheder for at nå målgruppen i skolen. Her er alle børn så alle børn får muligheden. I fritidshjemmet er undervisningen et tilbud, men stadig i nogle rammer, hvor der er voksne, som kan følge op, prikke, inspirere og motivere.

Forløbene er så vidt muligt lange forløb af 10-12 gange, da det underbygger musikundervisningen som en kontinuerlig

fast aktivitet. Derudover giver de længere forløb bedre muligheder for at etablere en relation mellem børn og underviser, som en faktor, der har vist sig at være af afgørende betydning. Tilbuddene hænger sammen således at de samme børn møder musikken både i skole, fritidshjem og i deres fritid. DCM forsøger i løbet af forløbene at forankre musikundervisningen på skolerne og fritidshjemmene, således at lærere og pædagoger kan videreføre musikaktiviteter eller undervisning.

Stort set alle børn har optrådt som afslutning på et forløb. Nogle har optrådt til morgensang på skolen, nogle for børn eller forældre på fritidshjemmet, nogle i forbindelse med jule/sommerarrangementer.

Den lokale forankring af tilbudene er helt afgørende. Børnene bevæger sig ikke langt - og da slet ikke de udsatte børn. De kender skolen og fritidshjemmet og de er på hjemmebane - det er med til at gøre det lettere at tiltrække børn til aktiviteterne. Selv korte afstande er erfaringsmæssigt en forhindring.

Børnene har - når de har lært underviseren og konceptet at kende - udtrykt stor begejstring for at deltage. De flytter sig musikalsk og får indblik i hvad det vil sige at gå til noget og forpligte sig. De oplever følelsen af at være en del af noget fælles, hvor deres rolle er vigtig.

Eksempel: Amagerbro Skole og Fritidshjemmet Fabrikken.

I samarbejde med klassernes dansklærere arbejdes på Amagerbro Skole med sang, bevægelse, lydformning, stomp, mm. Gennem samarbejdet rammesættes mulighed for en musikalsk motiverende tilgang. En del af undervisningen foregår samlet med de to klasser, en anden del med den ene klasse koblet til en musiktime, da klassens dansklærer også er musiklærer. Børnene optræder desuden til morgensang. En anden del af undervisningen foregår som instrumenthold på guitar efter skoletid.

Undervisningen er koblet til tilbuddet på fritidshjemmet Fabrikken, hvor sammenspil på fritidshjemmet forberedes i holdundervisningen her.

På fritidshjemmet Fabrikken gennemføres sammenspil i samarbejde med en pædagog fra fritidshjemmet med musikfaglige kvalifikationer. Undervisningen tager afsæt i forløbet på Amagerbro Skole, hvor der skabes interesse i klassesammenhæng, som afsæt for tilbuddet om holdbaseret guitarundervisning, hvor der forberedes grundlag for sammenspil på fritidshjemmet. Gennem denne opbygning er det muligt at skabe mulighed for børn, som ellers ikke ville melde sig til frivillig musik.

Eksempel: Forløb på Sundby Fritidshjem.

Forløbet bygger på at skrive, øve og optræde med egne sange. Undervisningen foregår i samarbejde med to pædagoger uden musikalske forudsætninger, men med stor interesse. Der lægges vægt på forståelsen for samarbejde og gensidig respekt omkring musikken, fastholdelse i forløbet og kontinuitet i forløbet. Der blev rejst en diskussion om hvorvidt børnene kunne vælge at komme fra gang til gang, men underviser insisterede på at man tilmeldte sig til et forløb, og det lykkedes bl.a. gennem progression og differentiering at fastholde børnene. Dette vurderes at være af stor betydning, netop med henblik på fastholdelse af målgruppen. Pædagogerne blev af underviser inddraget i et reelt samarbejde, og overtog gennem rammesætning gradvist dele af undervisningen. Dette har betydning for indsatsens forankring i den pædagogiske hverdag (understøtter kontinuitet og forankring/bæredygtighed).

Eksempel: Forløb i skole, frit og klub Amagerbro Skole.

Skoleforløb, to 1. klasser: Der blev gennemført opstartssamtale med de to klasselærere inden forløbets start. Gode forløb afsluttet med koncert for hele skolen

til morgensamling sidste dag før juleferien. Det skaber tryghed hos børnene at der er én med som de kender, og der bliver ikke prøvet grænser af i samme grad som hvis der ikke var en kendt voksen med. Det ene hold havde klasselæreren med - det gav meget ro. Den anden klasse havde en pædagog med som de kendte fra fritidshjemmet som "legeonkel", hvilket gav en del uro. Elevernes feedback: "Vi vidste ikke at musik kunne være på den måde". Det var tydeligt at de følte sig set og anerkendt. Den gode relation der blev opbygget til eleverne kunne tages med til fritidshjemsholdet.

Eksempel: Skoleforløb i 4. klasse:

De fire undervisningsgange forløb sammenlagt ret blandet, da strukturen ikke var på plads med lærerne, hvilket var udfordring i forhold til en klasse med udfordringer. De sidste to gange deltes klassen i to, så underviseren kun havde 12 børn. Der var ingen lærer med, da dette kunne ikke lade sig gøre ved holddeling. Med kun 12 elever blev der opbygget en god kontakt til eleverne, som kunne få et større råderum. De fik sunget, rappet, bevæget sig. Eleverne var med til selv at finde på bevægelser, og tog ejerskab. Der var en stor udvikling fra 1. til 4. gang. Først og fremmest fordi de lærte underviseren at kende (relationsopbygning), de fik tillid til hende, og de ville gerne kunne noget af det, som hun kan som professionel musiker. Mange af eleverne sagde den 4. gang at de syntes, at det havde været sjovt, og at de havde oplevet musik på en ny måde. Opstartssamtale med klasselærer lykkedes ikke, således at forventnings-afstemning og aftaler om rollefordeling manglede. Lærerne svarede ikke tilbage på utallige mails, og var også svære at nå telefonisk, og var tilsyneladende meget pressede.

Eksempel: Forløb i Fabrikken Fritidshjem for 0. til 3. klasse:

Opstartssamtale inden forløbets start med pædagogstuderende, som deltog i projektet.

Et rigtig godt forløb, baseret på en udviklet relation fra underviserens side gennem det kombinerede skole-frit-forløb. Afsluttet med koncert for hele fritidshjemmet og alle forældre i forbindelse med julehygge på fritten.

At underviseren havde en relation til flere af eleverne fra skolen var en kæmpe ressource. Underviseren har snakket løst med dem i skolegården, på gangene og fulgtes med dem på vej over til fritidshjemmet. De introducerede hende for deres venner på fritidshjemmet, for deres yndlings-voksne, for deres yndlings-aktiviteter osv. At hun havde en god relation til dem, kendte dem fra klassen, kendte deres klasselærer, gav dem tillid og motiverede dem til at ville lave mere musik. Selvom de altid var glade og "på" i undervisningen, kunne det alligevel være en opgave at få dem lokket med hen til undervisningen efter en lang skoledag. Eleverne blev imidlertid fastholdt, ikke noget med "gider ikke i dag". Til gengæld blev undervisningen så gennemført som kort og intensivt - gerne 35 minutter med masser af sang og bevægelse og power, og glade børn, der glæder sig til næste gang.

Det er en generel og vigtig erfaring, at hvis der ikke kan etableres et tæt musikalsk samarbejde mellem underviser og elevernes daglige lærere/pædagoger, så er det alt-afgørende, at underviseren har mulighed for at opbygge en bærbar relation til eleverne, som forudsætning for at kunne etablere og opretholde et "musikalsk rum".

Relationsskabelse er et centralt spørgsmål. Underviser skriver i sin evaluering: " At jeg har haft børnene i folkeskolen har en masse fordele. Fritids-undervisningen var ikke blevet lige så vellykket uden disse skoleforløb. Børn lytter meget til musik og identificerer sig meget gennem musik. Men at deltage i musik er yderst fremmed for langt de fleste børn... At "gå" til musik i et længere forløb, at musik kan bruges til at udtrykke sig igennem, at musik kan være et fællesskab, at musik er en del af det at være

menneske og en del af vores kultur - det kræver en større investering fra vores side som undervisere.

Hvis vi vil skabe et musikmiljø, som de gerne vil være en del af, skal vi rundt om hele barnet: Vi skal opleve dem i skolen og i klassen, vi skal tale med deres klasselærer og få klasselæreren til at tale med eleverne om hvordan det går med musikken. Vi skal møde dem i skolegården og være interesseret i dem og have tid til et kram eller en high-five. Vi skal lade dem vise os deres garderobe på fritten. Vi skal lade dem introducere os for deres "voksne" på fritten og for deres forældre, hvis de kommer mens vi er der. Vi skal skabe musik-ambassadører omkring barnet, som interesserer sig for barnets musikliv, på samme måde som vi spørger til deres fodboldaktiviteter. Det kræver en helhedsindsats, og derfor skal vi også være der i skoletiden.

Eksempel: Forløb på Sundby Øster Skole og SFO.

Skole-del: Den planlagte undervisning var baseret på et cirkus-tema. Rammen for dette forløb var sat til tre måneder. Underviser havde komponeret sine egen sange som undervisningen kunne have som omdrejningspunkt. Sangene bliver øvet og genopfrisket med børnene, yderligere tilføjes percussion til sangene. Som aktiviteten skrider frem, tilføjes flere instrumenter til hver af grupperne og det instrumentelle og rytmiske sammenspil udvides. En anden fast sang-og bevægelses-leg som indgår i undervisningen omhandler en klovn, der kan en masse ting.

SFO-del: Umiddelbart efter undervisningen har børnene fri. I skolens tilknyttede SFO tilbyder underviseren musikaktiviteter. Dette er frivilligt for børnene at deltage i. Hermed bygges bro imellem skolefaget musik og fritidsaktiviteten i klubben/SFO'en. Det er imidlertid langt fra alle børnene fra de to klasser, der kan deltage her, fordi børnene i fritiden er tilknyttet andre institutioner.

Underviseren har bevidst sat rammen relativt frit. For at "åbne op" for musiklegen/-aktiviteten tager han udgangspunkt i nogle af de sange børnene kender fra hans musikundervisning i skolen fx en af sangene om dyr og artister i cirkus. I fællesskab med underviseren fandt eleverne fx på en "scene" fra et cirkus med kobling mellem optræden og instrumenter – f.eks. den elegante linedansers lette trin på sin line blev af børnene fortolket musikalsk ved hjælp af en xylofon. Når de tunge elefanter skulle imiteres musikalsk, faldt valget på tunge "skridt" spillet på congas.

Længden på aktiviteten varierer fra gang til gang samt efter hvilken gruppe børn der deltager den pågældende eftermiddag. Som regel ligger tiden på omkring 45 minutter, herefter vil børnene ofte skal videre til andre tilbud eller hjem. Arbejdet med at etablere en kontinuitet i deltagelse er en proces der tager lang tid, og omfatter at underviseren er opsøgende. I et tilfælde udviklede det sig til at en af eleverne skrev en sang, som efterfølgende blev præsenteret for klassen, som lærte at synge den og de fire anden klasser på skolen ender med at synge den til deres 'afslutningsshow' for de ældre klasser og inviterede forældre. Klasselæreren bemærker hvor stolt eleven er over at have skrevet sangen, og hvordan de andre børn giver positiv feedback "så sådan en sangskriver der, det vokser man åbenbart gevaldigt af ..".

Eksempel: Forløb på Brydes Alle fritidshjem, Peder Lykke Skolen.

Der arbejdes med et materiale med sange udviklet i et forløb på Børnekulturhuset i Amager med dialogisk historie- og sangskrivning (som senere bliver udgivet). Forløbet er en fortsættelse af et tidligere forløb på stedet. Eksempel: Starter med at sidde i cirkel og synge navnesang. Herefter laver de en jungledans-sang, hvor de leger med lyde og bevægelse, som leder over i arbejde med skala og håndtegn (solmisation)

og bygger på med brug af instrument (ukulele og klaver).

Det er en vigtig erfaring for underviseren, at børnene i høj grad møder forudsætningsløse op, at der ikke er en musikkultur at bygge på og at det er vigtigt at skabe et musikalsk fællesskab: ”Grundlæggende er vi oppe imod at der ikke rigtig er nogen kultur at bygge på. Så vi skal helt ned og bygge noget op fra bunden af, med nogle meget elementære sten... Jeg prøver at møde børnene hvor de er... Jeg mener at vi må prøve at få bygget noget repertoire op. Få et fællesskab omkring nogle sange, omkring danse og remser og noget som netop kan lægge sig ind og blive sådanne en slags trinbræt i forhold til musik. Det er der jeg tænker at det kan noget. En relation til musik kan være en livskvalitet... den er i sig selv værdifuld.”

Ud fra børnenes udsagn er det tydeligt at underviserens ambitioner indfries, måske i højere grad end han selv giver udtryk for. Børnene er meget glade for undervisningen - de ”elsker at gå til musik”... ”fordi der er nogle sjove rytmer og fordi vi lærer nogle sange...”... det er rigtig sjovt at man kan spille på alle ting, faktisk også på stole og på vægge og på borde, og også på sig selv”.

Børnene giver udtryk for at det er noget de glæder sig til, som har betydning for dem og som går i kroppen: ”...man får også sommerfugle i maven og jeg bliver helt glad af det”. ”...jeg får lyst til at danse”. ”Sådan hver mandag, så glæder jeg mig rigtig meget til musik. Jeg synes det er rigtig sjovt at synge og jeg bliver rigtig glad hver gang vi skal hened.”

Der er i forløbet et godt samarbejde med en pædagog fra fritidshjemmet, som viderefører aktiviteter i løbet af ugen. Underviseren peger på vigtigheden i kontinuitet, som understøttes af samarbejdet med pædagogen. Det er imidlertid en anledning til frustration, at pædagogen er blevet flyttet til en anden funktion, og peger på at

manglende kontinuitet er utilfredsstillende som underviser: ”Hvorfor skal vi bygge det op? Bliver det bare revet væk om lidt”.

Eksempel: Skolesang, Amagerbro skole (1.-3. Kl)

Et frivilligt kor-tilbud til 1.-3 klasse på Skolen På Amagerbro. Undervisningen ligger i sidste lektion af skoletiden, og træder i stedet for understøttende undervisning for de tilmeldte elever. Man tilmelder sig for en hel sæson (frem til sommerferien).

1.-3 klasse-elever vælger det frivilligt. Skolen har åbnet for at vi kunne lave det som understøttende undervisning. Derfor kommer der også børn med som ikke går på fritidshjem og som derfor er ekstra svære at nå.

Mange af børnene til SkoleSang er udfordrede i forskellige sammenhænge, og har ikke den største opbakning hjemmefra.

Indholdet er Sang og bevægelse. Mange af sangene har underviser selv lavet eller bearbejdet til forløbet. Der er fokus på de forskellige musikalske elementer, og at vi kommer omkring dem: klang, rytme, tempo, dynamik, timing osv. Jeg skaber rum til refleksion over hvad der skete når vi ”skruer på de forskellige knapper”. Underviser beder børnene overveje hvad de kan lide, hvornår sangene fungerer bedst, så de aktivt tager medansvar for at sangene bliver gode. (Eks: Går denne rap for hurtigt? Kan man høre hvad I siger? Kan man høre forskellen på første og andet vers i jeres klang? osv)

Undervisningen skal være i et godt flow med god energi og varer 45 minutter med mange små skift og korte sange, så børnene får succesoplevelser med at kunne noget hver gang. Anerkendelse af den enkelte elev er desuden en vigtig del.

Underviseren har givet børnene et billede af hvad musik også kan være. Børnene er meget glade for at synge og de synes, at de er blevet rigtig gode.

Mange af børnene, som har tilmeldt sig, er

børn med udfordringer i den normale skoledag. Og her får de masser af succesoplevelser, hvor de mærker at musik er et fællesskab. Der skal være struktur og rammer, hvis det skal fungere. Skoleledelsen skal prioritere det. Klasselærerne skal tage aktivt ansvar og sende børnene afsted til kor. Rummet skal være gjort helt klart når de første børn kommer.

Der skal være tydelighed omkring hvad der forventes af dem helt fra begyndelsen. Hvis der bliver bare 2 minutters løben omkring, er det meget vanskeligt at få dem samlet igen. Børnene er mest glade når underviser er tydelig og klart udtrykker hvad de skal gøre hvornår (rundkreds, bytte pladser). Men så tør de også give noget af dem selv. Der skal være bevægelse på det meste, da de bruger kroppen når de synger. De glemmer tid og sted når de både er aktive med bevægelse og sang, som de synes giver mening.

Det fungerer super godt at lægge noget frivillig musik ind i deres lange skoledag.

Det er vigtigt at have en pædagog og folkeskolelærer med fra skolen til at deltage i SkoleSang. De kender børnene rigtig godt, og de hjælper med at "holde rummet", så underviser kan holde musikken og flowet kørendes selvom der skulle være nogen der trækker sig. Så snart lærerne ikke hjælper børnene afsted, falder det hele fra hinanden. Børnene kommer kun til SkoleSang, hvis de voksne bakker op.

2.2.2 Andet eksempel - Orkesterklub Korsager Skole, Brønshøj

Amatørsymfoniorkesteret Euphrosyne startede musikprojekterne for børn i lokalområdet (Musikalliancen).

Musikalliancen har haft flere orkesterklubber gennem årene. Typisk varer der er halvt år ad gangen og så inviterer vi nye børn ind.

De har i de fleste perioder haft 2 hold med 15 elever pr hold. De første år var der ikke helt så mange, men efterhånden er der altid fyldt på alle hold fordi de hører kammeraterne snakke om det og børnene efterhånden kender tilbuddet. De fleste er så glade for det, at de ikke ønsker at stoppe, desværre har vi ikke råd til fortsætter hold, men vi mener det vigtigste er at inspirere så mange som muligt.

Erfaringen er, at for at nå målgruppen er skolen mødestedet. Det er her, man kan sætte ind og vise børnene muligheden for at fortsætte med at dyrke musik af lyst i deres fritid. I skolens rammer kan man nå *alle* børn. Gennem skolen er det muligt at skabe kontakt med forældre. Forældre skal opleve børns glæde, deres motivation, lyst og det kreative fællesskab, som deres barn kan tage del i. Her er skolen igen en vigtig partner, idet en forældrekontakt er lettere at opnå og forældre i klassesammenhæng lader sig lettere engagere.

Eksempel: Orkesterklub

Deltagende aldersgruppe: 1. til 4. Klasse.

Orkesterklubben lagde ud med en invitation til børn på de lokale fri- og folkeskoler Husum, Brønshøj og Vanløse om at spille med i Orkesterklubben, via opslag og lokalavis. I første omgang blev de børn indbudt, som havde en lille forkendskab til musik og et eget instrument.

Dernæst gik invitationen bredt ud med tilbud om mulighed for lån af instrumenter og god vejledning og hjælp, hvis forkundskaberne manglede, men lyst og nysgerrighed var til stede.

Dog var det helt tydeligt, at først i det øjeblik vi gik i gang med en målrettede headhunting af enkelte elever i skolernes klasser, - blandt børn som havde deltaget i et andet musikprojekt på Korsager Skole, - først da begyndte en voksende interesse for orkestetsamspil og Orkesterklubben. Dette viser hen på vigtigheden af et tæt samarbejde med skolerne og deres musiklærere.

For musikerne var det en stor udfordring at undervise de forskellige niveauer og instrumenter. Da alle instrumenter var velkomne fik orkesteret en spændende instrumental sammensætning.

Orkesterklubben har vist sig at være en enestående mulighed for at spille sammen uanset forkundskaber og niveau.

Stemmerne laves til den enkelte elev, så alle kan spille med, og arrangementerne som musikerne har lavet til børnene, har både taget højde for niveau såvel som instrument.

Formålet med en orkesterklub er, at alle oplever et musikalsk fællesskab, at de bedste elever kan blive udfordret og f.eks. får soloer, og nybegynderne bliver inspireret og motiveret.

Orkesterklubben startede med få medlemmer, men begyndte hurtigt at vokse. Det har for underviserne været en udfordring, at få forløbet til at hænge sammen, idet der løbende kom flere medlemmer. Dog på trods af dette endte vi med et rigtigt flot resultat, og ikke mindst glade børn og stolte forældre!

Der må pointeres, at skolernes bevidste medvirken og et direkte samarbejde med musiklærerne er af største vigtighed for at få en fritidsmusik etableret i et område, hvor kun ganske få børn har adgang til musikundervisning.

Eksempel: Musikprojekt som del af Korsager Skoles fritidsordnings aktivitetstilbud.

Fritidsordning planlagde at give omkring 15 børn mulighed for at melde sig til den gratis musikaktivitet, som blev gennemført i Korsager Skoles sal.

Fritidsordningen skulle varetage tilmeldingerne. Undervisningen blev varetaget af MusikAlliancens professionelle musikere og børnene kunne spille på kontrabas, violin og fløjte. Leje af instrumenter, ekstra arrangementer og forældrekontakt vedr. den afsluttende koncert varetog MusikAlliancen.

Musikprojektet skulle oprindeligt have ligget i direkte forlængelse af musikforløbet med 2. Klasse på skolen før sommerferien. Desværre kunne dette "lange forløb" ikke gennemføres, idet fritidsordningen, pga den igangsatte omlægning af fritidstilbud i Københavns Kommune, ikke kunne overskue et samarbejde om musikprojektet på dette tidspunkt. Projektet blev derfor efter aftale udskudt til efter skoleferien. Efter ferien viste det sig mod forventning, at skolefritidsordningen stadig ikke havde overskud og ressourcer til at varetage andet end de daglige opgaver. Denne realitet blev først klar ved første undervisningsgang.

Gennem et ihærdigt samarbejde med Korsager Skole og Husum skoles lærere, lykkedes det at samle et lille hold af interesserede børn. Der måtte i den forbindelse indrettes en følgeordning til og fra Husum Skole, således at de yngste børn kunne deltage. Musikundervisningen blev gennemført med højt humør, og de deltagende børn havde stor glæde og udbytte af forløbet, og deltog med spænding og fornøjelse i den afsluttende koncert. Her oplevede de at indgå i et stort, begejstrende musikalsk fællesskab med andre spillende børn og voksne. Alle børnene spillede for et imødekommende publikum af forældre og venner - omkring 80 fremmødte gæster.

Eksempel: Børneorkester i 2. klasse - alle børn spiller sammen"

Musikdramaet Maja, Ali og Sørøverne. Maja, Ali og Sørøverne var et stykke musikdramatik som blev komponeret og sammensat af musikerne i samarbejde med musiklæreren og eleverne. Musik og sangdelene blev komponeret således, at det med det samme var muligt for børnene at spille med. Dvs. enkle greb på fløjten, og på strygeinstrumenterne løse strenge, spillet med bue eller knipset eller bassen brugt som tromme. Børnene var inddelt i faste grupper som spillede slagtpøj (alle børn), kontrabas (4), violin (7), bratsch (3), fløjte (8). Sangene havde en enkel tekst og melodi, og blev både sunget og spillet af alle i dette lille klasseorkester. Flere tekstdele blev reciteret i kor, og hele stykket blev afsluttet med en folke-festdans, hvor alle børnene sang og dansede og musikerne agerede festorkester. Al tekst og musik blev sunget og spillet udenad. Børnene havde lavet enkle rekvisitter, som indgik i forestillingen.

Musikdrama var et yderst vellykket koncept. I forhold til tidligere projekter inddrog underviserne her langt flere børn med anden etnisk/kulturel baggrund. Det var en stor glæde for alle parter, at også disse børn fik musikalske oplevelser gennem en kreativ musikundervisning med instrumenter.

Det lille stykke blev vist for fem indskolingsklasser på Korsager Skole og børnenes forældre ved et forældrearrangement. Ved begge koncerter var der et yderst lydhør og begejstret publikum. Forældrekoncerten anser vi for et vigtigt "fremstød" for at få flere familier til at se værdien af musikaktiviteter for deres børn – gerne med efterfølgende handling: at de tilmelder deres børn en musikaktivitet. Tydeligt er det dog, at ikke alle forældre er klar over hvilke muligheder der findes for musikaktiviteter, men også at der er helt afgørende økonomiske grænser for deltagelse.

Eksempel: Strygerhold. Korsager Skole.

Korsager Skole viste et prisværdigt initiativ til at støtte musikaktiviteten for de lokale børn. Fra begyndelsen af var der tilknyttet fast pædagog, som kendte de fleste børn.

Underviserne formåede at skabe et kreativt og trygt frirum for børnene, hvor de åbent og naturligt kunne udfolde deres musikalske fantasi og nydelse af musikaktiviteten. Buer blev strøget over løs streng og de forskellige instrumenter, med hver deres klinge og toner, blev sammensat til en enkel lille melodi. Børnene fik her instruktion om at spille toner og rytmer i en bestemt orden. Børnene øvede flere enkle folkedanse til akkompagnement på klaver og legede forskellige bevægelseslege og fik derved øvet motorik og koordination. Der blev sunget til bevægelse, og der blev sunget og skiftevis spillet f.eks. en "sørøversang", så sangen ligeledes fremstod som et "orkesterarrangement".

Børnene var meget glade for de 6 uger, og forældrene opsatte på, at musikaktiviteten skulle fortsætte. På forældrenes facebook var der lagt billeder ud af børnene med instrumenter med titlen "Sej Symfoni". Billeder og tekst vidnede om glæden ved disse muligheder for børnene.

Der er blevet lagt vægt på børnenes aktive fælles musikudøvelse skiftevis i stor samspilsgruppe og i mindre grupper. Der blev spillet på løs streng med bue og der blev spillet pizzicato, i arrangementer udarbejdet til de konkrete børn, og det instrument de spillede på. Således spiller børnene med det

samme med på "svære" ting i et musikalsk fællesskab. Sammen lyder det af noget, selvom de deltagende børn kun har et første kendskab til instrumentet. Børnene fik mulighed for at prøve alle tre strygeinstrumentgrupper.

Undervisningsprojektet blev afsluttet med en koncert for forældrene. Børnene var stolte og glade.

Eksempel: Blæserhold. Korsager Skole.

Korsager Skole lagde et godt arbejde i at formidle tilbuddet til alle 3. Klasser. Denne aldersgruppe blev valgt af organisatoriske grunde – børnenes fordeling i SFO. Selvom der var overordentlig stor interesse for blæserholdet ved introduktionen, var der kun få tilmeldte. Musikaktiviteten blev præsenteret for de ældre årgange og gruppen sluttede med at bestå af 5 deltagende børn fra 5. og 6. Klasse – en meget fin alder for instrumentet skulle det vise sig. En enkel elev fra en anden skoles 1. klasse deltog ligeledes. I alt 3 drenge og 3 piger.

Undervisningen kom derfor ikke til at ligge i forlængelse af skoledagen, som først planlagt, men børnene kom alligevel tilbage til skolen for at deltage i undervisningen.

Børnene kunne selv vælge, om de ville spille trompet eller trækbasun. Alle børn fik prøvet begge instrumenter, og fandt deres foretrukne efter nogle gange.

De to undervisere fik lige fra begyndelsen opbygget en fin relation til børnene. Holdningen var: kom vi laver musik sammen, vi nyder at spille sammen, og undervejs lærer vi en masse. Børnene følte sig godt hjemme i denne stemning.

Der blev arbejdet med introduktion til instrumentet f.eks. samling af basun, eksperimenter med mundlyde og blæseøvelser på mundstykket, i udpræget grad gennem efterligning. Lytte og derefter finde tonen på instrumentet. Opfinde små melodier selv. Efterspille hinandens små

melodistykker, efterligning af rytmer og sammensætning af forskellige rytmelementer – og spille dem sammen osv. Der blev skiftevis spillet i den store gruppe og opdelt i de to instrumentgrupper.

Et andet element har været improvisation. Improvisationen fik børnene til at eksperimentere med lyd og udfordrede børnenes musikalske fantasi. Børnene formulerede selv forslag, eller omsatte direkte deres ideer, f.eks. forskellige måder at bevæge sig til musikken på. Der spilles også melodier, som alle kender rigtig godt. Der er blevet spillet kendte temaer fra Olsenbanden, Stjernekrig og Harry Potter.

Det viste sig at der blandt børnene var flere meget musikalsk begavede børn. Disse gjorde forbavsende fremskridt, og satte god dynamik ind i hele gruppens udvikling. Da holdet sluttede, var det 6 glade børn der sagde farvel og stort tak. En pige havde allerede anskaffet egen trompet, alle kunne tænke sig en fortsættelse af tilbuddet.

Ekstern beskrivelse af undervisning på Korsager Skole:

Børnene spiller på kontra-bas og violin. Sang og spil blandes, så de skiftevis synger og spiller et enkelt tema som passer til sangen. De har to sange, med to forskellige simple rytmer, så de lærer at spille rytmisk. De spiller få toner på løs streng, men blandingen af violin og kontra-bas danner harmonier, hvilket skaber en helhedsoplevelse af sammenspillet. Læreren akkompagnerer med enkelt vejledende brugsklaver, men fokus fjernes ikke fra eleverne. Børnene skiftes til selv at tælle for, og læreren retter ind, hvis de

tæller skævt. Læreren har en anerkendende tilgang til børnene, både når der er noget de kan og ikke kan. Det skaber en afslappet atmosfære, hvor børnene ikke er bange for at spille. Hun lærer børnene, at det er okay at spille forkert, selvom børnene kan have travlt med at pege fingre. Hun går i detaljer med rytmikken, så helheden kommer til at lyde sammenhængende. Børnene er fokuserede og engagerede, alle synger med og gør deres bedste.

De to stryger/bas/fløjte hold, lærer at synge hinandens sange, så de kan hjælpe hinanden med at synge dem til koncerten. På den måde får de også en pause fra instrumenterne, når de lærer de andre holds sange. De synger en skibs-sang, først ved klaveret, og derefter i en rundkreds ude på gulvet, hvor de med fagter lærer at have krops-sproget og mimikken med (f.eks. at de skal ikke smile, når de synger, at de er trætte af at være til søs). De synger teksten uden melodi med fagter, både for at lære teksten bedre, men også for at fokusere på rytmik, tonefald og kropssprog, og de lærer altså udtryk ud over bare at synge korrekt. Senere repeterer de "Du Kan Køre" igen, og indlærer altså ved at repetere sangene med pause imellem, så de ikke kommer til at køre i samme rille for længe, mens de alligevel fordyber sig og gentager tingene nok gange til, at de sidder. Afslutningsvist spiller de en ny sang, hvor de spiller med pauser og violin og bas komplimenterer hinanden rytmisk. Her dirigerer hun børnene på en tydelig måde.

Sangene handler om noget som børnene kan relatere til og forstå, og som er lidt sjovt – "grisene uden bukser". Teksterne er lavet om, så det er nemt for børnene at synge, og det er nogle let genkendelige sange. Dette gør, at børnene let kan huske teksterne og at det er sjovt for dem at synge sangene. Til sidst laver de en farvel sang med bevægelse, hvor de skiftes til at vælge en bevægelse.

Der er både sang ved klaveret, sang med

bevægelse og fagter og spilen på bas og violin. De lærer altså både motorik, mimik, kropssprog, rytmik, sang, at huske en sang ved hjælp af fagter og at fokusere på at gå i dybden med et instrument på en måde som både er udfordrende, men også noget alle kan være med til, uden anden erfaring med instrumenterne. Ikke mindst, lyder det af noget, fordi de spiller harmonier med både violin og kontrabas. Læreren er dygtig til at lære fra sig, anerkendende og dygtig til at skabe en god atmosfære.

Et andet meget interessant koncept, som der arbejdes med i Orkesterklubben, er det man kalder SoundPainting (SP), som forenklet sagt betyder at nogen dirigerer "orkestret" uden at der er noget stykke man skal spille... Grundlæggende arbejdes derfor med udtryk og improvisation. Dermed arbejder man med aspekter af musikken, som ofte ikke bliver bragt i spil når man (af)spiller noget fra noder (et værk).

Det er imidlertid ikke kun underviserne der dirigerer, men også børnene på skift, hvilket betyder at der arbejdes aktivt *med børnenes musikalske forestillinger*. De potentialer, der ligger i denne arbejdsform (SP), har man netop arbejdet med i Musikalliancen.

Børnenes perspektiv:

Eksempler på udsagn fra børneinterviews i dette projekt, som taler deres eget sprog:

"Grunden til at jeg kom til at gå til det (musik) er fordi de lavede sådan et projekt, så var det min klasse den klasse der var blevet udvalgt til det og det var så derfor at jeg begyndte at spille bas"

"Det har været godt. For det er også meget sjovt, og vi laver nogle sange og det er dejligt og vi får lov til at spille og det er også rigtig dejligt. Så lærer man noget nyt".

" Man lærer også nogle ting på en måde men det er også bare lidt sjovere".

"Først så var det svært men så lærte jeg det bare og så blev det helt nemt."

"Det er bare når man spiller så føler man sig rigtig god til at spille....jeg bliver glad"

"Det føles som om mit hjerte er lavet af blomster".

" Det er også sjovt fordi så skal man også spille foran sine forældre og så får man ros og det er meget rart at få ros, når man har spillet så godt."

"Det er også rigtig dejligt at høre begge to sammen, nærmest som en blanding som... ligesom når man bager en kage så blander man mel og nogle andre ting, og så laver man en dejlig lækker kage. Det er ligesom violin og bas"

"Det var sjovt da vi lavede koncert sidste gang, det var rigtig sjovt fordi der var også flere der optrådte og det var dejligt og sjovt, men jeg var også lidt nervøs"

"Vi lærte nogen at kende...og vi lærte meget om musik, og vi har skrevet vores egen sang."

"Ja, og det dejligt at folk godt kan lide at vi har lavet det godt, fordi det har taget langt tid"

"På en måde man får den der fornemmelse af den (musikken) vil fortælle et eller andet. Altså altid når vi spiller en sang der måske kommer fra en historie eller et eller andet, eller bare en almindelig sang, så får jeg altid billeder inde i hovedet, som giver mig en historie. Så på den måde fortæller den en lydhistorie".

2.2.3 Tredje eksempel: Street Musikskole, Ellebjerg Skole Sydhavnen.

Det handler her om musiktilbud der kombinerer moderne elektronisk musik/teknologisk praksistilgang med traditionelle musikskole-kerneverdier så som nodespil, sammenspil og musikteori. Centralt står en producerende, kreativ tilgang til at arbejde med musik, som kan fremme motivationen hos deltagerne.

Undervisningen skal løbende søge at geare såvel den enkelte elevs som gruppens motivation, kompetencer og/eller talent for musikalsk kunnen og færdighed inden for sang, rytmik, kreativ gruppeproces, instrumentspil, musikteori og koncertoptræden - og alt dette med en hovedvægt på den elektroniske musikscenes 'mindset' og lyd-verden og faciliteret af alle hånde intuitiv og sjov musikteknologi/software. Der undervises på fem hold, et hold på nulte klassetrin, et hold på 1. og 2. klassetrin, et hold på 3. klassetrin, to hold på 5.klassetrin og et hold på 6. klassetrin.

Street Værk vil med multikulturelt virke og engagement i lokalområdet arbejde på at forankre sig som MMtBB-Hotspot overfor såvel børn som forældre samt skoler&fritidshjem samt boligforeninger mv. med musikundervisning der kombinerer moderne elektronisk musik/teknologisk praksistilgang med traditionelle aktiviteter så som nodespil, sammenspil og musikteori.

Centralt står en producerende, kreativ tilgang til at arbejde med musik, som kan fremme motivationen hos deltagerne.

Undervisningen skal løbende søge at gear'e såvel den enkelte elevs som gruppens motivation, kompetencer og/eller talent for musikalsk kunnen og færdighed inden for sang, rytmik, kreativ gruppeproces, instrumentalspil, musikteori og koncertoptræden - og alt dette med en hovedvægt på den elektroniske musikscenes mindset og lyd-verden og faciliteret af intuitiv og sjov musikteknologi&software.

Børnene bliver mødt af musikkens legende og kreative sammenhæng, og får flair for forpligtende fællesskaber. Undervisningen foregår i tæt samarbejde med fritidshjemmet, og der har været opbakning fra skolens ledelse.

Børnene nås via mail, opslag, nyhedsbreve og skolens intranet, samt gennem opsøgende arbejde herunder med demos i klasser.

Startskuddet var en uges workshop med efterfølgende koncert for at skabe interesse. Efterfølgende har underviserne opsøgt børnene i klasserne og skrevet på forældreintra samt snakket med ledelse og lærergruppen.

Samarbejde og kommunikation har til tider været en udfordring. Det fremhæves, at man i forhold til fremtiden bør sikre en mere langsigtet planlægning, samt søge en bedre integration med skolens og fritidsordningens daglige liv og planlægning.

Der er gennemført fire hold i efteråret, og to fortsætterhold i foråret.

En vigtig erfaring er, at der er mulighed for at flere børn og unge kan deltage, når det er kor og samspil på programmet. Der peges også på, at det er vigtigt at samle erfaringer med de udfordringer der ligger i netop at arbejde med denne målgruppe.

Der ligger et stort koordinationsarbejde før, under og efter musikundervisning eksempelvis, tilmeldinger, holddannelse. Det fungerer rigtig godt, når der er en aftale med skolen om de gensidige forpligtelser, og når skolen stiller med en kontaktperson, når der er booket lokaler til undervisningen en fast ugedag mellem 14-16 og når skolen sørger for at følge børnene til musikundervisningen og udarbejder holdlister til underviseren.

Eksempel Spirehold (0. klasse).

Aktiviteten foregår umiddelbart efter skoledagen slutter. Til aktiviteten anvendes Ellebjerg skoles eget musiklokale, så børnene hurtigt kan komme der til – 0. Klassen

børnene hentes/eller følges op til lokalet af en voksen.

Spireholdet arbejder med en legende tilgang til lyd og rammerne spænder bredt, der kan spilles på mere "traditionelle" band instrumenter så som trommesæt, klaver, bas keyboard. Samtidig, stillet op i et mindre "mixerum" er der et studie-setup (computer med programmet Ableton, studiemonitors, lyd kort med tilkoblet mikrofon, midi-keyboard og en touch-pad). Ved tidligere undervisninger, har børnene sammen med underviseren været på opdagelse udenfor musiklokalet.

Børnene har været udstyret med diktafoner og har indsamlet interessante lyde fra ex. skolens bygninger eller deres egne stemmer. De indsamlede lyde, bliver så overført til Ableton-setup'et og der kan nu eksperimenteres og manipuleres med lydene.

Formelt hedder det "Spireholdet" men for dem hedder det ROCK. De går til rock og det er helt klart at det er det de siger til deres venner - nu skal de til rock. Det er et privilegium at de får lov til at spille på instrumenter som guitar og trommer og det jo noget man ikke gør i nulte klasse. Børnene skaber selv indholdet. De har arbejdet med kvalitet, udtryk og diversitet. At kunne fastholde et musikalsk udtryk i en performance at skabe et fællesmusikalsk univers med plads til forskelligheder. Metoden er dialog- og opmærksomhedsbaseret omkring indholdet af undervisningen. Dialogbaseret for at skabe et fælles sprogligt univers, der kan udvikle og fastholde fantasi og tanker. Opmærksomhedsbaseret omkring den musikalske kvalitet der skaber indholdet.

Noget af det der er det mest udfordrende er det sociale. Hvem der skal spille først og hvem fik den først og hvis tur er det... Nogle gange er aftalerne med pædagogerne ikke helt op to date. Det er ofte sket at halvdelen af tiden er gået før vi overhovedet er blevet

samlet og kan komme op i lokalet.

En forløbsbeskrivelse: De startede dagens aktivitet inde ved computeren. Underviseren hjalp kort med at åbne et tidligere projekt – dette indeholder børnenes egne samples af tale og alternativ perkussion fra deres diktafoner. Ved at anvende effekter som "looping", og generelt programmets klippefunktion til at udvinde de udvalgte sekvenser til projektet, bygges nummeret op. Der spilles/ manipuleres "live" til loopet. Funktioner (fx spring nogle sekunder frem, gentag loopet) lyde (trommer bastoner) og effekter (ex. filtre, ekko, rumklang osv.) tilknyttes de forskellige knapper. Samtidig anvender drengene en mikrofon til at eksperimenteres til loopet.

Samtidig med at drengene sidder ved computeren, er underviseren inde ved pigerne og de finder i fællesskab ud af hvad de skal spille. Den ene af pigerne er optaget af at lytte til hvad der ligger af tidligere optagelser på diktafonen. Hurtigt går hun over til at optage nye lyde.

Til slut af aktiviteten, spiller børnene for hinanden i hold. Drengene sidder med den elektriske bas og bag trommesættet og der eksperimenteres med forskellige roller.

Eksempel: Komposition & elektronisk musik (5. klasse pigehold).

Ligesom på spireholdet er der en legende og eksperimenterende tilgang. Dagens forløb starter ud med, at finde det seneste musikprojekt frem i programmet Ableton. Underviseren sidder ved siden af og hjælper med hvordan nummeret kan udvikles videre og eksperimenteres med. De andre deltagere følger med ved computeren, lytter og giver idéer til sangmelodier. Der blev optaget en sang idé, denne blev lyttet til i fællesskab, der besluttes at optagelsen skal gemmes til at arbejde videre med. Herefter går tre andre piger over i hjørnet af lokalet, tager en guitar og forsøger at finde på en tekst og melodi. Rammerne er frie og deltagerne kan skifte imellem fx tekstskrivning, musikproduktion

eller optagelse af lyde på diktafon – et bredt spektrum af tilgange til at arbejde med "lyd" og det at skabe musik.

Underviserne er kompetente i brugen af softwaren og det tilknyttede udstyr, og kan derved, på motiverende vis, opstille tilgange til at udforske/arbejde med lyd på.

Børnenes perspektiv:

Følgende udsagn fra børnene taler deres eget sprog.

"Altså jeg får rytme i kroppen når jeg spiller musik, og jeg får power".

"Jeg kan mærke en rytme og sådan noget hvad jeg spiller, kærlighed og sådanne noget".

"Man kan blive gladere - når jeg har været i en konflikt".

"Altså, når vi står heroppe, så får vi bare en idé i hjernen og så behøver vi ikke en gang at sige noget til hinanden, vi finder bare rytmen i det..."

"Når jeg synger så vil jeg bare synge mere og mere hele dagen - jeg kan bare godt lide at synge".

"Og når jeg skal synge så kan jeg godt blive lidt genert over nogle andre...men så er det at jeg bare fornemmer, at jeg bare skal synge, så bliver jeg ikke genert mere. Jeg glemmer det- jeg ved ikke at jeg synger - men jeg synger."

"Når jeg er færdig med musik så gider jeg godt at lave lidt mere. Så glæder jeg mig super meget til tirsdag igen".

"Musik er ligesom min passion. Og jeg synger altid derhjemme."

"Jeg er ligesom forelsket i musik. Når jeg begynder til musik, så kommer hele min krop op at køre, og så begynder den at smile i hele min krop, og så laver jeg alle mulige ting..."

"Man kan blive glad af musik, men man kan også blive ked af det. Og jeg har prøvet når min mor hun har sat musik på, selvom det var glad musik, så blev jeg bare ked af det"

"Man kan også blive så glad over musik at man græder. Det kan man også gøre".

"Det er fordi Musik og dans er mit liv. Og når jeg synger, så synes jeg at det lyder godt. Men jeg har bare lyst til at give den mere gas på musikken ... men jeg ved bare ikke hvordan"

"Når man synger sammen så synes man måske at det lyder godt sammen. Så har man lyst til at blive et team"

"...når man synger sammen så kan man godt blive venner uden at man har spurgt"

2.2.4 Fjerde eksempel:

Mere Musik på Nørrebro, Osramhuset

MMtBB var i første projektår centreret omkring musikfestival 2200, udvikles i andet år konceptuelt som et flerstrengt projekt til at nå målgruppen.

2200Børn&Musik er en børnemusikfestival der ønsker at samarbejde med de lokale skoler, for på den måde at sikre at mange børn får sig en god musikoplevelse. I første projektår besøgte musikere fra festivalen 1. klasserne på Rådmandsgade Skole og 1. klasser på Blågård Skole som forberedelse til festivalen. Hensigten er at give børnene en ekstra musikalsk læring med professionelle musikere og få mulighed for at blive en del af en større kulturbegivenhed.

2200Børn & Musik er en musikfestival for børn, som bygger på et samarbejde mellem Osramhuset, 'Danske Populær Autorer' og desuden en række lokale aktører som

bidrager til finansiering af festivalen.

Osrarhuset har ønsket at forankre projektet og koble det til længerevarende musikundervisningstilbud.

Dette udmøntes efterfølgende med tre aktiviteter:

1. Kor til Musikfestival 2200,
2. Kor på Blaagaard Skole i samarbejde med Goldsmidt Musikakademi
3. Musik-Musik - sammenspil i Osrarhuset med fokus på børn der ikke er knyttet til fritidstilbud, og som ofte hænger ud i Osrarhuset eller på legepladser efter skoletid.

Der tegner sig et koncept hvor man når målgruppen gennem opsøgende arbejde, festivalen og forankring på en eller flere skoler, hvor disse tilgange kan støtte hinanden interaktivt med Osrarhuset som central koordinator.

Eksempel: MusikMusik i Osrarhuset:

Formålet er starte et musiktilbud for børn 10-13 år i Osrarhuset med fokus på instrumenter og samspil. Huset har i forvejen gratis musiktilbud til de +13 årige, til babyer og småbørn og er ved at starte mere for de 6-13 årige. Forløbet vil opsamle nogle af de løse børn som hænger ud i huset og som er flittige brugere af FerieCamp og husets andre gratis tilbud.

Som opstart til forløbet laver underviseren opsøgende arbejde på 'Den bemandede Legeplads' i Mimerspærken, i fritidsklubben FUN og i Den boligsociale indsats 'Vores Kvarter' i Aldersrogadekvarteret.

Målgruppen er hovedsagelig børn, der ikke er knyttet til fritidstilbud, og som ofte hænger ud i Osrarhuset eller på legepladser efter skoletid. Størstedelen af disse børn kommer fra tosprogede familier med lav husstandsindkomst.

Undervisningen tager udgangspunkt i sange deltagerne har skrevet sammen med underviseren. Stilen har været fri fortælling,

rap, pop og lyd. Børn er hvervet gennem opsøgende arbejde på legepladser, institutioner og boligområder. Det opsøgende arbejde har bestået i at tage en masse instrumenter med og stille sig op et sted og give dem lov til at prøve. Der er stor interesse med varierende deltagelse. Hvis der havde været en fastere tilmelding ville det ifølge underviseren være lettere. Nogle af børnene bruger det som en slags legerum eller beskæftigelse de kan gå til og fra som det passer dem.

Der var mulighed for optræden, men - som underviseren udtrykker det - havde de skudt lidt over målet og børnene turde ikke da det kom til stykket. De havde ikke lige set at en stor scene kunne være så frygtindgydende og laver en mindre koncert næste gang.

Der er undervist på hold hvor der har deltaget mellem 2 og 8 børn. Børne har deltaget i at spille, skrive, synge og improvisere. Nogle af børnene har også forstået at de har en evne for noget, som de ikke har kendt til før. Nogle har brugt det til at fortælle om svære ting i deres liv - fx igennem en sang.

Eksempel: Korforløb på Blågård Skole:

Aktør et Goldschmidts Musikakademi i samarbejde med Blågård Skole og Osrarhuset. Formålet er at starte et frivilligt musiktilbud på Blågård Skole. Tilbuddet er gratis og rettet mod skolens børn, som udgør en mangfoldig gruppe mht. etnicitet og socioøkonomisk baggrund. Blågård Skoles elevoptag kommer blandt andet fra området omkring Blågårds Plads. Tilbuddet er åbent for andre børn i området som ikke går på skolen.

Børnene får ugentlig undervisning i sang og deltager i Goldschmidts Musikakademis aktiviteter. Koret har optrådt sammen med elever fra akademiets øvrige to små kor til 2200 Børn&Musik. Dertil har de optrådt sammen med alle akademiets kor til deres sommerkoncert. Der kan være vanskeligheder med at nå målgruppen fx ved

brug af skoleintra, da det typisk i første omgang er de mere ressourcestærke forældre der reagerer. Udfordringen er at få fat i målgruppens forældre, når man som os henvender sig til yngre børn. Man kan nå børnene gennem skolen, men hvis børnene selv skal formidle videre til forældrene og få forældrene til at handle vil mange uvægerligt ikke have held med det. Underviseren er uddannet i Cairo er professionel arabisk sangerinde i en gruppe, og har en lidt anden tilgang end vi møder den i projektets aktiviteter, hvilket kan være en fordel i forhold til målgruppen, som overvejende består af ikke etnisk danske børn. Det er imidlertid vigtigt at fastholde, at der er talen om en børnegruppe, hvoraf flere børn kan have alvorlige udfordringer at slås med.

Beskrivelse af forløb: Undervisningen starter op med stemmeopvarmning. Pigerne bliver bedt om at lave en cirkel. Underviseren synger en tone til én af børnene, herefter skal børnene på skift sende tonen videre til hinanden. Efterfølgende skal børnene lave rytmeøvelser/rytmeleg. Underviseren viser en rytme som børnene skal gentage, dette er dog svært for nogle af børnene. Børnene skal herefter hver især finde på en rytme, hvorefter gruppen skal gentage denne.

Bagefter går de over til klaveret og laver stemmeøvelser. Børnene skal sætte sig på en række overfor klaveret og øver at synge rent. Børnene skal nu synge en afrikansk sang.

Herefter går de videre til at synge en sang som de før har øvet med to stemmer. Timen slutter af med at underviseren spørger børnene hvad de har lært i dag. De fortæller at de har lært at synge lyse og mørke toner, lave rytmer og lært at synge nogle forskellige sange.

Børnene fortæller, at der er en del af deres kammerater, som ikke kommer til dagens aktivitet. Aktiviteten bærer præg af et rimelig teknisk højt niveau, hvoraf nogle af børnene har vanskeligheder ift. rytme og sangøvelserne. Børnene respekterer underviseren og hendes rammer, men relationen mellem hende og børnene fremstår ikke som særlig tæt.

Underviseren giver udtryk for at have nogle udfordringer med børnegruppen og at eleverne mangler respekt: "Det kommer an på hvordan de har det. Nogle gange kommer de meget meget trætte..." " Ja, altså nogle gange bryder børnene sammen og græder,... Så der sker nogle ting hele tiden." "...der mangler respekt mellem elever og lærer, det gør der altså..."

Det er vigtigt at holde fast ved, at der er tale om en børnegruppe, hvoraf flere børn kan have alvorlige udfordringer at slås med, og det kan derfor udgøre en *markant udfordring*, at udvikle måder netop at møde denne målgruppe på i et frivilligt musiktilbud

3 Centrale temaer

Gennem processen har der udskilt sig en række centrale værdier, som i høj grad konstituerer sammenhængen og en tværgående forståelse og praksis i de mange delprojekter og forskelligartede aktiviteter. Det handler om:

1. Tværinstitutionelt samarbejde
2. Relationer og dialog
3. Musikalske fællesskaber
4. Musiceren som tilgang

I det følgende beskrives deres betydning for projektet og de underbygges og uddybes teoretisk

3.1 Tværinstitutionelt samarbejde

I langt de fleste lokalprojekter er der tale om et eller flere tværinstitutionelle samarbejder.

Eksempel på samarbejdsrelation Den Cyklende Musikskole Amager: DCM arbejder med en gensidig forankringsproces. Alle forløb er forankret hos lokale ressourcepersoner - i skolen hos klassens lærere, som forpligter sig til at deltage i undervisningen og sparre med musikunderviseren. DCM forsøger i løbet af forløbene at forankre musikundervisningen på skolerne og fritidshjemmene, således at lærere og pædagoger kan videreføre musikaktiviteter eller undervisning.

Eksempel på samarbejdsrelation Musikalliancen:

"I forbindelse med etablering af orkesterklubben er samarbejdet med skolen helt afgørende, som de skriver i en evaluering: "Først i det øjeblik vi gik i gang med en målrettet headhunting af enkelte elever i skolernes klasser, - blandt børn som havde deltaget i et andet musikprojekt på Korsager Skole, - først da begyndte en voksende interesse for orkesttersamspil og Orkesterklubben. Dette viser hen på vigtigheden af et tæt samarbejde med skolerne og deres musiklærere."

Projekterne udspiller sig i et relationelt rum mellem forskellige institutioner herunder mellem skole og fritidsinstitution.

I denne forståelse får samarbejdet en funktion som kobling og åbning mellem de institutionelle specialiseringer, der kan skabe en konstruktiv sammenhæng og fleksibilitet i modsætning til uhensigtsmæssige institutionelle lukninger som ellers kan belaste og begrænse samarbejdet (se også Holst 2016: Samarbejde og musikalske fællesskaber i det tredje rum. Unge Pædagoger Nr. 3, 2016. s. 66.75.)

Der skabes herigennem nye rammer og muligheder for elever som ellers ikke ville deltage i frivillig musikundervisning gennem samarbejde og fleksible strukturer i et udviklingsrum.

3.2 Relation og dialog

Relation og dialog er centrale udtryk der går igen og igen i case-materialet.

Historien er, at hvis det skal fungere, så handler det om - gennem dialog - at skabe relationer til skolens lærere, til institutionernes pædagoger, til ledelsen, til forældre osv - og ikke mindst er relation og dialog helt centrale størrelser i undervisningen.

Casematerialet viser netop, at det har været styrken, at der er etableret stærke relationer og en undervisning der bygger på, at læreren tager eleverne alvorligt og anerkender deres input og sætter dem i spil – det man også kalder en dialogisk undervisning.

Et betydningsfuldt bud på opbygning af relationer som del af undervisningen er konceptet dialogisk undervisning, præget af den norske professor Olga Dysthe (Dysthe 1997). Et bærende princip er at interaktionen mellem lærer og elev skal fremme elevens selvaktivitet og refleksion, og at eleven bør opleve at blive taget alvorligt gennem en anerkendende relation. Det betyder et brud med en traditionel kommunikationsform i undervisningen som betegnes "IRE": Læreren Initierer, eleven Responderer, læreren Evaluerer. Eksempel: Lærer: hvad er to plus to – elev: fire – Lærer: korrekt. Eller: Hvad er to plus to – fem – forkert. Ny IRE: lærer: to plus to er fire, hvad er to plus to osv. Der stilles et lukket spørgsmål, hvor eleven forventes at "kopiere" den tidligere givne information, som om eleven var en slags harddisk. Men vi ved faktisk godt, at det er ikke sådan man kan lære ret meget. Læring kræver at eleven gennem interaktion og aktivitet "konstruerer" sin egen viden.

Dette leder til i stedet at stille åbne spørgsmål som netop forudsætter elevens selvaktivitet og refleksion for at svare. Olga Dysthe går dog et skridt videre til en form som betegnes 'autentiske spørgsmål.' Autentiske spørgsmål bygger for det første på åbne spørgsmål med flere svarmuligheder, og hvor læreren ikke har svaret på forhånd, og hvor lærerens formål ikke er at kontrollere. Det giver så, for det andet, mulighed for at elevens svar indgår i en dialogisk (og ikke monologisk) relation, idet elevens ytringer efterfølgende inddrages i den følgende interaktion og bidrager til undervisningen.

Eleven er en ressource i undervisningen, ikke en forhindring for samme. Eleven bliver taget alvorlig. Det skaber værdi. Denne værdi har været direkte aflæselig i vores undersøgelse.

3.3 Musikalske fællesskaber

Det er fremtrædende i den musikpædagogiske praksis i projekterne at aktiviteterne bygger på at gøre noget i fællesskab. Og at dette noget er af musikalsk

karakter. Der er tale om musikalske fællesskaber.

Dette kan præciseres som Collaborative Musicing (Pavlicevic & Ansdell 2009) - som fælles musiseringen. Hermed forstås kollaborative / fælles musikalske aktiviteter, hvor musikalsk og social udvikling ses som forbundne, og som opstår i kraft af deltagernes aktive handlinger i den musikalske aktivitet. Relationen mellem den musikalske og sociale oplevelse skaber og skabes af musikalsk kommunikation og musikalsk samarbejde – i et musikalsk fællesskabende fællesskab.

Sådanne musikalske fællesskaber kan ses som en forudsætning for livslang deltagelse i musik, som såvel Folkeskolens formålsparagraf for musik som musikskolens formål er rettet mod. Det kan også betegnes som amatørmusik, til forskel fra professionel udført musik. I Musikalliancens projekt (program) har afsættet for Orkesterklubben netop være amatørmusikken. MusikAlliancen er en forening, som er født ud af amatørmusikken. Amatørsymfoniorkesteret Euphrosyne startede musikprojekterne for børn i lokalområdet. Musik med børn blev snart udbygget i en sådan grad, at det var nødvendigt at lave en separat forening. Det blev så til MusikAlliancen.

Amatørmusik kan på engelsk betegnes som "Community Music", som kan præciseres yderligere (Veblen 2013) som musikalske fællesskaber, hvor man fokuserer på at give deltagerne mulighed for aktiv musikudøvelse og ser deltagernes personlige, sociale og musikalske udvikling som sidestillede. Der er tale om et praksisfællesskab, som ikke er baseret på skole som institution, men som kan opstå og udøves mange steder.

3.4 Musiceren som tilgang

Gennem observation af de mange forskelligartede aktiviteter i MMtBB i første og andet projektår (som er fastholdt på video), er det tydeligt, at et af de vigtigste

særkender og helt overvejende fællesnævner for de velfungerende projekter er "musiceren som tilgang".

Inden for den musikpædagogiske filosofi har der været en drejning fra en sagsorientering med værket som genstand, til en orientering mod en handlingsorienteret forståelse af musik, som noget man gør som "musicing" (Elliott 1995) eller "musicking" (Small 1998). Drejningen har haft stor betydning inden for musikterapi, hvor man fx har udviklet "collaborativ musicing" (fælles musicieren) med fokus på musikalske fællesskaber. Tilgangen har fået stærkt øget betydning inden for det musikpædagogiske område over de senere år ikke mindst gennem det voksende antal ensemble og orkesterklasseprojekter, som netop bygger på fælles musiceren.

En undersøgelse af praksisformer i sammenspilsundervisning peger Aigner-Monarth & Ardila-Mantilla (2016) peger på to forskellige tilgange, som her betegnes som henholdsvis en 'trinvis tilgang' og en 'musicerende tilgang'. Problematikken omkring en trinvis vs helhedsmæssig opbygning er beskrevet i Martin Wagenschein, Om begrebet Eksemplarisk Undervisning fra 1956, i dansk oversættelse i Graf og Christiansen (2015).

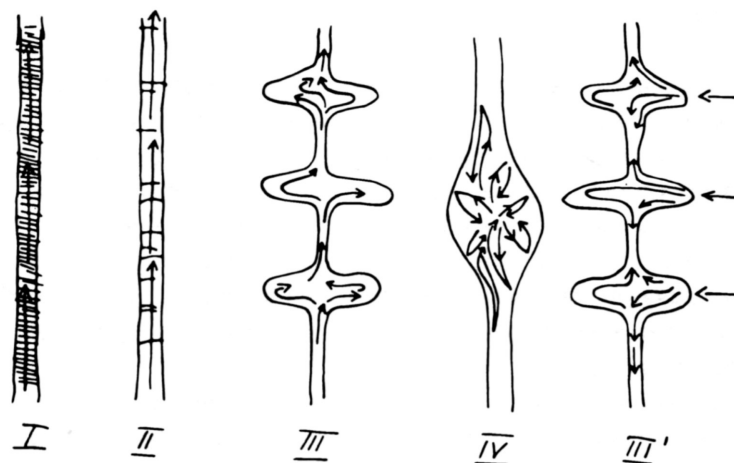
Wagenschein opstiller en række forskellige former for undervisningens indhold og

progression betegnet med romertal I, II, III, IV og III', som kort skal introduceres her:

I: Illustrationen viser det systematisk undervisningsforløb, den lineære trinvis progression som perler på en snor - fra delmål til delmål. Det ene bygger ovenpå det andet, først det simple så det mere komplicerede. Imidlertid er den meningsbærende helhed overladt til forventningens glæde med en begrundelse om at de enkelte færdigheds- og videns-elementer vil blive nødvendige - en gang.

II: Systematisk reduktion. For at undgå den overload som form "I" uundgåeligt fører til, kan man forsøge at lave en systematisk reduktion eller udrensning, men stoffet bliver derigennem blot tyndbenet i form af et tyndbenet systematisk forløb, hvor man skal kende til stoffet i "grove træk". Opbygningen i 'I' og 'II' vil jeg karakterisere som 'del til del' (del-del-).

III: Etablering af platforme. I stedet for det jævne overfladiske gennemløb gribes forpligtelsen til at gribe fat her og der og grave sig ned, slå rod, bygge rede. Man skal danne ø'er men medtænke den forbindende undersøiske bjergkæde, som skaber kontinuitet i fortætninger indenfor et kontinuum. Mellem de grundfæstede piller eller platforme leder broer videre, og jo mere dybtgående fortætningen har været, desto mere glidende bliver forbindelsen mellem

Wagenscheins didaktiske former

dem. Opbygningen vil jeg karakterisere som 'del til hel' (del-hel).

IV: Den eksemplariske fremgangsmåde er rettet mod en repræsentativ helhed, som har samme karakter som fortætningen i platformen. I musik vil denne helhed være en helhed som er 'musik som fænomen' som netop et komplekst meningsunivers, som indeholder mange dimensioner. Der er tale om et "ægte møde", og mulighed for fordybelse og fundamentale oplevelser. Opbygningen vil jeg karakterisere som helhedsorienteret.

Herfra går Wagenschein videre til en kombination af III og IV, der betegnes III':

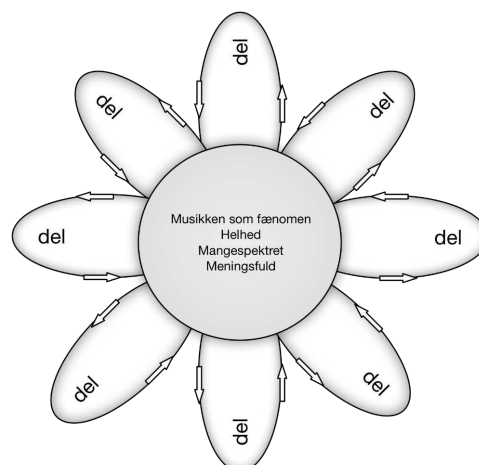
III': Det funktionelle princip. Afsættet for og indgangen til stoffet sker her fra en platform (se figur 3) og ikke fra den trinvis opbygning som i III. Man retter sig først funktionelt mod fænomenet som en kompleks helhed og denne tilgang er således samtidig eksemplarisk og rettet mod elementer. Figur III' viser at indgangen sker "udefra" til en platform og trænger nedad til elementerne og søger det, der er brug for, og samtidig leder den opad mod næste platform. Opbygningen her vil jeg karakterisere som 'hel til del til hel' (hel-del-hel).

Det som Aigner-Monarth og Ardila-Mantilla (2016) beskriver som en oscillation kan imidlertid både være formen III (del-hel) og III' (hel-del). De skelner ikke eksplicit mellem de to, men teksten tyder på, at de har en forståelse som svarer til III'. Det er dog ret vigtigt, da der vil være afgørende forskellige didaktiske forhold i spil, afhængigt af hvilken af de to former der anvendes. Præciseringen gennem Wagenschein's didaktik som form III' og en som hel-del-hel proces er central for mit forskningsarbejde med orkesterprojekter.

Jeg vil bruge en cirkelmodel til at illustrere hel-del-hel processen. I midten placerer jeg helhedsaspektet i form af musik som fænomen som indhold, og i en cirkel herom forskellige delområder, som fx rytmik, harmonik, dynamik osv., der ofte beskrives i

læreplanens delmål.

Hermeneutisk model: hel - del - hel

Problemet med delaspekter/delmål er, at de ikke kan stables op og gøre det ud for 'musik som fænomen', men de kan bidrage hertil. En musikalsk meningsfuld helhed etableres først som grundlag for fordybelse og som afsæt for arbejdet med elementernes delaspekter. Processen går altså fra centrum som fælles musiceren ud til delaspekter som processuelt differentierede, og tilbage til den musikalske helhed, som en hermeneutisk hel - del - hel proces. Tilgangens kendetegn er at den tager afsæt i helheder og ikke i delaspekter. Det betyder også at musikken som fænomen, som opleves og får betydning for den enkelte gennem musiceren er omdrejningspunktet, og gennem betydnings, menings og værdiskabelse etableres indre motivation. Motivationen forstås ikke som noget der skal være der før, men noget der skabes i undervisningen gennem oplevelse og fordybelse.

Indre motivation er ifølge de ledende motivationsforskere Ryan & Deci (2017) den væsentligste drivkraft, man kan tænke sig for læring. Når man ser på videoobservationer fra vellykkede forløb i lokalprojekter, ser man netop, ud over fællesskabet, denne glæde ved musikken og indre drivkraft.

Det giver stof til eftertanke at Ryan & Deci (2017) peger på, at en præstationsorienteret målstruktur svækker elevernes indre

motivation. Der er en modsætning mellem det der giver den bedste fremdrift i læring, og tidens managementinspirerede undervisningsforståelse: "Substantial evidence shows that autonomy-supportive versus controlling teaching strategies foster more autonomous form of motivation in

students and the higher quality engagement, performance, and positive experiences associated with it".

Referencer:

Aigner-Monarth, E & Ardila-Mantilla, N (2016) Muszierräume - Lernräume - Spielräume. Künstlerisches und didaktisches Handeln in instrumentalen Gruppenunterricht. In: Ardila-Mantilla, Stöger & Wüstehube (red): *Herzstück Musizieren*. Schott Verlag.

Bamford, A. (2006) *The Wowfactor: Global research perspectives on the impact of the arts in education*. Waxmann

Borg, Jorunn S. (2011): The Cultural Rucksack in Norway. Does the national model entail a programme for educational change? In: Sefton-Green, Thomson, Jones and Bresler (eds). *International Handbook of Creative Learning*. New York: Routledge.

Dysthe, O. (1997). *Det flerstemmige Klasserum*. Klim

Elliott, D.J. (1995) *Music Matters, a new philosophy of music education*. Oxford University Press

Gabrielsson, A. (2008). *Starka musikupplevelser: musik är mycket mer än bara musik*. Gidlunds Förlag

Harris, P. (2015). *Simultaneous Learning*. Faber Music Limited

Holst, F. 2016: Samarbejde og musikalske fællesskaber i det tredje rum. *Unge Pædagoger* Nr. 3, 2016. s. 66.75.

Holst, F. (2017). *Mere Musik til Byens Børn. Midtvejsrapport*. Børne og Ungdomsforvaltningen Københavns Kommune.

Pavlicevic, M., & Ansdell, G. (2009). Between communicative musicality and collaborative musicing: A perspective from community music therapy. In S. Malloch, & C. Trevarthen (Eds.), *Communicative musicality. Exploring the basis of human companionship*. (pp. 357-376). New York: Oxford University Press.

Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2017) *Self-determination Theory*. Guildford Press

Small, C. (1998) *Musicking, the meaning of performance and listening*. Wesleyan University Press.

Taskforcen til undersøgelse af den musikalske fødekæde indenfor klassisk musik (2002). *Undersøgelse af den musikalske fødekæde inden for den klassiske musik*. Kulturministeriet.

Veblen, K. K. (2013). Introducing Community Music. *Community Music Today*. NAFME

Wagenschein, M. (1956) Om begrebet eksemplarisk undervisning. I: (Red) Graf, S.T. og Christiansen P. (2015): *Dannende Faglighed. Tekster om det eksemplariske, genetiske og sokratiske undervisningsprincip af Martin Wagenschein*. Forlaget Unge Pædagoger.

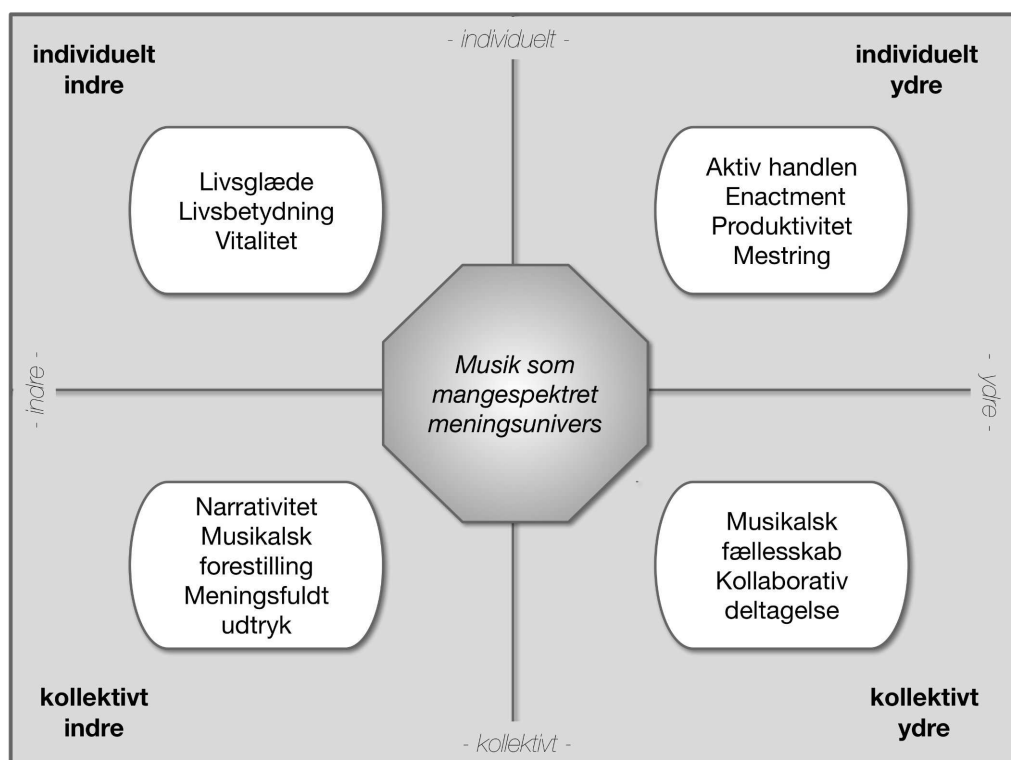
4 Børnenes stemme

- undersøgelse af oplevet værdi og betydning

Det øgede fokus på at interessere sig for værdien og betydningen af aktiv deltagelse i musik er introduceret i 2017 i rapporten fra Statens Kunstfond: *Kortlægning af effekten af børn og unges møde med kunsten* (Holst 2017) under overskriften "Fra effekt til Værdi".

Parallelt hermed påbegyndtes en undersøgelse af børns værdier i aktiv deltagelse i musik i forbindelse med projektets anden fase (se også Midtvejsrapporten). Den foreliggende undersøgelse omfatter 149 børn og unge (n= 149) i forskellige delprojekter i Mere Musik til Byens Børn og er gennemført i 2018. Undersøgelsen her kan ses i sammenhæng med en parallel undersøgelse i et samarbejdsprojekt mellem folkeskole og musikskole i Egedal Kommune (Musik og Værdi, Holst 2018), med inddragelse af 386 børn (n=386). Det samlede undersøgelsesgrundlag udgør således på nuværende tidspunkt (december 2018) i alt 535 børn og unge (n=535).

Grundlaget for begge undersøgelser er udvikling af en model for en række centrale kvaliteter eller dimensioner for børns oplevede værdi og betydning, som jeg har udviklet med inspiration fra den musikterapeutiske forsker Ken Bruscia's dynamiske musik- og oplevelsestyper (Bonde 2009, s.24-26). Bruscia sætter musikkens meningsdimensioner op ved hjælp af to begrebspar: individuel / kollektiv og indre / ydre. De to begrebspar udspænder et rum med fire felter, som betegnes som 1) indre-individuelt, 2) indre-kollektivt, 3) ydre-individuelt og 4) ydre kollektivt.

4.1 Dimensionerne

Disse fire felter eller dimensioner benytter jeg som grundlag for en indkredsning og uddybning af elevernes/børnernes værdier i musikundervisning. Det har vist sig i de samlede foreliggende data, at første dimension måtte opdeles. Vitalitet (1) referer til to forskellige aspekter hhv. (1a) glæde som en generel følelsesmæssig oplevelse og en dybere form (1b) som kan betegnes som 'stærke musikalske oplevelser' ofte forbundet med en stærk kropslig oplevelse. Begrebet stammer fra den svenske musikpsykolog Alf Gabrielsson (2008).

De fire dimensioner ser i den nuancerede udgave således ud:

- 1a. Glæde, livsglæde
- 1b. Stærk musikalsk oplevelse
- 2. Fællesskab og musik
- 3. Narrativitet og mening
- 4. Produktivitet og mestring

De fire overordnede dimensioner er forbundet med teoretiske forståelser og kategorier, og indgår i en dynamisk forståelse mellem et oplevet og et teoretisk perspektiv.

Spørgsmålene besvares af de enkelte elever hver for sig. Indledende beder interviewereren børnene om at fortælle om, hvad de har lavet, for at tune dem ind på det der spørges til. Herefter stilles spørgsmålene et ad gangen af interviewereren og hver elev svarer på spørgsmålet ved at markere et sted med et kryds på en linje mellem en glad og en sur smiley. Til sidst spørges til kommentarer eller andre ting eleverne gerne vil fortælle om i forbindelse med undervisningen.

De grafiske besvarelser (kryds på en linje) kvantificeres efterfølgende på en skala fra 1 (laveste) til 5 (højeste) med 3 som midtpunkt. Datasættet fra besvarelserne udgøres således af et tal mellem 1 og 5 for hvert spørgsmål for hver besvarelse. Der er således tale om et omfattende datasæt, som behandles med simpel statistik og opstilles som histogrammer, og analyseres i forhold til kontekst.

I undersøgelsen stilles og besvareres spørgsmålene et ad gangen gennemgående fra nr. 1 til nr. 18 (uden de analytiske overskrifter):

I-a: Vitalitet - Glæde

1. Det er sjovt at lave musik
2. Musik giver glæde
3. Jeg får en god fornemmelse

I-b: Vitalitet - stærk musikalsk oplevelse

4. Jeg kan få sommerfugle i maven når vi skal spille
5. Jeg kan få gåsehud af musik
6. Man kan glemme sig selv og være del af musikken

II: Fællesskab & musik

7. Det er sjovt at være fælles om musik
8. Man kan mere når man laver musik sammen
9. Det er sjovt når vi følges ad i musikken og det bare kører derudaf

III: Narrativitet & mening

10. Musik sætter min fantasi i gang
11. Når vi spiller er det som at fortælle en historie
12. Når vi spiller har jeg en forestilling eller et billede af noget i hovedet
13. Jeg kan godt lide at musikken rør mig og mine følelser
14. Jeg kan godt lide at jeg kan udtrykke følelser med musik

IV: Produktivitet & mestring.

15. Jeg synes jeg er blevet god til noget med musik
16. Jeg synes det er sjovt at prøve mig frem når jeg skal lære noget med musik
17. Det betyder meget for mig selv at være god til noget
18. Jeg har lært meget om musik og at spille musik

1. Det er sjovt at lave musik

2. Musik giver glæde

3. Jeg får en god fornemmelse

4. Jeg kan få sommerfugle i maven når vi skal spille

5. Jeg kan få gåsehud af musik

6. Man kan glemme sig selv og være del af musikken

7. Det er sjovt at være fælles om musik

8. Man kan mere når man laver musik sammen

9. Det er sjovt når vi følges ad i musikken og det kører derudad

10. Jeg synes det er sjovt at prøve mig frem og eksperimentere

11. Jeg synes det er sjovt at fortælle en historie

12. Jeg synes det er sjovt at have en forestilling eller et billede i hovedet

13. Jeg synes det er sjovt at lide at musikken rører mig og mine følelser

14. Jeg synes det er sjovt at lide at jeg kan udtrykke følelser med musik

15. Jeg synes det er sjovt at have været god til noget med musik

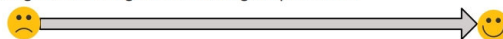
16. Jeg synes det er sjovt at prøve mig frem og eksperimentere når jeg skal lave noget med musik og instrumenter

17. Det betyder meget for mig selv, at være god til noget

18. Jeg har lært meget om musik og at spille musik

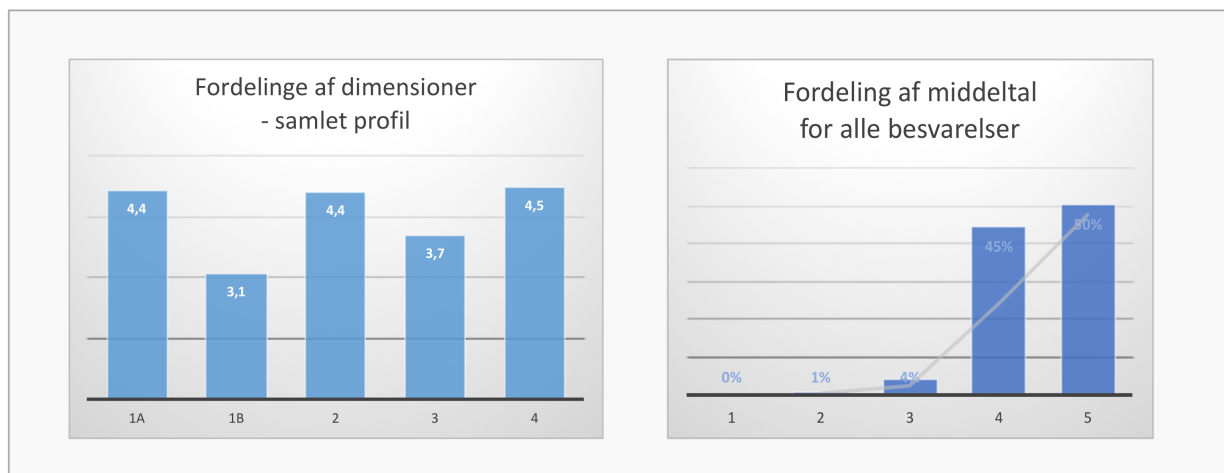

4.2 Analyse

4.2.1 Overordnet

Det samlede billede, som er baseret på gennemsnitsværdier for hele datasættet, er overordentligt positivt. Det er det overordnede resultat af undersøgelsen, at det helt overvejende flertal af de deltagende børn og unge oplever en høj hhv en meget høj værdi af deltagelsen (4 eller 5). Dette præciseres i de undersøgte dimensioner, som viser at denne høje værdi især gør sig gældende på områderne glæde, fællesskab og aktiv læring. Dette udgør et gennemgående resultat i undersøgelsen, med mindre udsving fra aktivitet til aktivitet.

Der er med andre ord udviklet praksisser, som, på tværs af deres forskellighed, skaber værdi og motivation for mange børn for aktiv deltagelse i frivillig musik. For at udnytte særlige værdier i de forskellige indsatser på tværs peges især på betydningen af Læringsfællesskabet i MMtBB og optræden ("koncerter").

Præcisering af fordeling af dimensionerne:

Det narrative aspekt (den musikalske idé eller fortælling) ligger stadig højt med 3,7. Der er her en del forskel på de forskellige aktiviteter i projektet, hvilket skal uddybes efterfølgende. Aspektet som handler om stærke musikalske oplevelser ligger på en gennemsnitlig værdi, baseret på en fordeling mellem mange, som har haft sådanne oplevelser i forbindelse med aktiviteterne, og lige så mange, som ikke har haft dem (et enten eller forhold). Der er her markant forskel på de forskellige aktiviteter i projektet, hvilket også skal uddybes efterfølgende.

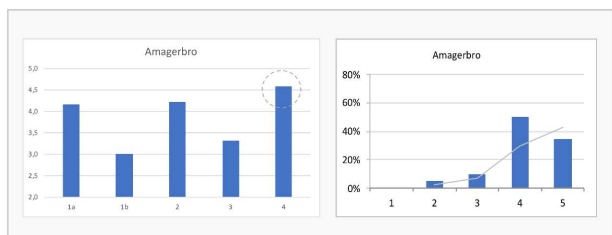
Præcisering af fordeling af middeltal: Halvdelen af besvarelserne (50%) har et gennemsnit i det højeste område (meget høj værdi). Af den anden halvdel har hovedparten et gennemsnit i det næsthøjeste område (høj værdi). Kun 4% ligger på midtområdet (middel værdi), og kun en enkelt procent i det lave områder (lav værdi), og ingen i laveste værdi.

4.2.2 Udvalgte Cases

I det følgende afsnit inddrages forskelle og ligheder mellem forskellige udvalgte aktiviteter (projekter), med henblik på at uddybe og nuancere ovenstående resultater.

1. Amagerbro Skole (El Sistema). Københavns Musikskole.

Som det ses i det venstre histogram ligger glæde, fællesskab og aktiv læring alle i det

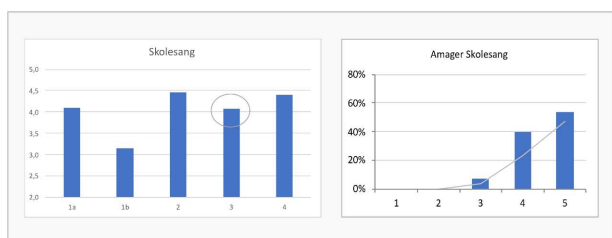

høje område. Det må dog bemærkes at både glæde og fællesskab ligger lidt lavere end gennemsnitstallene for hele MMtBB, mens læringsparameteren er på niveau.

Som det ses i det højre histogram, ligger vurderingerne omkring "høj værdi" (4) og dermed lidt lavere end gennemsnittet, og med flere i middel værdi og lav værdi. Det er dermed ikke så entydigt at man har alle med.

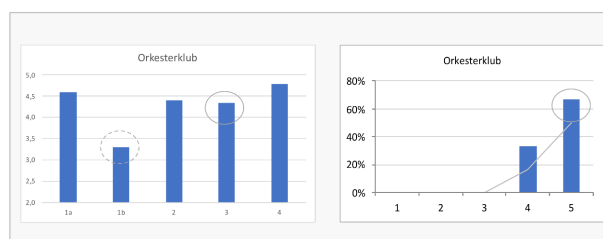
Der er nærliggende at underviserne, som kommer fra musikskolen og den dermed forbundne undervisningstradition, er udfordrede i den holdbaserede undervisningssituation og det markante skift i forhold hertil, som mere tydeligt er repræsenteret i andre aktiviteter i MMtBB. Der kunne her peges på de potentialer, som ligger i deltagelse i *Læringsfællesskabet*, der er etableret i MMMtBB.

2. Skolesang på Amager. DCM - Amager Kulturhus.

Som det ses i det venstre histogram ligger glæde, fællesskab og aktiv læring alle i det høje område. Det, der især skiller sig ud her, er dimension 3 (narrativitet). Det er interessant at underviseren ofte selv har lavet hhv. bearbejdet sangene til forløbet og inddrager børnene, samt at arbejdet med sang er koblet til bevægelse og udtryk. Som det ses i det højre histogram, ligger vurderingerne meget højt, og der er ingen i det lave område. Dette peger på at alle er med og inddraget, hvilket også understøttes af de høje værdier på dimensionen 'fællesskab'. Man kan således sige, at der er tale om en inkluderende og musikalsk fællesskabende tilgang.

3. Orkesterklub. Musikalliancen

Som det ses i det højre histogram, ligger vurderingerne meget højt med rigtig mange på den højeste vurdering, og ingen under de to højeste. Dette peger på at alle er med og inddraget, hvilket også understøttes af de høje værdier på dimensionen 'fællesskab'. Man kan ligeledes her sige, at der er tale om en inkluderende og musikalsk fællesskabende tilgang.

Som det ses i det venstre histogram ligger glæde, fællesskab og især aktiv læring alle i det høje område. Dette hænger sammen med oplevelsen af faktisk at kunne mestre noget på et instrument (strygeinstrumenter), også på et begynderniveau.

Hvad der imidlertid er markant anderledes her er den høje værdi på dimension 3, det narrative. Dette hænger sammen med at dette aspekt udtrykkeligt er del af undervisningen, især gennem brugen af Sound Painting.

SoundPainting er en slags tegnsprog med

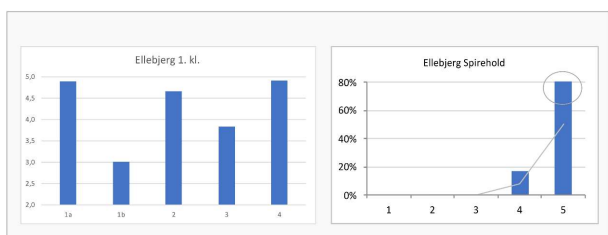
brug af gestik (som en dirigent), udviklet i 1970'erne af avantgardemusikeren Walter Thompson, som bliver brugt til en slags "live-improvisation". Soundpainteren viser ensemblet nogle gester, fx tegnet for en lang tone, og kan modificere for tonehøjde, volumen og tempo. Det man så spiller er ikke bundet til de sædvanlige konventioner og alle kan derfor være med uafhængigt af forudsætninger. Underviser og børn skiftes til at være 'dirigent' som 'soundpainter', så alle har en "stemme" i en åben musikalsk dialog.

Det er indlysende at man hermed som SoundPainter udtrykker en eller anden form for musikalsk forestilling og gennem dialogen med ensemblet arbejder med et centralt spørgsmål i den kreative proces, nemlig hvordan en musikalsk forestilling omsættes til klingende lyd. Processen i SoundPainting foregår i et dialogisk fællesskab, hvor alle har en stemme, og hvor rollerne går på skift mellem dirigent og musiker. Potentialet her for at eksperimentere med musikalske forestillinger og den klingende dialog er her oplagt. Der er her tale om en praksis i Orkesterprojektet, som kunne være et potentiale i andre aktiviteter (lokalprojekter).

Dette er et eksempel på hvordan særlige praksisser udvikles lokalt, og netop gennem *Læringsfællesskabet* kunne spredes til andre lokalprojekter det være indenfor kor, stomp, band, songwriting mm. Den centrale pointe her er, at der i de forskellige aktiviteter / lokalprojekter udvikles værdifulde praksisser, som kan deles og udbredes gennem Læringsfællesskabet.

4. Ellebjerg, Spirehold (0. Kl) Streetværk, Sydhavnen

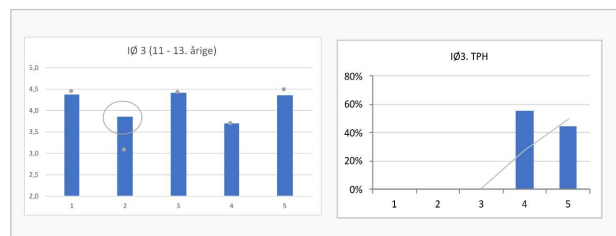
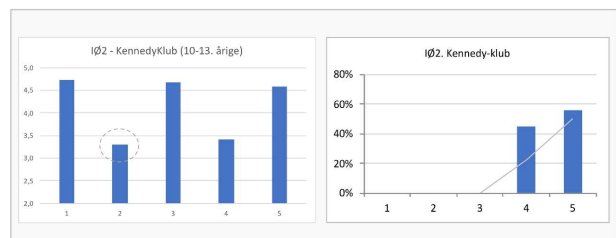
Det er påfaldende at børnene tydeligvis er superglade for at være med (højre grafik).

Samtidig ligger de 'sædvanlige' tre områder (glæde, fællesskab og læring) her helt i top. Spireholdet (0.kl.) arbejder med en legende tilgang til lyd og rammerne spænder bredt, der kan spilles på mere "traditionelle" band instrumenter så som trommesæt, klaver, bas keyboard. Formelt hedder det "Spireholdet" men for dem hedder det ROCK. De går til rock og det er et privilegium, at de får lov til at spille på instrumenter som guitar og trommer og det jo noget "man ikke gør i nulte klasse". Og det kan man altså godt, med en egnet musikpædagogisk tilgang.

5. Band & Jam med instrumenter i FK Kennedygården Østerbro og Juniorklubben Indre By

De to tilbud ligger begge i fritidsklub-regi. På Kennedygården på Østerbro, har man haft et musiktilbud i mange år, og har opbygget

øvelokale med et bredt rytmisk instrumentarium. Tilbuddet her er rettet mod de 10-13 årige.

Genre og Jam, Juniorklubben Indre By er ligeledes rettet mod sammenspil (jam) på instrumenter. Her inddrages også klassiske instrumenter, og der arbejdes med forskellige genrer og arbejdsformer. Tilbuddet er for 10-14 årige.

I begge tilbud ligger vurderingerne højt (højre grafik), og glæde, fællesskab og læring ligger højt. Det der er anderledes her er, at dimension 1b - de stærke musikalske

oplevelser, ligger højere. Det gjorde de også i Orkesterklubben (Nr. 3).

Ses dette i forhold til det samlede datasæt, er det tydeligt at det fælles ligger i det intensive ensemblespil. De to tilbud her i fritidsklubregi er desuden begge forbundet med optræden - og det samme gælder for Orkesterklubben.

Der er således indikatorer på at intensivt ensemblespil *med optræden* er en vigtig faktor for stærke musikalske oplevelser.

Sammenholdes dette med data fra Egedal-projektet (n=386), er det tydeligt, at optræden i forbindelse med ensemblespil spiller en helt afgørende rolle. Konklusionen er at små og store "koncerter" ser ud til at have en afgørende rolle for de stærke (og prægende) musikalske oplevelser.

5 Videndeling og læringsfællesskab.

De forskellige område- og delprojekter indeholder hver for sig unikke værdier - de er hver for sig værdifulde "Hot-Spots". Disse styrker er meget forskelligartede, og der er tale om særlige og forskellige kompetencer hos aktørerne. Nogle aktører har en bred musikpædagogisk erfaringsbaggrund og hos andre er der tale om nogle meget specifikke kompetencer, hvilket også er tydeligt i beskrivelserne i de tidligere afsnit. Derfor er videns- og praksisdeling af central betydning for at opfylde intentionerne med indsatsen.

Der er på den ene side behov for 1) videndeling mellem projekterne på et overordnet plan, og på den anden side behov for 2) videndeling mellem underviserne på praksisniveauet.

Begge er vigtige tiltag for at skabe en sammenhæng i projektet, som kunne have en risiko for at blive opløst til en "pulje" for eksisterende institutionelle praksisser, der har behov for ekstra midler (er MMtBB et projekt eller en pulje).

Det er en generel pointe, at det, der skaber (og har skabt) projektet i høj grad er *relationer* - såvel administrative, organisatoriske, praktiske og undervisningsmæssige - og både mellem undervisere og mellem underviser og børn og unge. Horisontalt og vertikalt.

5.1 Videndelingmøder

I februar 2016 blev der lavet det første vidensdelingsmøde mellem områderne og projekter i områderne, hvilket også tjente som afsæt for projektets anden fase.

Mødet havde til formål, at fremhæve gode pointer fra de afholdte samarbejder i projektet "Mere Musik til Byens Børn" samt inspirere og erfaringsudveksle, for at kunne drage nytte af viden fra de afholdte projekter i planlægningen af indsatsens kommende musikforløb.

Det andet videndelingmøde blev holdt i februar 2017. Her blev Førsteårs-rapporten indledende præsenteret og der blev gennemført videndeling gennem præsentationer fra lokalprojekterne af gode eksempler og forankringsmodeller. Tiltaget om oprettelse af et Læringsfællesskab blev herefter introduceret.

Det tredje videndelingmøde blev holdt i maj 2018. Programmet bestod af en fremlæggelse af hovedpunkterne i Midtvejsrapporten og erfaringer fra Læringsfællesskabet, og koordinator og tovholder-rollerne blev diskuteret.

5.2 Læringsfællesskab.

Mange af delprojekterne bygger desuden på et specialiseret og værdifuldt knowhow.

Det er derfor oplagt at udnytte denne bredt forankrede knowhow på tværs i projektet og dele en sådan viden og erfaring. Det vil både være af betydning for de enkelte delprojekter, og for projektet som helhed i forhold til det overordnede formål.

En sådan viden- og praksisdeling i et professionelt miljø med et gensidigt læringsfokus betegnes også som et "Professionelt læringsfællesskab" og kan foregå som kollegial sparring, videoformidling, gennem eksempler og materialer osv.

Det er centralt, at der er tale om udveksling af værdier i praksis mellem professionelle i en dialogisk praksis med gensidige udviklingsmuligheder. Der etableres med dette afsæt en række inspirations og praksisdelingsmøder for undervisere fra projekterne i Mere Musik til Byens Børn i perioden 2017-2018, hvor man på omgang kan præsentere, formidle og have dialog om erfaringer og knowhow.

Det første MMtBB Læringsfællesskab -

dialogmøde blev etableret i april 2017 på Københavns Musikskole. Jeanette Frederiksen (DCM Amager) blev udpeget til koordinator for Læringsfællesskabet som omfatter viden- og praksisdelingsmødet samt etablering af et webbaseret samarbejds-netværk på FaceBook.

Andet møde blev holdt i januar 2018. Opgaven blev her formuleret som følger: "Vores netværk skal bruges til professionel sparring om undervisningsmetoder og undervisningsformer, som vi har erfaringer med i vores arbejde med børnene. Alle i dette netværk har noget særlig viden at byde ind med, og samlet har vi en kæmpe faglighed, som projektet har brug for, når det også fremadrettet skal forblive en succes. "

Programmet for mødet handlede om den fortsatte udviklingsproces, fælles koncert og forskellige undervisningsmetoder indenfor musikalsk skaben. Facebookgruppen er nu i brug.

Tredje møde blev holdt i november 2018. Mødet handlede for det første om planlægning af fælles koncert og spørgsmålet om at planlægge en store eller begynde med flere små og mere lokale koncerter, og for det andet om hvad underviserne vil anbefale i forhold til projektets videreførelse. De centrale punkter her var: hvad kan MMtBB, hvad kan læringsfællesskabet, hvad er underviserens rolle, hvad er koordinatorens rolle, hvad er ambassadørens rolle. Resultaterne blev sammenfattet af Jeanette Frederiksen (se bilag), og udgør et vægtigt grundlag for den fremtidige udvikling i praksis.

Her følger en kort sammenfatning i stikord af nogle centrale punkter (se også bilag):

1. *Hvad kan MMtBB ifølge underviserne:* mulighed for musik i fritiden, fællesskab, indsigt i kulturen, skabe egne musikkulturer, tilbyde undervisning til børn der aldrig ser skyggen af musikskoler, give København et musiktilbud der gælder alle. Særligt i forhold

til børnene: give børn oplevelsen af at der er plads til alle, mulighed for at udtrykke sig, blive set og hørt, udvikling af selvtillid og mestring, styrke den kreative side, give et frirum, nærvær, forme sig som menneske.

2. *Hvad kan Læringsfællesskabet:*

Læringsfællesskabet er vigtigt fordi vi får fælles inspiration, vi holder hinanden til ilden, vi udveksler erfaringer, vi får en samhørighed, vi samler vores erfaringer, vi kan støtte hinanden så vi ikke brænder ud. Lærergruppen ligger inde med en høj faglighed, en bredt forankret og specialiceret viden og i et læringsfællesskab som dette kan vi skabe en helhed.

3. *Underviserens rolle:*

Skal kunne undervise på små som store hold, skal kunne rumme målgruppen, er kunstner og rollemodel. Skal forberede undervisningen, skal kunne improvisere, indgå partnerskaber, skal have tid til forventningsafstemning, evaluering, opfølgning, forældrekontakt, arrangementer og koncerter, møder mm. Skal kunne se de små sejre og fejre dem! - fremfor at fejlfinde og frustreres, når det hele ramler.

4. *Koordinatorers rolle:* Samarbejde med undervisere (7 punkter), samarbejde med skoler og institutioner (5 punkter), kvalitetssikring (5 punkter) herunder samarbejde med BUF-tovholdere, bæredygtighed, fordeling af midler og spørgsmålet om mulighed for fortsat deltagelse.

5. *Ressourceperson / ambassadør / ankerperson:* Er en ressourceperson for MMtBB-projektet hos samarbejdspartneren (folkeskole, fritidshjem, klub eller anden institution.) f.eks. en lærer, pædagog eller pædagogmedhjælper. Kommunikationsled, ambassadør for projektet, relation til børnene, engageret partner i samarbejdet, forankrer indsatsen i børnenes hverdag.

Med præciseringen af de forskellige roller (som blev yderligere behandlet på Workshopen i november 2018 arrangeret af

projektledelsen) bliver de forskellige nødvendige roller tydeliggjort. I toppen har vi Advisory Board og Projektleder, fordelt på bydele har vi BUF-tovholderne (Amager, Nørrebro, osv), og i lokalprojekterne har vi en koordinatorrolle (fx DCM Amager - Line, Streetværk - Jan) og i forhold til den daglige praksis har vi et samarbejde mellem underviserne og institutionerne, hvor der skal være en samarbejdsperson (ressourceperson, ambassadør, ankerperson).

Koordinatorrollen og samarbejdspersonrollen er ikke defineret i projektbeskrivelsen, men tag en af disse funktioner væk og den reelle praksis i projektet falder sammen. Samtidig gør denne præcisering det klart at der er nødvendige (afgørende) relationer mellem de forskellige roller, hvis ikke projektet skal falde fra hinanden. Det er her, der kan skabes noget af den sammenhængskraft, som et projekt som dette på grund af sin udviklingskarakter og åbenhed, nemt kan komme til at mangle. Der er med andre ord brug for en grad af understøttende organisering.

5.3 Relationer og samarbejdsformer

Samarbejde kan imidlertid udmøntes på forskellige måder.

Jorunn Spord Borg (2011) analyserede forholdet mellem det "kunstneriske" og det "pædagogiske" i "Den kulturelle skolesekken". Hun skelner her mellem eksterne projekter, partnerskabsprojekter og integrerede projekter:

1. Eksterne projekter. Her tilbyder "eksterne" kunstnere eller kunstformidlere færdige forløb, der sælges til skolerne (institutionerne) som "en vare". Forhandling eller samarbejde mellem parterne om indhold og faglige kvalitetskriterier har kun lidt plads, og man betragter det ikke altid som nødvendigt.

2. Partnerskabsprojekter. Her samarbejder kunstnere/kunstformidlere i klart definerede

partnerskaber i tidsafgrænsede kunst- og formidlingsprojekter. Aktørerne kommer fra hvert sit sted og med hver sin faglige kompetence.

3. Integrerede projekter. Her er kunst og kultur koblet tæt sammen. Det er et længerevarende forløb og samarbejde, hvor aktørerne har forskellige kompetencer og roller. MMtBB kan ikke direkte sammenlignes med det norske projekt "Den kulturelle skolesekken", men relationsforståelserne er anvendelige. I et kort projekt hvor der "afleveres" et forløb, er samarbejdet yderst begrænset - der er ikke megen grund til at investere tid eller ressourcer heri, andet end det bydende lavpraktiske. Her er relationsarbejdet ikke i spil.

Det er imidlertid relevant for MMtBB at tale om partnerskaber. Der er tale om længere (men stadig tidsafgrænsede) forløb - som vi ser mange af i MMtBB. Det er relevant at samarbejde med pædagoger på en institution, og i en del projekter i MMtBB er pædagoger eller lærere direkte undervisningspartnere (se fx førsteårsrapporten om projekterne på Amager). Samarbejdet med en resourceperson, ambassadør eller ankerperson i den institution, som projektet er tilknyttet, må ligeledes ses som et partnerskab, og det vil være af betydning at dette også opfattes sådan på ledelsesplan.

Der er også projekter i MMtBB som kan betegnes som integrerede projekter - her kan nævnes Orkesterklub (Musikalliancen) på Korsager Skole og andre lignende projekter, som er karakteristiske ved at det indgåede partnerskab (også på ledelsesplan) ikke anses som foreløbigt, men som blivende (bæredygtigt). Her spiller såvel koordinatorrollen som ambassadørrollen en væsentlig rolle i etablering af relationer. Man kan også vende det den anden vej og sige at etablering af relationer er afgørende for at etablere partnerskaber og integrerede / bæredygtige projekter.

6 Målgruppe og deltagelse

Der behandles i dette afsnit to spørgsmål.

For det første hvor mange børn og unge der er nået. Overordnet er tallene for de tre perioder hhv. ca 600 i første periode, ca. 900 i anden periode og ca. 1400 i tredje periode. Desuden er den socioøkonomiske fordeling undersøgt, således at det ud over at MMtBB har nået 'mange flere' også er muligt at sige, hvorvidt den ønskede målgruppe er nået. Det kunne konstateres at være tilfældet i undersøgelsen som blev gennemført i anden periode (se midtvejsrapporten) og kan ligeledes bekræftes i tredje periode.

For det andet behandles spørgsmålet om mulighed for deltagelse. Hvad er det for en form for deltagelse der har været mulig for det 1400 børn og unge projektet har nået i tredje periode - hvad er mulighederne og hvad er begrænsningerne. For det første må der peges på at de forskellige meget specifikke tilbud overvejende er begrænset til kun at være tilgængelige lokalt. For det andet må det konstateres at muligheden for deltagelse reelt er begrænset til afgrænsede forløb. Her må spørgsmålet rejses, hvorvidt mulighed for deltagelse i nogle uger eller nogle måneder kan betragtes som mulighed for deltagelse eller at det mere handler om at få lov til at prøve noget uden reelt at have mulighed for deltagelse. Dette udgør en helt afgørende udfordring for at projektet

6.1 Om at nå målgruppen

Der er anlagt forskellige strategier i lokalprojekterne med henblik på at nå målgruppen. En strategi der blev tydelig i første projektår bl.a. i projektet på Amager var at tage afsæt i skolen for at skabe interesse og motivation til frivillig musikundervisning på fritidshjemmet. Eksemplet fra Søndermarksskolen (nu Skolen på Amagerbro) i første projektår, viste tydeligt potentialerne i en tværinstitutionel tilgang: Med udgangspunkt i to klasser i samarbejde med klassernes dansklærere arbejdes som almen musikundervisning med sang, bevægelse, lydformning, stomp, mm. Gennem samarbejdet muliggøres en musikalsk motiverende tilgang. En del af undervisningen foregår samlet med de to klasser, en anden del med den ene klasse koblet til en musiktime, da klassens dansklærer også er musiklærer. Børnene optræder desuden til morgensang. En anden del af undervisningen foregår som instrumentalhold på guitar efter skoletid. Undervisningen er koblet til tilbuddet på fritidshjemmet Fabrikken, hvor sammenspil på fritidshjemmet forberedes i

holdundervisningen her.

Der er lignende erfaringer i Orkesterprojektet på Korsager Skole (Musikalliancen). Erfaringen er her, at for at nå målgruppen er skolen mødestedet. Det er her, man kan sætte ind og vise børnene muligheden for at fortsætte med at dyrke musik af lyst i deres fritid. I skolens rammer kan man nå alle børn. Gennem skolen er det muligt at skabe kontakt med forældre. Forældre skal opleve børns glæde, deres motivation, lyst og det kreative fællesskab, som deres barn kan tage del i. Her er skolen igen en vigtig partner, idet en forældrekontakt er lettere at opnå og forældre i klasse-sammenhæng lader sig lettere engagere.

Det er en vigtig pointe at når vi retter tilbuddet om frivillig musikundervisning til børn og familier som ellers ikke deltager i frivillig musikundervisning (musikskole), er det erfaringen, at der ikke er en selvfølgerlig støtte hjemmefra, men at denne udvikles når forældre oplever børnenes glæde ved musikken.

En anden og supplerende tilgang, som der er eksperimenteret med på Nørrebro, er at

opsøge især de såkaldt institutionsløse børn på bemandede legepladser o.l. Det er her en erfaring at det vil være nødvendigt at kombinere den åbne tilgang i det opsøgende arbejde med en form for forpligtende deltagelse. DCM Amager er også begyndt at arbejde med denne form i den sidste del af andet projektår på Kornblomstparkens legeplads.

6.1.1 Deltagerantal

Oversigt over deltagelse i tredje projektår - hvor mange har deltaget i kortere og længere forløb:

1. Amager	221
2. Nørrebro-Bisp.	576
3. Indre By/Østerbro	194
4. VBH	311
5. VVK	104
6 Musikskolen	24

Tallene er baseret på angivelser fra de enkelte projekter (selvrapportering).

Tælles alle områder sammen fås i alt 1430 - som pga forbehold for usikkerhed afrundes nedad.

MMtBB har i sæsonen 2017-18 nået 1400 børn og unge.

Man kan således sige at projektet er en succes, idet mange flere børn i København har fået en mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning i forskellige former.

6.1.2 Socioøkonomisk fordeling

Der er desuden foretaget en anonymiseret monitorering af deltagere i andet og tredje projektår, som grundlag for bestemmelse af deltagernes socioøkonomiske baggrund gennem Danmarks Statistik. Hertil benyttes den socioøkonomiske parameter (ESCS).

ESCS-målet er en indeksering, som tager udgangspunkt i forældrenes uddannelsesniveau (antal år for den med den længste

uddannelse) husstandsindkomst og erhverv, skaleret numerisk efter en international skala. Udsvinget i det socioøkonomiske indeks er ca. -1 til +1, hvor 0 er gennemsnittet. Det har kun været muligt at indhente CPR-data fra en del af deltagerne.

ESCS Tal - Andet projektår:

Samlet set er der indhentet ESCSværdier for 574 børn og unge.

ESCS gennemsnittet herfor er - 0,10.

Gennemsnit for de enkelte lokalprojekter (rækkefølge fra negativ til positiv) er følgende:

1. Street Musikskole. ESCS snittet er her - 0,66
2. DCM Amager. ESCS snittet er - 0,60.
3. Music Life, Bispebjerg. ESCS snit - 0,43
4. Orkesterprojekt Musikalliancen. ESCS snittet er her 0,01
5. Musikkarrusellen. ESCS snittet er 0,10
6. Kennedygården. ESCS snittet er her 0,28
7. Indre By, Genre og Jam. ESCS snit 0,54.

ESCS Tal - Tredje projektår:

Samlet set er der indhentet ESCSværdier for 504 børn og unge.

Gennemsnittet herfor er - 0,21

Gennemsnit for de enkelte lokalprojekter (fra negativ til positiv) er følgende

1. Amager DCM (A-I.4), Skolesang. Amagerbro skole. ESCS snit - 0,84.
2. Streetværk (W-I), Ellebjerg Skole, Sydhavnen. ESCS snit - 0,51
3. Kulturstation Vanløse (V-II.2), Kor. ESCS snit - 0,16
4. Musikkarrusel (W-II). Vigerslev Alle skole. ESCS snit - 0,06
5. Klubben Thomas P Hejle (IØ-III). Nørreport, elever fra Kgl. Vajsenhus. ESCS snit 0,03
6. Kor Blaagaard Skole (N-II), Nørrebro. ESCS snit 0,05

7. Musikkarusel (W-II). Vesterbro Ny Skole. ESCS snit 0,12

8. Orkesterklub (W-I) Brønshøj - Husum - Tingbjerg. ESCS snit 0,16

9. Klub Kennedy (IØ-II), Band og studio. Østerbro. ESCS snit 0,22

10. Fritidscenter Christianshavn (IØ-I). Jam med instrumenter. ESCS snit 0,42

Det er vurderingen at de samlede tal størrelsesmæssigt er korrekte, idet bredden i indsamling betragtes som repræsentativ, således at det samlede ESCS gennemsnit, set over de to år (med indlagt margin) ligger i området mellem 0 og - 0,2.

MMtBB har således nået målgruppen, i en sammenhæng, hvor børn og unge fra ressourcesvage familier ikke er isoleret (og eventuelt marginaliseret), men indgår i en sammenhæng med børn med forskellig baggrund.

6.2 Om deltagelse

I projektets opstart blev det tydeligt at mange tilbud var af kort karakter, og spørgsmålet om muligheden for længerevarende deltagelse blev taget op i projektgruppen. Man indførte en præcisering i projektgrundlaget om, at der lægges vægt på længerevarende, bæredygtige forløb som kan forankres på sigt (ændring i forhold til oprindelig projektbeskrivelse per 03.02.2016).

Først skal der gives nogle eksempler på kortere og længere forløb i MMtBB projekter.

I: Eksempel på tilbud på Nørrebro

- Kort forløb: Et projekt på Nørrebro hvor elever fra en skole deltager over en periode på ca. En måned med forberedelse til og deltagelse i Musikfestival 2200 N. Der deltog 345 elever.
- Længere forløb: Kor på Nørrebro på samme skole i regi af Goldsmidt Musikakademiet i 40 uger med 20 børn. Nogle af børnene har deltaget i flere skoleår (dvs reelt i Goldsmidt Musikakademiets kor-tilbud).
- Længere forløb: Musikprojekt i Osramhuset på Nørrebro i 40 uger, der deltog 6 faste elever, andre kom kun i nogle uger. Nogle herfra som har været del af denne aktivitet, er fortsat hos samme underviser i ungdomsklub.

345 børn i kort forløb, 30 i længere forløb, og mulighed for lokal fortsættelse for 5-10.

II: Eksempel på tilbud Indre By, Klubben THP

- Længere forløb: Der er tale om et åbent tilbud i rammen af fritidsklubben. Der har været ca. 40 forskellige børn med (begge år), med varierende antal, hver onsdag.

Der skulle være gået "et par stykker" videre til musikundervisning (i løbet af to år). Det skal bemærkes at en stor del af børnene der kommer her er fra Det Kgl. Vajsenhus.

III: Eksempel Musikkarrusel, forløb med indskolingsbørn

- Kortere forløb - skiftende hold fra en skole på 16 børn i 2 uger (mange børn).
- Længere forløb - et hold på 16 børn fra en anden skole i 14 uger (få børn).

I alt 64 børn. Der er ikke andre tilbud.

IV: Eksempel skolesang (Amager), børn fra de små klasser

- Kortere forløb - 175 børn, 4 lektioner.
- Længere forløb - 34 børn, 29 lektioner.

Der er andre tilbud i området.

V: Eksempel Amagerbro Skole, El Sistema (orkesterprojekt)

Opstart intro med 40 børn i 2017, og fortsatte med 24 børn i projektet (2017-18). Syv børn faldt fra i første år, og der blev optaget syv nye i andet år, således at projektet også fortsatte med 24 børn i 2018-19.

VI: Eksempel Musikalliancen, Orkesterprojekt.

Projektet har kørt alle tre år (2016-17; 2017-18; 2018-19). Der optages 20 hvert år fra anden klasse, og de kan kun være med et år. Tretten elever fra den samlede periode går til frivillig musik (instrument) på Rytmask Center, men der er ikke et videregående ensemble-tilbud.

Sammenfatning:

Eks. 1 når bredt ud i kort festivalforløb med 345 børn, og når smalt ud i et længere korforløb med ca 20, og der er mulighed for fortsættelse herefter. Mange til få.

I eks. 2 er der varierende deltagelse i rammen af en fritidsklub. De kan komme og gå (klub).

I eks. 3 er der korte forløb for mange, og længere forløb for færre, men ikke yderligere tilbud.

I eks. 4 er der korte forløb for mange, og længere forløb for færre, og yderligere tilbud.

I eks. 5 er tilbuddet "forbeholdt" en afgrænset gruppe (24 elever), og nogle få nye kan deltage hvis andre falder fra.

I eks. 6. Optages nye hvert år i længere forløb, men der mangler en bæredygtig model for fortsættelse. En sådan model er imidlertid foreslået af Musikalliancen i Midtvejsrapporten, og skal uddybes her (se også midtvejsrapporten side 35).

Modelforslaget (herunder) beskriver tre spor:

1. Samarbejdet i skolen med orkesterklasse, som foregår i den obligatoriske ramme i folkeskolen.
2. Orkesterklub, som frivilligt orkester-sammenspil, som leder frem til mulig deltagelse i amatørmusik (amatørorkester).
3. Specialiseret undervisning i instrument i musikskolen (traditionel musikskole).

Tilbud om *frivillig undervisning for alle* ligger primært i andet spor i ovenstående model, og går ikke uden videre direkte til traditionel musikskoleundervisning.

Et stærkt argument herfor er, at ud af de 1400 børn og unge som projektet har nået, er det tilsyneladende kun ca. 15 børn der er fortsat i 'musikskolesporet'. Heraf måske 2 på musikskolen, og 13 i Rytmisk Center.

Hvis modeltænkning for MMtBB ville være, at de efter en introduktion i MMtBB fortsætter i en traditionel musikskoleundervisning, så ville vi med andre ord have med et stærkt segregerende koncept at gøre.

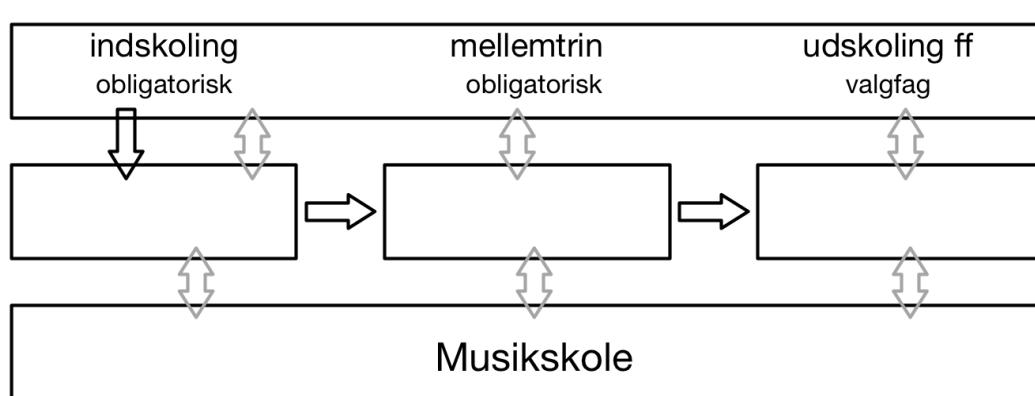
Da dette jo - i henhold til MMtBB's projektformulering - ikke er intentionen bliver spørgsmålet hvordan dette så kan tænkes helt afgørende.

MMtBB er på den ene side en stor succes, men netop denne succes har afdækket en alvorlig problematik. Konklusionen er således dobbelt - og rejser et nyt spørgsmål:

MMtBB har udviklet *strategier og praksisser til at nå og tilbyde mange flere* børn og unge frivillig musikundervisning, herunder børn fra mindre ressourcestærke hjem. *Dette er en succes af banebrydende karakter.*

Den længerevarende, bæredygtige deltagelse der reelt muliggøres er imidlertid afgrænset, og giver reelt kun mulighed for fortsættelse for de få. Der bliver dermed ikke reelt givet mulighed for deltagelse for de mange.

Spørgsmålet bliver herefter hvordan det, på grundlag af disse med stor succes udviklede strategier og praksisser, vil være muligt at omsætte projektets intension i en inkluderende praksis.

7 Opgave og koncept - en undersøgelse

Hvilke muligheder er der, på grundlag af de med stor succes udviklede strategier og praksisser, for at omsætte projektets intension?

Dette behandler her i følgende punkter:

Baggrunden for tilbud om frivillige musikundervisning

Tre grundlæggende opgaver

Musikskolens mulige roller

Hvad er så MMtBB?

Hvilke koncepter kunne tjene til at omsætte intentionen i MMtBB?

Konklusion på det stillede spørgsmål

7.1 Den frivillige

musikundervisning

Først et tilbageblik på baggrunden for den frivillige musikundervisning i Danmark.

Første fase – udvikling af forskellige muligheder for frivillig musikundervisning.

De første musikskoler i Danmark blev oprettet omkring 1930 som folke- musikskoler, den danske komponist og musikpædagog Finn Høffding er den centrale figur, med inspiration fra den tyske musikpædagog Fritz Jöde. Samtidigt med folkemusikskolens opblomstring, opstår jazzmusikskolerne baseret på jazzpædagogikken med Bernhard Christensen som central figur. Folkemusikskolerne og jazzpædagogikken havde en fælles ambition om med musikken at nå bredden i befolkningen, og som middel hertil ønskede man en pædagogisk modernisering med inspiration fra reformpædagogikken.

Overordnet var det Høffdings vision, at musik i det demokratiske samfund ikke kun er for de få: "For i vore dage kan musikken – i modsætning til tidligere – blive folkets eje". Folkeskolen skulle tilbyde den almene og brede musikundervisning med instrumentspil, skolekor og skoleorkester.

Anden fase – etablering af musikskoler som samlende organisationsform

Den frivillige musikundervisning i forbindelse med folkeskolen opstod i slutningen af 40'erne og op gennem 50'erne med

instrumentalundervisning som grundlag for skoleorkester. Med udgangspunkt i væksten på området, som faldt sammen med en økonomisk højkonjunktur, opstod i midten af 60'erne mange nye kommunale musikskoler med tilknytning til folkeskolen. Området blev herigennem politisk synligt, og der bliver i den efterfølgende tid gennemført love, som støtter udviklingen.

Tredje fase – offentlig regulering og støtte

I midten af halvfjerdserne vedtages en musiklov, som etablerer musikskolerne som offentlige institutioner med national og kommunal politisk regulering og støtte. Privatejede og selvejende musikskoler søger i denne periode over i kommunalt regi, og musikskolerne bliver en attraktiv arbejdsplads for private musiklærere. Hermed mødes og brydes to forskellige traditioner i den frivillige musikundervisning: en almen frivillig musikundervisning med afsæt i reformerne fra 30'erne, og en specialiseret frivillig instrumentundervisning med afsæt i den private musiklærertradition. Den frivillige skolemusik (i rammen af folkeskolen) bliver efter indførelsen af musikloven i højere grad set som en opgave for musikskolerne, og udgår reelt af folkeskoleregi i firserne. Den frivillige skolemusik, forbundet med skolekor og skoleorkestre, lander mellem to stole, og bliver efterfølgende kun i begrænset omfang løftet. I 2005 revideres musikloven og den kommunale musikskoleopgave går fra en kan-opgave til en skal-opgave og antallet af

musikskoler bliver samtidig i rammen af en kommunalreform med kommunesammenlægninger reduceret fra 216 til 99.

Fjerde fase – specialisering og talentudvikling

Rapporten Undersøgelse af den musikalske fødekæde inden for den klassiske musik (2002) beskriver en række initiativer til udvikling af musikalske talenter ("Taskforcerapporten"), som skal kunne opfylde musikkonservatoriernes og landsdelsorkestrenes behov for professionelle musikere, og disse følges op af Kulturministeriets Talentpuljeordninger i perioden 2004 til 2011 (Holst 2011) og der er blevet færre midler til den brede og flere midler til den talentorienterede undervisning. Budgetterne stiger, men elevtallet falder. I perioden 2006 til 2010 er elevtallet faldet med 17,4% som i første række ramte sammenspilsundervisning og forskoleundervisning.

Femte fase – den dobbelte opgave

I 2012 tager Statens Kunstråds Musikudvalg initiativ til en forenkling og decentralisering af de statslige retningslinjer for musikskoler. I den nationale målsætning for musikskoleområdet lægges vægt på musikskolernes dobbelte målsætning som både er rettet mod livslang beskæftigelse med musik og mod videregående musikuddannelse.

I 2016 nedsatte Kulturministeriet en tænketank om musikskolerne i Danmark, som i 2017 udgav rapporten "Musikskolerne i Danmark" (Kulturministeriet 2017), som fremhæver at *musikskolen er for alle børn, som har lyst til at beskæftige sig med musik.*

Et væsentligt problem er, at vi i Danmark når alt for få børn og unge, ikke mindst set i forhold til de andre nordiske lande.

Der er i Danmark 98 musikskoler med 50.000 elever. I forhold til den samlede målgruppe af 0-24 årlige er dækningen ca. 4%.

Dækningsprocenten varierer dog meget fra

kommune til kommune.

Det skal her bemærkes at dækningen af målgruppen i Københavns Kommune på kun 0,7% (2014-15) ligger som den markant laveste i Landet, og endda med markant afstand til den næstlaveste.

Tablet 6

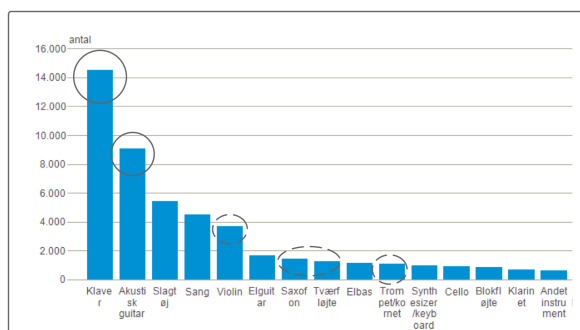
Andel musikskoleelever i forhold til målgruppen fordelt på kommuner (sæson 2014-15)

Kommune	Antal 0-24-årige	Antal CPR-elever	Andel af målgruppen (%)
København	175.010	1.308	0,7 %
Tønder	10.447	170	1,6 %
Aarhus	110.123	2.121	1,9 %
Skive	13.380	302	2,3 %
Herning	27.391	627	2,3 %
Solrød	6.674	159	2,4 %
Ærø	1.291	89	6,9 %
Lyngby-Taarbæk	16.707	1.255	7,5 %
Allerød	7.719	590	7,6 %
Langeland	2.553	237	9,3 %
Ballerup	14.572	1.412	9,7 %
Herlev	8.647	917	10,6 %

Kilde: Danmarks Statistik

Socioøkonomisk set kommer 55% af eleverne fra familier med en husstandsindkomst på over 800.000 kr. årligt.

Samtidig går det aller største flertal af elever til klaver efterfulgt af guitar, og orkesterinstrumenterne har det rigtig dårligt.

Fordeling af instrumenter i musikskolen (Danmarks Statistik 14-15)

Det gælder også sammenspil på orkesterområdet idet sammenspil reelt er repræsenteret med det man gør i førskoleundervisning (sang, spil dans) som jo

musikskole. Det andet spor - breddesporet - som var en bærende opgave for selve det at oprette musikskolen i Danmark (Høffding), er imidlertid reelt lukket ned. Det store spørgsmål er nu hvorvidt det er muligt at udvikle breddeopgaven ud af det specialiserede spor og den tradition, som her er repræsenteret (soloundervisning, mesterlære osv).

Vi står i Danmark ikke alene med den dobbelte opgave, og kunne måske lære noget af hvordan andre har løst den.

I Tyskland vedtog forbundet for tyske musikskoler (VDM), som repræsenterer musikundervisning for ca. 1,4 mio elever, en strukturplan for *den to-sporede musikskole* allerede i 1998.

Baggrunden herfor var, at man var klar over at man stod med de to opgaver og to traditioner, og med en præcisering af to ligestillede opgaver, udgik man en intern kamp om hvem der var "de rigtige" og hvem der var de "forkerte", som kunne være ødelæggende. Pointen var desuden at de to spor - med forskellige opgaver og tilgange - netop skulle spille sammen i den daglige praksis.

Vores situation er i dag en anden, idet vi reelt har en ensporet musikskole, og at breddeopgaven vil være yderst vanskelig at udvikle institutionelt i denne ramme - men derimod må 'spire og gro', sådan som musikskolerne i Danmark historisk set også er blevet til.

7.2 De tre opgaver

To-delingen mellem den obligatoriske almene musikundervisning i folkeskolen og den frivillige instrumentundervisning i musikskolen (herover) er forsimplet.

På den ene side står den obligatoriske musikundervisning i folkeskolen som generel musikundervisning for alle.

På den anden side den frivillige instrumentundervisning, som en specialiseret musikundervisning for de få. Imellem disse to kategorier "forsvinder" så den almene frivillige musikundervisning rettet mod bredden, som var den demokratisk funderede vision for musikskolen og dermed den dobbelte opgave - både bredde og dybde. Der er tre opgaver hvor den ene er faldet mellem to stole.

De tre musikpædagogiske opgaver

1. den almene *obligatoriske* musikundervisning i grundskolen.

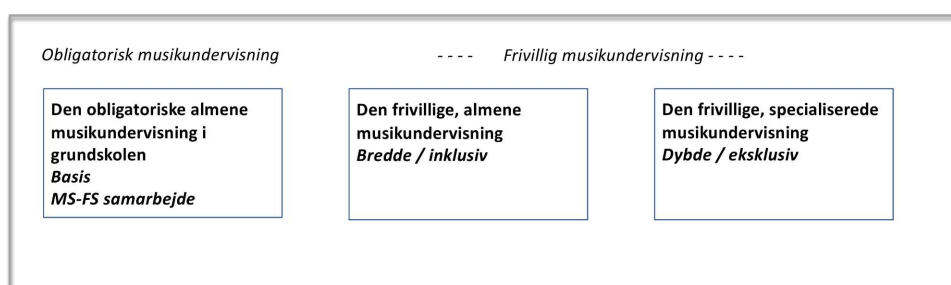
Etablering af musikalsk basis for alle i den obligatoriske musikundervisning i grundskolen, herunder Åben Skole samarbejde.

2. den almene *frivillige* musikundervisning

Etablering af musikalske lærings- og praksisfællesskaber. Mulighed for livslang deltagelse i musik for alle.

3. den specialiserede *frivillige* musikundervisning

Specialiseret undervisning og talentudvikling. Etablering af et professionsgrundlag.

De tre musikpædagogiske opgaver

7.2.1 Musikskolens selvforståelse

Set i et musikskoleperspektiv i forhold til den aktuelle situation kan man forestille sig, at en musikskole kunne have en smallere eller bredere selvforståelse - hvad det er for en musikskole man vil have.

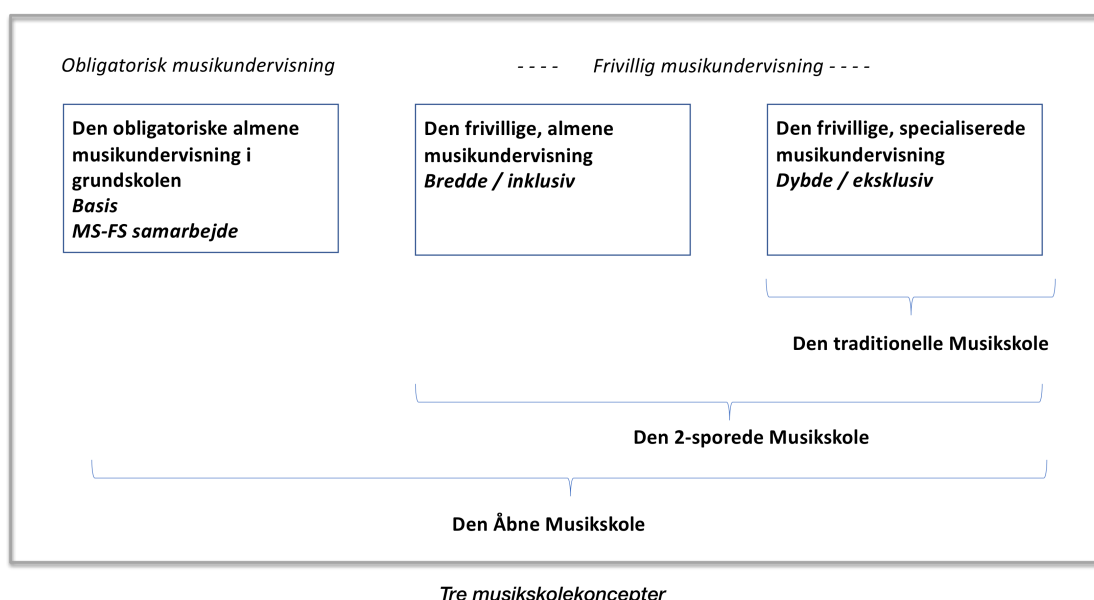
Ud fra ovenstående kan man præcisere tre forskellige opgaver for musikskolen:

1. Specialiseret frivillig musikundervisning - den traditionelle musikskole med overvejende individuel undervisning i instrument. Denne opgave er betydningsfuld som etablering af et professionsgrundlag for musikere, musiklærere, musikledere osv. og er derfor ikke for alle (eksklusiv).

2. Musikskolens breddeopgave som skal sikre at musikskolen er for alle børn, som har lyst til at beskæftige sig med musik (inklusive) og er rettet mod at skabe muligheder for livslang aktiv deltagelse i musik i overensstemmelse med rettighedsdeklarationen fra The International Music Council.

3. Musikskolens samarbejdsopgave med folkeskolen (lovbundet gensidig forpligtelse), samarbejde musikskole - folkeskole herunder Åben Skole, som også kan omfatte samarbejde med dagsinstitutioner.

Dette tydeliggør også tre forskellige forståelser af hvad en musikskole kunne være.

De tre musikskolekoncepter i figuren herover er:

1. Den Traditionelle Musikskole, som omfatter opgave 1 (specialiseret).
2. Den 2-sporede Musikskole, som omfatter opgave 1 og 2 (dybde og bredde)
3. Den Åbne Musikskole, som omfatter opgave 1, 2 og 3 (dybde, bredde og samarbejde).

Der ligger imidlertid en risiko for, at man - igen ud fra den simple todeling mellem obligatorisk og frivillig undervisning - ville mene at musikskolens breddeopgave er opfyldt, hvis man har en traditionel musikskole (specialiseret undervisning for de få) plus samarbejde med folkeskolen.

Det er præcist her, at den frivillige musikundervisning for alle er faldet mellem to stole, og kunne risikere at fortsætte med at gøre det.

En analogi med fodbold kan tjene som illustrativ forklaring. Kunne man forestille sig, at man nedlagde amatør fodbolden og amatør klubberne, hvor børn, unge og voksne kan gå til fodbold. Det var i en vis grad det der skete i musik i den overfor beskrevne fjerde fase med Taskforce rapporten og Talent-programmerne, bl.a. med den uhensigtsmæssige konsekvens, at der mangler et vækstlag for orkester-instrumenter, hvilket udgør et stigende problem for konservatorierne.

Udviklingen i fjerde fase med Taskforce rapporten - med musikskolen som underafdeling til konservatoriet - og de efterfølgende politiske tiltag med talent-programmer, som skulle være varetage musikkonservatoriernes og landsdels-orkestrenes behov for professionelle musikere, havde nogle måske uforudsete men tydeligvis uhensigtsmæssige konsekvenser. I dag står man således med et problem med manglende danske studerende til uddannelse på orkesterinstrumenter. Tænker man på fodboldanalogien, er det ikke svært at se, at det kunne gå galt.

Musikskolens breddeopgave var uden for synsvidde, og folkeskolen løftede ikke mere opgaven med den frivillige musikundervisning efter at de kommunale midler blev overført til musikskolen.

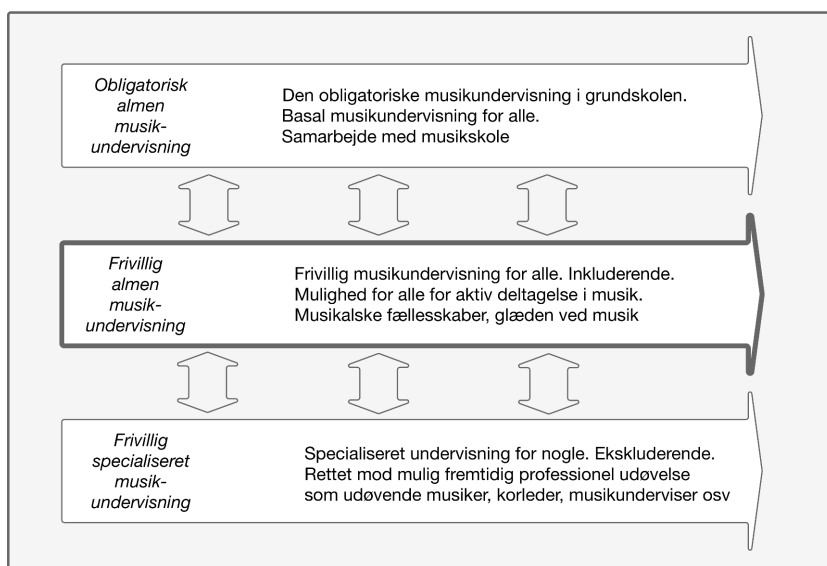
Breddeopgaven i den frivillige musikundervisning var faldet mellem to stole. Det ville nok være et utænkeligt scenarie inden for fodbold...

7.3 Hvad er MMtBB

Hvad er rollen for indsatsen i Mere Musik til Byens Børn?

- Mere Musik til Byens Børn *er ikke* Åben Skole. Men gennem samarbejde med og i grundskolen nås alle børn med henblik på *deltagelse i frivillig musikundervisning.*
- Mere Musik til Byens Børn *er ikke* specialiseret frivillig undervisning. Der er ikke tale om traditionel musikskoleundervisning hvor man 'går til instrument'.
- Mere Musik til Byens Børn *er frivillig musikundervisning rettet mod bredden.*

Tilgangen i projektet - på tværs af de mange tilbud - er karakteristisk ved at tage udgangspunkt i musikken, musiceren og musikalske fællesskaber. Kort sagt er der tale om breddeopgaven i den frivillige musikundervisning - som et af de tre musikpædagogiske opgaver - som et af de tre spor der skal sikre mulighed for *aktiv livslang deltagelse i musik for alle.*

MMtBB er midtersporet

7.4 Koncept

Hvad vil være et muligt koncept for MMtBB, for på grundlag af de med stor succes udviklede strategier og praksisser, at omsætte projektets intension?

Et afgørende spørgsmål er hvorvidt MMtBB kunne opfylde sine intentioner i rammen af to forskellige scenarier.

De to scenarier er:

1. Gennem MMtBB får børn og unge mulighed for at møde musik og udvikle glæde herved, som kan motivere dem til at deltage i frivillig musik i den kommunale musikskole eller tilsvarende tilbud, hvorved mange flere ville få mulighed for deltagelse i frivillig musikundervisning.

2. Gennem MMtBB får mange flere børn og unge mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning som udviklet i MMtBB, og særligt motiverede børn og unge vil fortsætte i den kommunale musikskole eller tilsvarende tilbud.

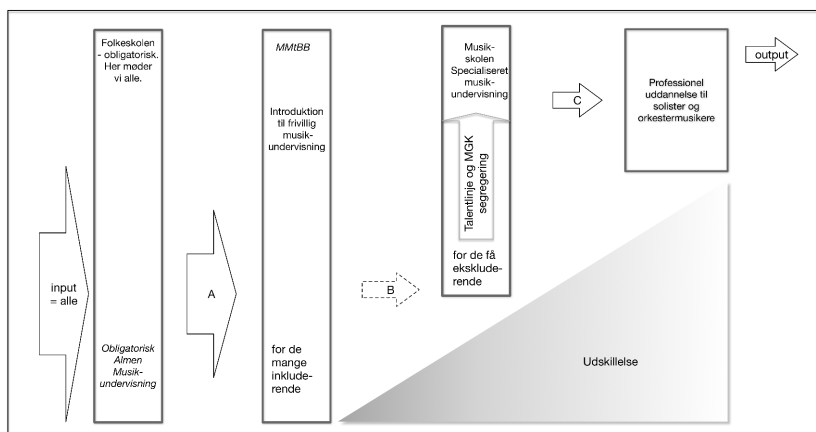
Scenarie 1 kan illustreres med en model hvor børnene overvejende mødes i folkeskolen og motiveres til deltagelse i afgrænsede frivillige forløb, hvorefter de forventes at fortsætte i musikskolens specialiserede undervisning. Problemet her er, at ud af de 1400 børn og unge der i tredje forløb i MMtBB har deltaget, er næsten igen fortsat i den kommunale musikskole eller tilsvarende

tilbud (sandsynligvis kun 13 til 15 børn) hvilket ca. svarer til den dækning som musikskolen i København som sådan har (0,7% i 2014-15 i følge Danmarks Statistik).

Der er udviklet strategier til at tilbyde deltagelse i frivillig musik til mange børn og unge og særlige tilbud og tilgange til den frivillige undervisning og vi ved, at det har stor betydning og værdi for dem at deltage heri. Centralt for eleverne står glæde og fælles musiceren. Men disse tilbud er markant forskellige fra den specialiserede musikundervisning med soloundervisning på et instrument. Derfor er det ikke overraskende at et udsnit af børnene, svarende til den andel som alligevel kunne forventes at deltage i traditionel musikskoleundervisning, gør det. Men for de 99% af deltagerne i MMtBB har det ikke været tilfældet.

Mange børn og unge får gennem MMtBB mulighed for at møde musikken på en motiverende måde, uden herefter reelt at have en mulighed for at deltage i frivillig musik. Hermed opfyldes formålet med MMtBB kun delvist.

Sat på spidsen, men ikke desto mindre i overensstemmelse med grundpræmisserne for deltagelse i frivillig specialiseret musikundervisning, som der tidligere er redegjort for, er der her tale om et koncept, som hviler på en "udvidet fødekædemodel":

Fødekæde-model med MMtBB

Scenarie 2 kan illustreres gennem den tre-sporede model, hvor MMtBB er placeret i "midtersporet". MMtBB er Frivillig Almen Musikundervisning, og har som sådan en selvstændig berettigelse i samklang med den obligatoriske musik i folkeskolen og den nødvendige specialiserede musikundervisning (i musikskole).

MMtBB tilbyder i denne forståelse både mødet med musik gennem korte introducerende forløb ofte i samarbejde med folkeskolen (der hvor alle børn er) og længere forløb ofte som frivillig musikundervisning. I casebeskrivelserne er sådanne konstruktioner detaljeret beskrevet især i rammen af de forskellige tilbud i Den Cyklende Musikskole, Kulturhus Amager og Orkesterprojektet Korsager Skole (m.fl.), Musikalliancen. Men der er stadig en problematik forbundet med de afgrænsede forløb, som netop Musikalliancen kom med et første bud på allerede i andet projektår. Grundidéen er præsenteret i afsnit 6.3 (se grafik) og er i overensstemmelse med tresporsmodellen. Generelt går modellen på et koncept hvor børnene mødes i samarbejde med folkeskolen, her i form af orkesterklasse, dvs hele skoleklasser spiller instrumenter i en eller anden form. Dette går så videre til det frivillige tilbud, orkesterklub.

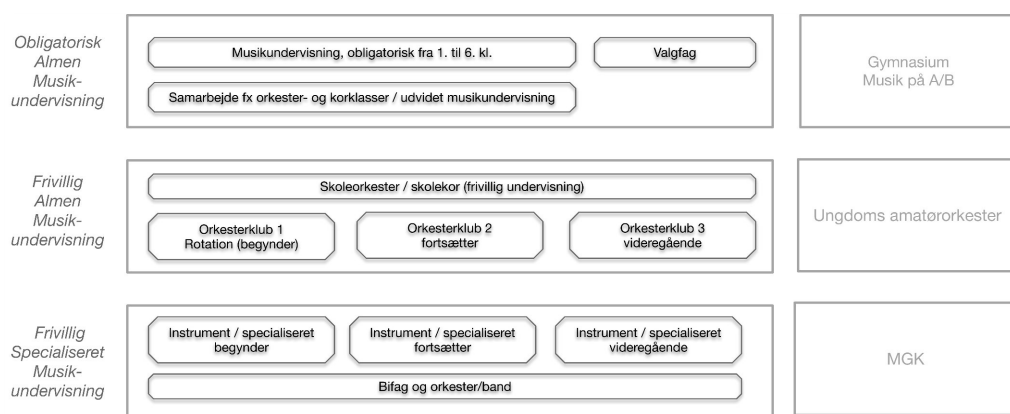
I Musikalliancens tilbud er det sådan at man kun kan være med (gratis) i et forløb, således at de nye elever der rykker op, også får en mulighed. Hermed får eleverne mulighed for

at deltage sammenhængende i et kortere og et længere forløb. Dermed er tilbuddet afgrænset.

Hvis der skal være mulighed for længere deltagelse, forudsætter det, at der blev fundet midler til længere deltagelse. Eleverne kunne fortsætte i et forlænget forløb fx fra Orkesterklub 1 til næste forløb som Orkesterklub 2. Orkesterklub 1 kunne være det de kalder "instrument-leg" hvor børnene får prøvet forskellige instrumenter (rotation). Orkesterklub 2 kunne være der, hvor eleverne spiller et fast instrument i orkestret, og Orkesterklub 3 kunne være et videregående niveau. Nogle særligt motiverede elever ville så deltage i den specialiserede musikundervisning. Denne opbygning er hypotetisk, men viser en alternativ forståelse til scenarie 1.

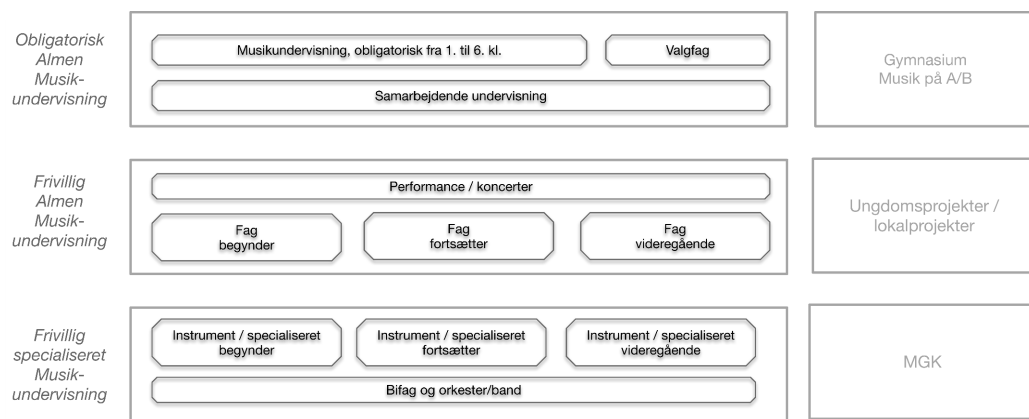
Orkesterklub-konceptet ville imidlertid være det spor, som vil kunne tilbyde mulighed for frivillig musikundervisning (i orkester) for mange (alle), og musikskolens specialiserede undervisning vil kunne tilbyde undervisning for de særligt motiverede ("nogle"). Man kunne forestille sig at der ville være en lav brugerbetaling i det videre forløb / tredje forløb. Det ville svare til JeKiS konceptet i NWR, Tyskland.

Det er her forsøgt at "generalisere" orkesterklub konceptet til et generelt koncept, hvor "Fag" i midtersporet (den frivillige almene musikundervisning) kunne

være aktiviteter der er udviklet i MMtBB, som omfatter orkesterklasser/orkesterklub, kor, SDS, songwriting, elektro-pop, stomp, rap & hiphop mm. og er karakteriseret ved

musikalske fællesskaber, musiceren som tilgang, en dialogisk/anerkendende tilgang, hvor børnene er aktive medspillere og relationsbygning til såvel børn som voksne.

7.5 Konklusion om koncept

I MMtBB er der udviklet strategier til at nå mange flere børn og unge som ikke sædvanligvis deltager i musikundervisning i musikskolen. Det er dokumenteret at MMtBB når den ønskede målgruppe.

MMtBB har udviklet en lang række tilbud til frivillig musikundervisning for de mange, og centrale tilgange til en sådan undervisning. Centralt er at der tages udgangspunkt i musikken, fællesskabet og den fælles musiceren, en dialogisk anerkendende tilgang og opbygning af relationer til både børn og voksne i og omkring undervisningen.

Det er dokumenteret, at der med disse tilgange skabes betydning og værdi for de deltagende børn og unge. Centrale værdier er glæde, fællesskab og aktiv medvirken.

MMtBB når således målgruppen og tilbyder muligheder og er i stand til at skabe værdi og motivere børn og unge for aktiv deltagelse i musik igenne kortere og længere men afgrænsede forløb.

Det kan her konkluderes, at MMtBB's intention om at tilbyde frivillig musikundervisning for mange flere børn og unge i København, må forstås i rammen af at skabe muligheder for alle for at deltage i

frivillig musikundervisning, dvs. med en inkluderende grundforståelse, og dermed ikke primært rettet mod en specialiseret musik-undervisning for de få.

På grundlag af en præcisering af den inkluderende tilgang i MMtBB foreslås et generelt koncept for MMtBB, placeret i et selvstændigt spor for frivillig almen musikundervisning (for alle) i samspil med den obligatoriske undervisning i grundskolen og den specialiserede frivillige musikundervisning.

Dette medfører overvejelser om hvordan muligheder for længerevarende deltagelse kan sikres. Her anbefales det, at de kortere og længere forløb i MMtBB udvides til længerevarende bæredygtige forløb baseret på de succesfulde tilgange udviklet i MMtBB med fokus på fælles musiceren. Man kunne her overveje at de videre forløb kunne være baseret på en lavere brugerbetaling, som det kendes fra modellen i JeKiS (NRW, Tyskland).

Særligt motiverede elever fra dette selvstændige spor, kan så desuden deltage i musikskolens specialiserede undervisning.

Hermed kunne opbygges en helhedsmodel, som ikke udmundede i en eksklusiv praksis - som tilfældet er i dag.

PROJEKTBEKRIVELSE**Projektets navn:** Mere musik til byens børn**Dato:** Opdateret version januar 2016**KØBENHAVNS KOMMUNE**Børne- og
Ungdomsforvaltningen

Pædagogisk Service

Motivation for projektet

I foråret 2014 gennemførte Kultur- og Fritidsforvaltningen i samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen en analyse af den frivillige musikundervisning, der viste, at København dels ligger under de øvrige 6-byer i omfang for den frivillige musikundervisning, dels har en omfattende venteliste for kommunens musikskole. Samtidig er der en geografisk og social skævhed i hvilke børn, der benytter Musikskolen (som dog mindskes gennem Musikskolens fripladsordning, som ca. 130 børn benytter). Efter drøftelse i BUU den 11. juni og den 13. august 2014, samt høring om musikundervisningen den 3. marts 2014 på Københavns Rådhus og ønske fremsat af Klaus Mygind (SF), fremlagde forvaltningen budgetønske vedrørende den frivillige musikundervisning (bilag 1).

Dele af budgetnotatet blev vedtaget i budgetforhandlingerne om budget 2015. Notatet indeholdt tre hovedaktiviteter. Den ene hovedaktivitet, "Mere musik til byens børn", blev vedtaget og udmøntes i dette projekt i overensstemmelse med budgetnotatet, samt de politiske ønsker fremkommer i BUU's behandling af udmøntningssag om budget 2015 den 5. november 2014.

Her vedtog BUU følgende:

"For at fremme den frivillige musikundervisning i København vil der over de næste tre år blive gennemført et pilotprojekt med lokal implementering. Der udmøntes 200.000 kr. til hvert område med henblik på, at de i samarbejde med lokaludvalg, kulturhuse og -foreninger opretter frivillige musikaktiviteter for børn i skolealderen med afsæt i de lokale fysiske rammer og konkrete lokale eksisterende aktiviteter og potentialer. Udmeldingen af midlerne til konkrete aktiviteter sker i tæt samarbejde mellem BUF og KFF.

Der udmøntes 50.000 kr. til Musikskolen til faglig rådgivning i forbindelse med kvalitetsvurdering af aktiviteterne. Derudover udmøntes der 200.000 kr. centralt til styring, evaluering og dokumentation af indsatsen med henblik på at etablere en fremadrettet model på området. I forbindelse med denne undersøgelse og forslag til en fremadrettet indsats vil BUU blive fremlagt en sag i foråret 2015."

Indhold

Projektet indeholder følgende delelementer:

- Konkrete frivillige musikundervisningsaktiviteter gennemføres i hvert område. Aktiviteterne tager afsæt i de eksisterende potentialer i hvert område og udmøntes i tæt samarbejde mellem KFF, BUF og lokaludvalg.

- Nedsættelse af et advisory board, der gennem projektets periode følger det, drøfter projektets resultater og har en rådgivende funktion i forhold til at sikre, at de konkrete aktiviteter, der igangsættes, lever op til projektets formål og succeskriterier. Advisory boardet forelægges de udmøntede frivillige musikundervisningsaktiviteter for 2015 med henblik på at kunne vurdere kvalitet og indhold i forhold til kriterierne for projektet og derigennem foreslå evt. justeringer for aktiviteter i årene 2016 og 2017. Musikskolen vil i denne sammenhæng have til opgave at levere faglig rådgivning i forbindelse med kvalitetsvurderingen af aktiviteterne, både til BUF's fem områder og til Advisory boardet.
- Styrings- og dokumentationsaktiviteter, der følger de konkrete indsatser, med henblik på at indsamle viden om effekten af projektet for de deltagende børn, dels i forhold til om den konkrete målgruppe nås, dels i forhold til hvilken musikalsk læring og prægning projektet skaber hos de deltagende børn.

Projektets formål og succeskriterier

Indsatsen gennemføres med henblik på at sikre, at mange flere børn i København fremadrettet får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning i forskellige former. Særligt fokuseres der på at fremme, at alle børn i hele byen, herunder at børn fra mindre ressourcestærke hjem, deltager i tilbud om frivillig musikundervisning.

Kriterier for igangsættelse af aktiviteter:

1. Aktiviteterne skal kunne tiltrække væsentligt flere børn, som ellers ikke ville deltage i frivillig musikundervisning, herunder særligt:
 - a. børn fra mindre velstillede eller ressourcestærke hjem
 - b. børn fra geografiske områder af byen, hvor der i dag ikke er tilbud om frivillig musikundervisning
2. Aktiviteterne rettes primært mod børn i skolealderen.
3. BUF hjælper gennem sine kontakter til skoler, fritidsinstitutioner og klubber mv. med at fremme kontakten til børnene.
4. Aktiviteterne skal udnytte de lokale fysiske rammer (fx kulturhuse, skoler, fritidshjem og – klubber). En række af BUF's lokaler har konkrete musikfaciliteter (fx musiklokaler på skolerne, musikinstrumenter og indspilningsfaciliteter på fritidshjem og klubber), der kunne udnyttes bedre. Samarbejdet med de konkrete udbydere, som typisk kan findes i KFF-regi og BUF, som har ansvaret for disse supplerende fysiske rammer skal fremme denne udnyttelse.
5. Aktiviteterne skal være i forskellige musikgenrer som er velegnet til at tiltrække de relevante målgrupper, med hovedvægten på rytmisk musik.
6. Udbydere af de aktiviteter, der igangsættes, skal til projektet kunne levere data om hvor mange og hvilke børn, der deltager i aktiviteten med henblik på at kunne vurdere, om aktiviteten lever op til kriterium 1.
7. Det præcise antal forløb vil afhænge af længde, omfang og antal deltagende børn. Der lægges fra Styregruppens side vægt på længerevarende, bæredygtige forløb som kan forankres på sigt¹.

¹ Ændring i forhold til oprindelig Projektbeskrivelse på baggrund af beslutning i Projektgruppen om fokus på at etablere længerevarende musikforløb som kan forankres efter indsatsens afslutning. 03.02.2016

Hvad 'Mere Musik til Byens Børn' kan - i følge underviserne.

Udarbejdet af Jeanette Frederiksen efter input fra underviserne.

- give muligheden, at komme til **musik i fritiden**
- vise en **udtryksform** som sang og spil kan give adgang til
- give et særlig **fællesskab** som sammenspillet åbner op for.
- tilbyde en time ugentlig, hvor de bliver set ud fra **deres kreative side**, måske i en ny rolle og hvor de er med til at skabe et **musisk rum med nærvær** i fokus.
- give samfundet **kreative, lykkelige sjæle**
- hjælpe børn til et godt **selvværd**, børn, der er i stand til at lytte og give, og som er til stede i livet.
- give rigtig mange børn en **indsigt i kulturen**, som en stor del af vores samfund - en kultur, som man ikke finder den på DR eller youtube.
- give et **frirum**, hvor de bliver opfordret til at være kreative med lige præcis deres input, som ikke skal passe ind i kasser.
- give en **anderledes selvopfattelse** og styrker selvværdet, samt kammeratskab på tværs af prædefinerede relationer fra ex. skolen.
- give mange børn muligheden for at kunne **forholde sig åbent til musik** samt **skabe deres egne musikkultur** og miljøer
- hjælpe **fremtidens kunstnere**
- fremme **skaber-nerven** hos rigtig mange børn og unge. For det de skaber andre steder er ikke nødvendigvis kreativt og opbyggende
- undervise de **børn der ALDRIG ser skyggen af musikskoler**. Og disse børn bliver formentlig heller ikke interesseret eller tændt af de traditionelle rammer

- give **nærvær** til mange børn
- hjælpe børn til at **holde fast i "nerven"** - og dermed ikke skabe problemer andre steder
- styrke børnenes **selvopfattelse**
- styrke bevidstgørelsen af at **kunne noget helt konkret**
- tilbyde det vigtige felt, der ligger i trekantsområdet mellem skole, hjem og fritidsinstitution. **Et musik-felt** som: giver selvværd, giver et frirum på tværs af aldre, køn, social baggrund, et kulturmøde med udøvende kunstnere som rollemodeller
- give muligheden for at **udtrykke sig individuelt**, da MMtBB kommer helt ud i nicher
- give muligheden for at blive **set og hørt**
- give muligheden for at mærke at **der er plads til alle**
- give København **et musiktilbud som gælder alle** uanset social og økonomisk baggrund - også de (eller især de) som ikke ellers ville "gå til musik"
- tilbyde et **stort og særligt initiativ** fra den enkelte underviser/kunstner
- facilitere et **læringsfællesskab** for undervisere, hvor der er åben inspiration
- styrke barnets og de unges **selvtillid - vi er 'små' og vi kan nå!**
- styrke muligheden for at kunne **forme sig selv som menneske**

Læringsfællesskabet er vigtigt fordi....

Udarbejdet af Jeanette Frederiksen efter input fra underviserne.

- Vi får fælles inspiration
- Vi holder hinanden "til ilden"
- Vi udveksler erfaringer
- Vi får en samhørighed som undervisere, da vi er en del af det samme projekt med en fælles vision. Samhørigheden giver værdighed, energi og arbejdsglæde
- vi får samlet vores erfaringer og kan præcisere vores behov og udfordringer. Det højner kvaliteten af undervisningen
- Vi kan støtte hinanden, så vi ikke brænder ud.
- Vi kan skabe denne fælles identitet om et større projekt fordelt ud over hele byen, der bringer levende kunst til de af byens børn, der ellers ikke ville møde den.

Undervisere og koordinatore af lokalprojekterne er dybt engagerede.

Lærergruppen ligger inde med en høj faglighed, en bredt forankret og specialiceret viden og i et læringsfællesskab som dette kan vi skabe en helhed.

Derfor er det vigtigt at vi bruger hinanden, deler de gode eksempler og sparrer omkring vores faglighed - og om den virkelighed vi støder på når vi kommer ud til børnene.

Det er et til tider krævende job at være underviser, og man skal virkelig ville det, for at kunne være i det. Der er så stor skrøbelighed forbundet med de ting vi sætter i gang, da vi aldrig helt ved hvordan verden ser ud for de børn vi har med at gøre. Og hvis alle parter, (pædagoger, lærere, forældre osv ikke er "på"), så falder tingene nemt fra hinanden.

Derfor er det vigtig at vi er bevidste om koordinatoren og ambassadørernes funktioner, som er afgørende for at MMtBB bliver bæredygtigt fremadrettet.

MMtBB - underviserens arbejdsområder:

Udarbejdet af Jeanette Frederiksen efter undervisernes input.

- Skal kunne **undervise** på små som store hold
- Skal kunne **rumme målgruppen**, og være klar på at være en omsorgsperson i lige så høj grad som musikunderviser
- Skal være bevidst om sin rolle som **kunstner og rollemodel**
- Skal **forberede** undervisningen og have rigeligt materiale med så der kan justeres efter målgruppens behov
- Skal kunne **improvisere** på stedet med sin planlægning, og justere efter målgruppens behov og stemning
- Skal gøre **undervisningslokalet** parat inden undervisningen (fjerne puder, feje gulv, finde instrumenter og andet)
- Skal kunne indgå i **partnerskaber** med skoler, fritidshjem, klub og andre institutioner
- Skal påtage sig **kommunikation og koordinering** med ambassadører/samarbejdspartnere (ringe til, sende mails, "banke på", følge op). Kan deles med koordinator.
- Skal afsætte tid til
 - **forventningsafstemning** med ambassadør/samarbejdspartnere inden forløbet
 - **løbende opfølgning og justering** af aftaler, og løsning af praktiske og logistiske udfordringer (f.eks ved udskiftning af ledere, ambassadører, nye lokaler, nye elever)
 - **evaluering** med ambassadør/samarbejdspartnere efter forløbet

- Skal planlægge og afvikle **arrangementer og koncerter**
- **Forældrekontakt** og **elev**-styring
- **Instrument**-styring (kan deles med koordinator)
- **Møder** generelt (i Læringsfællesskabet, med undervisningspartnere, med nye samarbejdspartnere, med koordinator osv.)
- Skal kunne **se de små sejre og fejre dem!** - fremfor at fejlfinde og frustreres, når det hele ramler

Koordinatorens rolle

Udarbejdet af Jeanette Frederiksen efter input fra underviserne i MMtBB.

I forhold til undervisere

- Være i tæt samarbejde med underviseren/kunstneren, så undervisningen kan glide frit
- lavpraktisk koordinering af undervisning: Hvilke børn, hvor er de og hvor skal de hen.
- Planlægge og deltage i møder, hvor der forventningsafstemmes mellem undervisere og samarbejdspartnere
- Stå til rådighed for underviseren når der opstår praktiske udfordringer omkring lokaler, instrumenter, holdsammensætning, kommunikation m.m.
- Facilitere dialog-møder for underviserne
- Sparre omkring og deltage i planlægning af events og koncerter på tværs i projektet og koordinere med andre lokale tiltag/projekter/kulturhusevents mm
- Kommunikere med presse i forbindelse med koncerter og andre arrangementer

samarbejdet med skoler/institutioner mm

- Etablere kontakt til samarbejdspartnere (folkeskole, fritidshjem, klub eller anden institution og være med til at fastholde engagementet.
- Styrke samarbejdet med folkeskole, fritidshjem eller anden institution
- Arbejde for at MMtBB-undervisningen bliver en velkommen ressource hos samarbejdspartnerne
- Sikre at skolen/institutionen får en underviserprofil, som matcher deres behov/ønsker mm
- Sikre skolen/institutionen i forhold til at projektet ikke stopper, hvis en underviser skulle springe fra

overordnet kvalitetssikring af projektet

- Styrke den høje faglighed i musikundervisningen og sikre kontinuerlig evaluering og udvikling af projektet
- Kombinere projektets musikforløb med øvrige musiktiltag/kulturtiltag på børneområdet i bydelen - ex i forbindelse med Åben Skole-projekter/kulturprojekter i udsatte områder/feriecamp-events mm
- Indgå i et forpligtende samarbejde med BUF-tovholderen som har en mere administration og overordnet rolle.
- Kan i et forpligtende samarbejde med BUF-tovholderen sikre bæredygtigheden i projektet, så det ikke i så høj grad er personafhængigt (fx af den enkelte underviser, leder, lærer, pædagog)

- Kan sikre overbinding og fødekæde i forhold til andre musikundervisningstilbud i bydelen for de deltagende børn - ideelt med en kombineret økonomiløsning med delvis forældrebetaling, delvis "visiterede" børn fra MMtBB
- Kan - i samarbejde med BUF-tovholderen - være med til at sikre, at midlerne går til de "rigtige" skoler/institutioner/lokationer i lokalområdet

'Ambassadørens' rolle.

Udarbejdet af Jeanette Frederiksen efter input fra underviserne

En 'ambassadør' for MMtBB er...

- En ressourceperson for MMtBB-projektet hos samarbejdspartneren (folkeskole, fritidshjem, klub eller anden institution.) F.eks. en lærer, pædagog eller pædagogmedhjælper.
- En ankerperson som kommunikerer med underviseren når det er nødvendigt, og som fungerer som bindeled.
- En ambassadør, som resten af ugens dage taler projektet op hos børn, kolleger, forældre og leder.
- En ankerperson, som kommunikerer med sin leder, med kolleger og med børnene på institutionen omkring musikundervisningen, så den bliver prioriteret som en ressource.
- En ankerperson der har en relation til børnene i hverdagen, og derfor er et vigtigt bindeled til underviseren
- En ankerperson som tager et pædagogisk ansvar under undervisningen
- En ankerperson, som ikke nødvendigvis har musikalske kundskaber, men som har engagement og forståelse for børnenes udbytte af at deltage i et musikalsk fællesskab.
- En ankerperson, der som bonus får viden om og sparring i forhold til at lave musikaktiviteter med børnene, og som kan følge op i dagligdagen - både for de medvirkende børn og til glæde for resten af stedets børn og voksne

AF ANINE FUGLESANG

FRIVILLIGE MUSIKTILBUD ER VEJEN FREM I KØBENHAVN

Et pilotprojekt kørende over tre år skal være med til at sikre, at flere børn fra mindre ressourcestærke hjem i København får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning. Jeanette Frederiksen er en af de ildsjæle, der brænder for projektet "Mere musik til byens børn".

"DET er vigtigt at skabe en relation til børnene, hvis vi skal nå ind til dem, og det kræver derfor en helhedsindsats, som betyder, at vi også er der i skoletiden," mener Jeanette Frederiksen, der bl.a. er med i projektet Den Cyklende Musikskole. (Foto: Den Cyklende Musikskole).

En geografisk og social skævhed i, hvilke børn der benytter musikskoler i København, har resulteret i, at Københavns Kommune har iværksat en pulje til alternativ musikundervisning. Pilotprojektet "Mere musik til byens børn", der nu går ind i sit tredje og sidste år, gennemføres for at sikre, at mange flere børn fra mindre velstillede eller ressourcestærke hjem får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning.

Børne- og Ungdomsforvaltningen og

Kultur- og Fritidsforvaltningen, der sammen driver projektet, har over en periode på tre år afsat 200.000 kroner årligt til hver af fem områder i Københavns Kommune, mens der udmøntes 50.000 kroner til Københavns Musikskole til faglig rådgivning i forbindelse med kvalitetsvurdering af aktiviteterne. Fælles for aktiviteterne er, at de på frivillig basis skal forankres lokalt i kommunen i for eksempel fritidshjem, klubber og kulturhuse.

En af de musikere, der har engageret

sig i "Mere musik til byens børn", er sanger og musikpædagog Jeanette Frederiksen. Siden 2015 har hun som en del af projektet Den Cyklende Musikskole taget "Mere musik til byens børn" med til Skolen På Amagerbro. Oprindeligt var tanken med pilotprojektet, at børnene skulle stifte bekendtskab med musikken i deres fritid, men for Jeanette Frederiksen og Den Cyklende Musikskole på Amager har det været alfa og omega allerede at møde børnene, når de er i skole.

”Jeg har det sådan, at vi ikke kommer langt nok med projektet, hvis vi først møder børnene sent om eftermiddagen. Nogen har valgt, at de skal gå i skole i mange timer, og derfor skylder vi dem at stå klar, når de er friske,” fortæller Jeanette Frederiksen og fortsætter:

”Vi er i fuld gang med at skabe et musikmiljø, som børnene gerne vil være en del af, og så er det vigtigt, at vi kommer omkring hele barnet. Vi skal opleve dem i skolen og i klassen, vi skal tale med deres klasselærer og få klasselæreren til at tale med eleverne om, hvordan det går med musikken. Vi skal møde dem i skolegården og være interesseret i dem og have tid til et kram eller en high five. Det er vigtigt at skabe en relation, hvis vi skal nå ind til dem, og det kræver derfor en helhedsindsats, som betyder, at vi også er der i skoletiden.”

FORANKRING ER NØGLEN TIL SUCCES

Den Cyklende Musikskole blev grundlagt allerede i 2012, fordi man her så behovet for alternativ musikundervisning. I Københavns Kommune er der kun én musikskole. Idéen med Den Cyklende Musikskole er derfor at bringe musikundervisningen ud til børnene dér, hvor de i forvejen er, og dermed tilbyde alle børn muligheden for musikundervisning.

Jeanette Frederiksen har gennem en år-række arbejdet på musikskoler, men oplever, at hun gennem ”Mere musik til byens børn” når ind til de elever, hun føler, hun ikke kan nå på almindelige musikskoler. Og det er en stor motivationsfaktor i arbejdet, fortæller hun.

”Musik skal være ligesom idræt: tilgængeligt for alle. Det skal ikke kun være for de dygtigste og for de økonomisk velstillede. Og jeg ser bestemt ikke ”Mere musik til byens børn” som en konkurrent til de etablerede musikskoler. Der skal være plads til begge dele, men jeg synes i høj grad, at vi skylder at være her for de her børn, for de er blevet svigtet længe nok,” lyder det fra Jeanette Frederiksen, der ud over at undervise også sørger for, at de involverede

(Foto: Henrik Jansberg).

”Musik er en del af det at være menneske og en del af vores kultur, og det kræver en stor investering fra vores side som undervisere, hvis de her lidt udsatte børn fortsat skal have succeser i musikken.”

JEANETTE FREDERIKSEN, SANGER OG MUSIKPÆDAGOG

undervisere i pilotprojektet samles hvert halve år og deler erfaringer og strategier. Pilotprojektet er netop nu på vej ind i sin tredje og sidste fase, og man har derfor stort fokus på at skabe længerevarende og bæredygtige forløb, da forskning og erfaring viser, at

børnene på den måde får det største udbytte.

”Hvis det her projekt skal fortsætte, når de tre år er gået – hvilket det forhåbentlig gør – er det vigtigt, at vi tænker i langsigtede projekter. Forankring er et af nøgleordene, hvis projektet fortsat skal være en »

Jeanette Frederiksen

- Uddannet cand.musicae fra DJM i 2007 som almen musikpædagog og rytmisk sanger.
- Har udviklet sin egen virksomhed MakingMusic.dk, hvor hun som musikkonsulent arbejder med opkvalificering af folkeskolelærere, pædagoger og dagplejere.
- Underviser på Roskildes Musiske Skole og på Børnekulturhus Ama'r.
- Udøvende sanger og sangskriver. Udgav ep'en ”Uden at holde fast i noget” i eget navn i 2016.
- Laver workshops i sangskrivning i folkeskolen.

» succes. Det handler ikke om at underholde i "Mere musik til byens børn", men om at lave noget, hvor børnene føler, at de giver noget af sig selv. Og hvor de føler, at de får noget igen. Men det kræver tid og kræfter."

VI SKAL SE HINANDEN I ØJNENE

Jeanette Frederiksen lægger ikke skjul på, at det kan være hårdt at undervise eleverne og svært at nå ind til dem. Mange af børnene er fysisk hårde ved hinanden og kommer let op at slås, og som lærer skal man være opmærksom på, at underholdningsværdien i musikken ofte stopper efter tre undervisningstimer. Det er her, arbejdet med at fastholde elevernes interesse for alvor kommer på prøve.

"Det er meget vigtigt, at børnene får succesoplevelser. Hvis de ikke gør det, har jeg sat barren for højt. Mange af de børn, jeg arbejder med i 'Mere musik til byens børn' har vanskeligt ved at koncentrere sig og kræver struktur, og det betyder, at jeg skal sætte barren lavt. Hvis de i stedet oplever en fia-

sko, ender vi med vrede børn, og det motiverer dem ikke til at fortsætte med musikken," fortæller Jeanette Frederiksen.

Hun tilskriver en stor del af Den Cyklende Musikskoles succes deres sans for planlægning.

"Vi er gode til at koordinere tingene, og det er vigtigt, hvis de her alternative læringsmiljøer skal lykkes. Forventningsafstemning er alfa og omega. Derfor mødes jeg altid med klassens musiklærer eller klasselærer, afhængigt af hvem af dem jeg skal arbejde sammen med, før vi starter et forløb. Det er vigtigt, vi ser hinanden i øjnene og taler om, hvad vi forventer af hinanden og vores samarbejde med børnene."

Det er netop samarbejdet med skolelærerne, Jeanette Frederiksen ser som en af de helt store fordele ved sit arbejde med "Mere musik til byens børn". Når samarbejdet lykkes, og de formår at skabe det såkaldte "tredje rum", hvor deres kompetencer spiller sammen, går tingene op i en højere

enhed, påpeger hun.

Jeanette Frederiksen ved af gode grunde ikke endnu, hvad der sker, når pilotprojektet slutter næste år, men hun håber ikke, at politikerne i Københavns Kommune blot tænker, at de mange skibe, der er sat i søen over de tre år, kan sejle af sig selv. For sådan fungerer det ikke, forklarer hun. I stedet håber hun, at projektet fortsætter, og at de mange erfaringer, som Jeanette Frederiksen og de mange andre undervisere ugentligt dokumenterer i logbøger, kommer endnu flere børn til gode i fremtiden.

"Musik kan bruges til så mange ting for de her børn. De kan udtrykke sig gennem musikken og skabe fællesskaber. Musik er en del af det at være menneske og en del af vores kultur, og det kræver en stor investering fra vores side som undervisere, hvis de her lidt udsatte børn fortsat skal have succeser i musikken," slutter Jeanette Frederiksen. □

Mere musik til byens børn

- Et treårigt pilotprojekt med det formål at sikre, at flere børn i København får mulighed for at deltage i frivillig musikundervisning.
- Projektet drives i et samarbejde på tværs af Børne- og Ungdomsforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen med stor inddragelse af lokale musikudbydere.
- Kommunen har afsat en pulje på 200.000 kroner hvert år i en periode på tre år. Pengene tildeles fem administrative områder i København og omegn, der hver får 200.000 kroner per år.
- De fem administrative områder er: Amager, Indre By/Østerbro, Valby/Vesterbro/Kongens Have, Nørrebro/Bispebjerg og Vanløse/Husum/Brønshøj.
- Københavns Musikskole får 50.000 kroner til faglig rådgivning af de frivillige aktiviteter.
- Ud over Den Cyklende Musikskole på Amager er der en lang række andre lokale musikudbydere. Blandt andet Musikalliancen i Husum, hvor de fokuserer på orkesterklasser og underviser børnene i stryger- og blæser-instrumenter.
- Finn Holst, ph.d. og lektor på DPU, indsamler og udvikler viden om de musikpædagogiske praksisformer i projektet og virkninger heraf.